

Załącznik do uchwały nr / /21
z dnia maja 2021 r.
Zarządu Powiatu Wołowskiego

RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024

ZA LATA 2018-2019

**ul. Styki 8/3
45-753 Opole
tel./fax: 77 474-24-57
kom. 605-26-24-27
e-mail: albeko@poczta.fm**

Wykonawcą
Raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego
na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024
za lata 2018-2019
był zespół firmy ALBEKO z siedzibą w Opolu
pod kierunkiem mgr inż. Beaty Podgórskiej

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	5
2. ZAKRES DANYCH PODSTAWOWYCH DO WYKONANIA RAPORTU Z PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO ZA LATA 2018-2019.	5
3. POLITYKA EKOLOGICZNA.	5
4. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA	8
4.1. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	8
4.2. KLIMAT AKUSTYCZNY.	12
4.3. ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH.....	14
4.4. ZASOBY I JAKOŚĆ WÓD. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA.	15
4.4.1. Jakość wód powierzchniowych.	15
4.4.2. Jakość wód podziemnych.	22
4.5. ZASOBY GEOLOGICZNE.	25
4.6. GLEBY	27
4.7. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW.	29
4.7.1. Odpady komunalne	29
4.7.2. Odpady zawierające azbest	30
4.8. ZASOBY PRZYRODNICZE.....	31
4.9. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA.	41
5. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA ZA LATA 2018-2019 WRAZ Z ANALIZĄ WYDATKÓW.	42
6. MONITORING SKUTKÓW REALIZACJI PROGRAMU I JEGO AKTUALIZACJI	72
6.1 ANALIZA WSKAŹNIKÓW MONITORINGU POŚ.....	78
7. OCENA STOPNIA ROZBIEŻNOŚCI POMIĘDZY PRZYJĘTYMI CELAMI A ICH WYKONANIEM, WERYFIKACJA PRZYJĘTYCH ZADAŃ, OCENA WYKONANIA.	78
8. DIAGNOZA, PROPOZYCJE NOWYCH PRIORYTETÓW I KRYTERIÓW ICH WYŁONIENIA.	82
9. PODSUMOWANIE I WNIOSKI	84
10. LITERATURA, ŹRÓDŁA DANYCH	85

SPIS TABEL

Tabela 1. <i>Emisja zanieczyszczeń do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie Powiatu Wołowskiego.</i>	9
Tabela 2. <i>Wyniki oceny jakości powietrza za rok 2018.</i>	10
Tabela 3. <i>Wyniki oceny jakości powietrza za rok 2019.</i>	10
Tabela 4. <i>Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez linie elektroenergetyczne oraz starty, lądowania i przeloty statków powietrznych wyrażone wskaźnikami L_{DWN} i L_N, które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem.</i>	12
Tabela 5. <i>Punkty pomiarowe PEM na terenie Powiatu Wołowskiego w 2019 roku.</i>	14
Tabela 6. <i>Wyniki oceny wykonanej dla punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu diagnostycznego w roku 2018 zlokalizowanych na obszarze JCWP obejmujących teren Powiatu Wołowskiego.</i>	16
Tabela 7. <i>Ocena ryzyka osiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP obejmujących teren Powiatu Wołowskiego.</i>	17
Tabela 8. <i>Charakterystyka punktu pomiarowo-kontrolnego oceny stanu jakości wód podziemnych na terenie Powiatu Wołowskiego w 2019 roku.</i>	23
Tabela 9. <i>Sieć wodociągowa w Powiecie Wołowskim w 2018 i 2019 roku (wg GUS).</i>	24
Tabela 10. <i>Sieć kanalizacyjna w Powiecie Wołowskim w 2018 i 2019 (wg GUS).</i>	24
Tabela 11. <i>Ładunki zanieczyszczeń w komunalnych oczyszczalniach ścieków w Powiecie Wołowskim.</i> 24	
Tabela 12. <i>Ładunki zanieczyszczeń w przemysłowych oczyszczalniach ścieków w Powiecie Wołowskim.</i>	24

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Tabela 13. Zasoby geologiczne i przemysłowe złóż na terenie Powiatu Wołowskiego znajdujące się w bazie zasobów geologicznych PIG.....	26
Tabela 14. Struktura użytkowania gruntów w Powiecie Wołowskim w latach 2018-2019.....	28
Tabela 15. Ilość odpadów komunalnych odebranych/zebranych z terenu Powiatu Wołowskiego w latach 2018-2019.....	30
Tabela 16. Dzikie wysypiska występujące na terenie Powiatu Wołowskiego.....	30
Tabela 17. Informacja o występowaniu wyrobów azbestowych na terenie Powiatu Wołowskiego.....	31
Tabela 18. Wykaz pomników przyrody na terenie Powiatu Wołowskiego.....	37
Tabela 19. Liczba miejscowych zagrożeń w podziale na wielkość zagrożenia w 2018 i 2019 roku.....	42
Tabela 20. Liczba miejscowych zagrożeń w podziale na rodzaj miejscowego zagrożenia w 2018 i 2019 roku.....	42
Tabela 21. Realizacja zadań w latach 2018-2019 – powietrze atmosferyczne.....	43
Tabela 22. Realizacja zadań w latach 2018-2019 – gospodarka wodno-ściekowa.....	46
Tabela 23. Realizacja zadań w latach 2018-2019 – gospodarka odpadami.....	47
Tabela 24. Realizacja zadań w latach 2018-2019 – zasoby przyrodnicze.....	47
Tabela 25. Realizacja zadań w latach 2018-2019 – nadzwyczajne zagrożenia środowiska.....	48
Tabela 26. Realizacja zadań w latach 2018-2019 – zagadnienia horyzontalne.....	68
Tabela 27. Realizacja zadań własnych z planu operacyjnego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego.....	69
Tabela 28. Realizacja zadań monitorowanych z planu operacyjnego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego.....	69
Tabela 29. Wskaźniki monitoringu dla Powiatu Wołowskiego w 2018 i 2019 roku.....	73
Tabela 30. Wartości mierników celów głównych dla poszczególnych obszarów interwencji.....	80

1. WSTĘP

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2020 poz. 1219 tekst jedn. ze zm.) Zarząd Powiatu przedstawia Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska. „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024” został przyjęty Uchwałą Nr XLI/212/17 Rady Powiatu Wołowskiego z dnia 30 listopada 2017 r. Ustawa „Prawo ochrony środowiska” nie określa wymagań dotyczących formy i struktury sprawozdania z realizacji powiatowego Programu ochrony środowiska. W samym Programie założono, iż analiza realizacji programu polegać będzie przede wszystkim na monitorowaniu czyli obserwacji zmian w wielu wzajemnie ze sobą powiązanych sferach funkcjonowania danego obszaru (ekonomicznej, społecznej, ekologicznej itp.).

W obowiązującym Programie Ochrony Środowiska założono, że system monitoringu dla powiatu powinien zawierać n/w działania, które pozwolą na bieżące monitorowanie jego realizacji:

1. systematyczne zbieranie danych liczbowych oraz informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań Programu; wynikiem tych działań będzie materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen,
2. uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych empirycznych; otrzymany materiał będzie służył przygotowaniu raportów,
3. przygotowanie raportów z realizacji zadań ujętych w Programie,
4. analiza porównawcza osiągniętych wyników z założeniami Programu; określenie stopnia wykonania zapisów przyjętego Programu oraz identyfikacja ewentualnych rozbieżności,
5. analiza przyczyn odchyień oraz określenie działań korygujących polegających na modyfikacji dotychczasowych oraz ewentualne wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia,
6. przeprowadzenie zaplanowanych działań korygujących.

2. ZAKRES DANYCH PODSTAWOWYCH DO WYKONANIA RAPORTU Z PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO ZA LATA 2018-2019.

Dane podstawowe do sporządzenia Raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego za lata 2018-2019 stanowią głównie:

- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024,
- sprawozdania opisowe z realizacji budżetu Powiatu Wołowskiego za lata 2018 i 2019,
- raport o stanie Powiatu Wołowskiego za 2018 i 2019 rok,
- raporty i oceny stanu środowiska w województwie dolnośląskim wykonywane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- rejestr form ochrony przyrody publikowany przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- informacje pozyskane ze Starostwa Powiatowego w Wołowie,
- informacje pozyskane z gmin Powiatu Wołowskiego,
- informacje statystyczne GUS,
- opracowania własne.

3. POLITYKA EKOLOGICZNA.

W związku z wejściem w życie nowelizacji ustawy – Prawo ochrony środowiska nastąpiła zmiana sposobu realizacji krajowej polityki ochrony środowiska. Obecnie jest ona prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych oraz za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

Według Wytycznych Ministra Środowiska do przygotowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska, w celu zapewnienia adekwatności

i komplementarności poszczególnych POŚ, należy zadbać o ich spójność z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi, w szczególności z:

- *Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności,*
- "Polityką ekologiczną państwa 2030" jest najważniejszą strategią w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Dokument stanowi podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Rolą "Polityki ekologicznej państwa" jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. Cel główny "Polityki..." - *Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców* został przeniesiony wprost ze Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju. Cele szczegółowe określono w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska, w sposób umożliwiający połączenie kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi. Realizacja celów środowiskowych ma być wspierana przez cele horyzontalne dotyczące edukacji ekologicznej oraz efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska. Cele szczegółowe dotyczą zdrowia, gospodarki i klimatu. Realizacja celów środowiskowych ma być wspierana przez cele horyzontalne dotyczące edukacji ekologicznej oraz efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska. Cele szczegółowe będą realizowane przez kierunki interwencji takie jak:

- zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- zarządzanie zasobami geologicznymi przez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (polegają określaniu granicznych wielkości emisji dla większych zakładów przemysłowych),
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Ze szczególną intensywnością realizowane będą działania mające na celu poprawę jakości powietrza przez ograniczenie niskiej emisji, która jest główną przyczyną powstawania smogu. W kontekście coraz częstszego występowania na terenie Polski fali upałów i nocy tropikalnych oraz susz na znaczeniu zyskują działania związane z adaptacją do zmian klimatu. Ich celem jest przeciwdziałanie miejskim wyspom ciepła, rozbudowa terenów zieleni oraz powszechniejsze retencjonowanie wody na terenach miast i wsi. *Polityka ekologiczna państwa 2030* przewiduje, że działania adaptacyjne będą polegały m.in. na opracowaniu i wdrożeniu dokumentów strategicznych/planistycznych w zakresie gospodarowania wodami, wsparciu opracowania i wdrażania miejskich planów adaptacji do zmian klimatu, budowie niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji, renaturyzacji rzek i ich dolin, renaturyzacji mokradeł oraz na rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury. Działania ukierunkowane będą również na zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni, ograniczenie zajmowania gruntów oraz zasklepiania gleby. Działania adaptacyjne będą prowadzone także na obszarach wiejskich. Będą one miały na celu w szczególności zwiększenie odporności

krajobrazu rolniczego na zmiany klimatu i ochrony produkcji rolnej. Chronione i rozwijane będą zadrzewienia śródpolne i przydrożne (szczególnie o charakterze unikalnym przyrodniczo lub kulturowo) oraz prowadzone będą nowe nasadzenia z przewagą drzew z gatunków rodzimych, zwłaszcza w regionach najbardziej narażonych na suszę i pustynnienie, o niskim procencie lesistości. Polityka ekologiczna państwa 2030 będzie stanowiła podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021-2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030. Polityka ekologiczna państwa 2030 uchyla Strategię "Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko - perspektywa do 2020 r." w części dotyczącej Celu 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska i Celu 3. Poprawa stanu środowiska.

- Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 roku.

Program jest dokumentem kompleksowo traktującym zadania ochrony środowiska poprzez określone priorytety i najistotniejsze kierunki działań. W dokumencie dokonano identyfikacji problemów środowiskowych w województwie dolnośląskim. Analizę problemów środowiskowych wykonano wykorzystując analizę SWOT. Zestawiono słabe i mocne strony czynników środowiskowych oraz szanse i zagrożenia wynikające z uwarunkowań środowiskowych, które stanowiły podstawę do formułowania celów i kierunków działań w ramach strategii ochrony środowiska województwa. Główne zagrożenia środowiskowe na terenie województwa scharakteryzowano w obrębie poszczególnych obszarów interwencji. Zdiagnozowane problemy środowiskowe uporządkowano w 3 grupy o różnym stopniu pilności (priorytet I, II, III). Jako ważne i najpilniejsze do realizacji (priorytet I) uznano obszary:

- „*Zasoby wodne (w tym gospodarka wodno-ściekowa)*” w tym: punktowe zanieczyszczenie wód, niewystarczająca retencja wodna, niedostateczne nakłady na systemową ochronę przed powodzią i suszami oraz ich skutkami, niedokończona budowa zintegrowanego systemu alarmowego i informacyjnego (o zagrożeniach).

- „*Odnawialne źródła energii*” w tym: rosnący deficyt energii w obszarze metropolitalnym Wrocławia, wzrost zużycia nieodnawialnych źródeł energii, mały udział produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

- „*Ochrona przed hałasem*” w tym: wzrost natężenia hałasu komunikacyjnego.

- „*Postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest*” w tym: mała ilość gminnych i powiatowych programów usuwania/oczyszczania z azbestu i wyrobów zawierających azbest, brak pełnej inwentaryzacji rodzaju, ilości oraz miejsc występowania wyrobów zawierających azbest, w tym kompletnych rejestrów obiektów budowlanych zawierających azbest i miejsc narażenia na działanie azbestu, niepełne informacje na temat ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest i sposobu ich unieszkodliwiania, niewystarczająca pojemność składowisk odpadów zawierających azbest (w przypadku przyspieszenia procesu ich usuwania), brak efektywnych mechanizmów wsparcia finansowego dla posiadaczy wyrobów zawierających azbest zobowiązanych do podejmowania działań na rzecz bezpiecznego ich usunięcia.

- „*Powietrze atmosferyczne*” w tym: przekroczenie dopuszczalnych poziomów pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz poziomów docelowych benzo(a)pirenu i arsenu, przekroczenie poziomu celu długoterminowego określonego dla ozonu ze względu na ochronę zdrowia ludzi, mała ilość zrealizowanych Programów Ograniczania Niskiej Emisji, niska jakość sieci przesyłowej niskiego napięcia, miejscowe i okresowo wysokie stężenie pyłów i zanieczyszczeń gazowych, spalanie w małych piecach domowych niskiej jakości paliw oraz odpadów.

4. JAKOŚĆ ŚRODOWISKA

Jakość poszczególnych komponentów środowiska powinna być nieustannie monitorowana, co ma na celu rejestrację oraz analizę krótko- i długoterminowych zmian zachodzących w systemach ekologicznych pod wpływem zmian klimatu, zanieczyszczeń i innych przejawów ingerencji człowieka. Analiza zebranych danych o jakości środowiska pozwala również na określenie zadań zmierzających do poprawy stanu ekologicznego wszystkich komponentów środowiska.

Coroczny monitoring środowiska na terenie Powiatu Wołowskiego prowadzony jest przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska (RWMŚ-WIOŚ) we Wrocławiu oraz Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Wszelkie zmiany jakości środowiska jakie zaszły w okresie lat 2018-2019 zostały opisane i podsumowane w oparciu o publikacje RWMŚ- WIOŚ we Wrocławiu.

Położenie administracyjne i geograficzne Powiatu Wołowskiego

Powiat Wołowski jest jednym z 26 powiatów ziemskich województwa dolnośląskiego. Powiat graniczy od wschodu z powiatem lubińskim, od północy z górowskim, od zachodu z trzebnickim, a od południa z powiatem średzkim i legnickim. Spośród różnych elementów określających położenie powiatu wołowskiego wyróżnić należy przebiegający przez jego teren szlak kolejowy Wrocław - Szczecin i Kraków - Berlin, szlak drogowy Wrocław - Lubin - Zielona Góra oraz szlak wodny - rzeką Odry, która stanowi połowę granicy powiatu. W skład powiatu wołowskiego wchodzi trzy gminy: miejska gmina Brzeg Dolny, miejsko- wiejska gmina Wołów oraz gmina wiejska Wińsko. Geograficznie jest to łagodnie pofałdowana równina, od południa przylega do rzeki Odry, od północnego wschodu graniczy z pasmem Gór Kocich (Wzgórza Trzebnickie). Powiat zajmuje 3,4 % powierzchni Województwa Dolnośląskiego tj. 675 km².

Na terenie powiatu występuje bardzo bogata flora i fauna, co jest związane między innymi z istnieniem w zachodniej części powiatu ogromnego korytarza ekologicznego wzdłuż doliny rzeki Odry. Powiat Wołowski charakteryzuje się bardzo wysokim wskaźnikiem lesistości - lasy zajmują 35,0 %. Szczególnie cenne okazy różnorodnej fauny występują na terenie Parku Krajobrazowego „Dolina Jezierzycy”.

4.1. Powietrze atmosferyczne

Stan zanieczyszczenia powietrza jest jednym z najbardziej zmiennych stanów środowiska. W znaczącym stopniu zależy od wielkości chwilowych emisji ze źródeł zlokalizowanych na danym terenie oraz od wielkości transgranicznej migracji zanieczyszczeń. Rozprzestrzenianie zanieczyszczeń w atmosferze determinowane jest warunkami meteorologicznymi, w tym intensywnością turbulencji wywołanej czynnikami mechanicznymi i termicznymi oraz własnościami fizyczno-chemicznymi atmosfery.

Podstawowym procesem, w trakcie którego następuje emisja zanieczyszczeń do powietrza, jest spalanie paliw w elektrowniach, elektrociepłowniach, indywidualnych paleniskach domowych oraz środkach transportu. Zanieczyszczenia emitowane są także przez przemysł i rolnictwo.

Źródła komunalno-bytowe, w głównej mierze odpowiedzialne za podwyższone stężenia zanieczyszczeń, szczególnie pyłu zawieszonego, benzo(a)pirenu i dwutlenku siarki, w sezonie zimowym, głównie w efekcie używania niskosprawnych urządzeń i instalacji kotłowych (będących w złym stanie technicznym i nieprawidłowo eksploatowanych oraz spalanie złej jakości paliw, zasiarzonych, zapozielenych i niskokalorycznych węgli, mułów węglowych, a także wszelkich odpadów z gospodarstw domowych), są głównym powodem tzw. niskiej emisji. Duża ilość źródeł wprowadzających zanieczyszczenia z kominów o niewielkiej wysokości sprawia, że zjawisko to jest bardzo uciążliwe, gdyż zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstawania, a są to najczęściej obszary zwartej zabudowy mieszkaniowej. Z kolei transport drogowy wpływa na całoroczny wysoki poziom tlenków azotu w powietrzu oraz podwyższony poziom pyłu zawieszonego PM10. Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska*, do 30 kwietnia każdego roku, RWMŚ-WIOŚ dokonuje oceny poziomu substancji w powietrzu

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

w danej strefie, a następnie dokonuje klasyfikacji stref. Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z określonymi wymaganiami w zakresie działań na rzecz poprawy jakości powietrza (w przypadku, gdy nie są dotrzymane dopuszczalne poziomy) lub utrzymania tej jakości (jeżeli spełnia ona przyjęte standardy).

Podstawę klasyfikacji stref zgodnie z art. 89 ww. ustawy stanowiły dopuszczalne poziomy substancji w powietrzu oraz poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji z dozwolonymi przypadkami przekroczeń, poziomy docelowe oraz poziomy celów długoterminowych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin, określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. 2012 poz. 1031 ze zm.) oraz ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2020 poz. 1219 tekst jedn. ze zm.).

Oceny za 2018 i 2019 rok wykonano zgodnie z podziałem kraju, w którym strefę stanowią:

- aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- miasto (nie będące aglomeracją) o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- pozostały obszar województwa, niewchodzący w skład miast o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy oraz aglomeracji (strefa dolnośląska).

Klasyfikacji stref za rok 2018 i 2019 wykonano w następujących klasach:

- **klasa A** - poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej/docelowej; nie jest wymagane prowadzenie działań na rzecz poprawy jakości powietrza;
- **klasa B** - poziom stężeń przekracza wartość dopuszczalną, lecz nie przekracza wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji; należy określić obszary przekroczeń wartości dopuszczalnych, a także przyczyny ich występowania (dotyczy wyłącznie pyłu PM_{2,5});
- **klasa C** - poziom stężeń przekracza wartość dopuszczalną/docelową lub wartość dopuszczalną powiększoną o margines tolerancji; należy określić obszary przekroczeń oraz dążyć do osiągnięcia wartości kryterialnych, niezbędne jest opracowanie programu ochrony powietrza;
- **klasa D1** - poziom stężeń ozonu nie przekracza poziomu celu długoterminowego; nie jest wymagane prowadzenie działań na rzecz poprawy jakości powietrza;
- **klasa D2** - poziom stężeń ozonu przekracza poziom celu długoterminowego; należy dążyć do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego do roku 2020.

Poniżej opisano wartości emisji z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie Powiatu Wołowskiego w latach 2018-2019:

Tabela 1. Emisja zanieczyszczeń do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie Powiatu Wołowskiego.

Emisja zanieczyszczeń	Ilość zanieczyszczenia w Mg/rok	
	2018	2019
<i>pyłowych:</i>		
ogółem	15	14
ogółem na 1 km ²	0,02	0,02
ze spalania paliw	15	14
<i>gazowych:</i>		
ogółem	222 504	216 822
ogółem (bez dwutlenku węgla)	574	592
niezorganizowana	0	0
dwutlenek siarki	44	57
tlenki azotu	238	257
tlenek węgla	85	77
dwutlenek węgla	221 930	216 230

Źródło: www.stat.gov.pl

Na przestrzeni lat objętych raportem (2018-2019) emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych z terenu Powiatu Wołowskiego uległa zmniejszeniu.

Jakość powietrza atmosferycznego

Na terenie Powiatu Wołowskiego RWMS-WIOŚ we Wrocławiu w 2018 roku nie prowadził bezpośredniego monitoringu jakości powietrza, pomiary dokonywane były na stacjach pomiarowych w ramach „strefy dolnośląskiej”.

Rok 2018 – klasyfikacja stref:

Tabela 2. Wyniki oceny jakości powietrza za rok 2018.

Strefa	Ochrona zdrowia											
	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}
Strefa dolnośląska	A	A	A	A	C	C	A	C	A	A	C	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2018 rok.

Na podstawie „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie dolnośląskim, raport wojewódzki za rok 2018 rok” obszar Powiatu Wołowskiego w ramach „strefy dolnośląskiej” został zakwalifikowany:

- wg kryterium ochrony zdrowia:
 - do **klasy A** ze względu na poziom SO₂, NO₂, C₆H₆, CO, Pb, Cd, Ni, oraz PM_{2,5}
 - do **klasy C** z powodu przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji PM₁₀, B(a)P, O₃ i As.

Do obszarów przekroczeń w 2018 roku zaliczono tereny gmin Powiatu Wołowskiego:

- B(a)P (wartość średnioroczna): gm. Brzeg Dolny, gm. Wołów, gm. Wińsko,
- ozon (poziom celu długoterminowego): gm. Brzeg Dolny, gm. Wołów, gm. Wińsko.

Rok 2019 – klasyfikacja stref:

Tabela 3. Wyniki oceny jakości powietrza za rok 2019.

Strefa	Ochrona zdrowia											
	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM _{2,5}
Strefa dolnośląska	A	A	A	A	C ¹	C	A	C	A	A	C	A ²

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2019 rok.

- 1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefa uzyskała klasę D2
- 2) Dla pyłu PM_{2.5} – poziom dopuszczalny II faza, strefa uzyskała klasę A1

Na podstawie „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie dolnośląskim, raport wojewódzki za rok 2019 rok” obszar Powiatu Wołowskiego w ramach „strefy dolnośląskiej” został zakwalifikowany:

- wg kryterium ochrony zdrowia:
 - do **klasy A** ze względu na poziom SO₂, NO₂, C₆H₆, CO, Pb, Cd, Ni, oraz PM_{2,5}
 - do **klasy C** z powodu przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji PM₁₀, B(a)P, O₃ i As.

Do obszarów przekroczeń w 2019 roku zaliczono część terenów Powiatu Wołowskiego:

- B(a)P (wartość średnioroczna): gm. Brzeg Dolny, gm. Wołów, gm. Wińsko,
- ozon (poziom celu długoterminowego): gm. Brzeg Dolny, gm. Wołów, gm. Wińsko.

Podsumowanie monitoringu jakości powietrza za lata 2018-2019:

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza na terenie Powiatu Wołowskiego są:

1. źródła komunalno – bytowe: kotłownie lokalne, indywidualne paleniska domowe, emitory z zakładów użyteczności publicznej. Mają one znaczący wpływ na lokalny stan zanieczyszczenia powietrza, są głównym powodem tzw. niskiej emisji. Emitują najczęściej zanieczyszczenia pyłowe i gazowe,
2. źródła przemysłowe – pochodzące z procesów produkcyjnych oraz kotłowni przemysłowych,
3. źródła transportowe (liniowe) – emisja zanieczyszczeń następuje na niskiej wysokości, tworząc niską emisję. Główne zanieczyszczenia to: węglowodory, tlenki azotu, tlenek węgla, pyły, związki ołowiu, tlenki siarki,
4. zanieczyszczenia napływające spoza terenu powiatu, zgodnie z dominującym kierunkiem wiatru,
5. pylenie wtórne z odsłoniętej powierzchni terenu.

Największym problemem w zakresie zanieczyszczeń powietrza pozostaje wysoki poziom zanieczyszczenia pyłem zawieszonym oraz benzo(a)pirenem. Główną przyczyną występowania przekroczeń zanieczyszczeń pyłu zawieszonego i benzo(a)pirenu w okresie zimowym jest emisja z systemów indywidualnego ogrzewania budynków i utrudnione warunki rozprzestrzeniania zanieczyszczeń. Inne przyczyny występowania przekroczeń to m.in. emisja zanieczyszczeń z transportu drogowego oraz niezorganizowana emisja pyłu z dróg i terenów przemysłowych.

Niezwykle istotnym elementem procesu poprawy jakości powietrza jest świadomość społeczna dotycząca negatywnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie ludzi, stan środowiska i infrastrukturę oraz wynikające z niej zaangażowanie społeczne w działania na rzecz poprawy jakości powietrza. W ostatnich latach w skali kraju powstało w tym celu wiele inicjatyw społecznych, np. Dolnośląski Alarm Smogowy, Polski Alarm Smogowy oraz ich lokalne odpowiedniki w wielu miastach na południu kraju. Niestety, ogólnospołeczna świadomość powagi problemu, jakim jest zanieczyszczenie powietrza, a w szczególności niska emisja, nadal jest zbyt mała.

W dniu 30 listopada 2017 roku Sejmik Województwa Dolnośląskiego przyjął tzw. Uchwałę antysmogową – uchwałą nr XLI/1407/17 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa dolnośląskiego, z wyłączeniem Gminy Wrocław i uzdrowisk, ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Województwo dolnośląskie jest czwartym w kraju, po małopolskim, śląskim i opolskim, w którym radni przyjęli uchwały mające na celu ochronę powietrza, m.in. poprzez określenie jakich paliw i palenisk nie można używać do ogrzewania gospodarstw domowych. Według założeń uchwały na terenie województwa zakazuje się stosowania od dnia 1 lipca 2018 roku:

- 1) mułów i flotokonzentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- 2) węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystaniem tego węgla,
- 3) węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu poniżej 3 mm,
- 4) biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20 %.

Natomiast zakazy dotyczące stosowania kotłów i pieców na paliwa stałe będą wprowadzane stopniowo – od 1 lipca 2018 r. dla nowych instalacji aż do roku 2028, który powinien być graniczną datą dla stosowania paliw stałych we Wrocławiu i 7 uzdrowisk dolnośląskich. Wyjątkiem będą obszary pozbawione dostępu do sieci ciepłowniczych i gazowych (w przypadku uzdrowisk wyjątek ten dotyczy tylko strefy „C” ochrony uzdrowiskowej).

Wszystkie uchwały dopuszczają użytkowanie kominków – jednak warunkiem ich użytkowania musi być spełnienie określonych norm dot. emisyjności oraz wykorzystywanie jako okazjonalnego a nie podstawowego źródła ciepła.

Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą nr XXI/505/20 z dnia 16 lipca 2020 r. przyjął program ochrony powietrza dla stref w województwie dolnośląskim, w których w 2018 r. zostały

przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu wraz z planem działań krótkoterminowych.

4.2. Klimat akustyczny.

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. roku *Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. 2020 poz. 1219 tekst jedn. ze zm.) traktuje hałas jako zanieczyszczenie, wobec którego należy przyjmować takie same ogólne zasady postępowania, jak dla pozostałych zanieczyszczeń i związanych z nimi dziedzin ochrony środowiska.

Wartości dopuszczalne poziomów hałasu określają:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. (Dz.U. 2014 r. poz. 112 - tekst jednolity) w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku,
- rozporządzenie Ministra Gospodarki z dn. 28 maja 2007 roku w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz pomieszczeń w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz.U. 2007 Nr 105, poz. 718),
- wspólnotowe regulacje prawne, w tym Dyrektywa 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25.06.2002 r. odnosząca się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku.

Stan środowiska, ze względu na jego zanieczyszczenia hałasem, określa się za pomocą tzw. klimatu akustycznego. Klimat akustyczny to zespół zjawisk akustycznych kształtowanych przede wszystkim przez źródła hałasu takie jak:

- transport drogowy, kolejowy, lotniczy,
- przemysł,
- przesył energii elektrycznej o wysokich napięciach.

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu poruszających się po wszelkiego rodzaju drogach nie będących drogami kolejowymi. Jest to hałas typu liniowego. Układ drogowy stanowi o rozwoju danego regionu i powiązaniach z innymi ośrodkami. Przez teren powiatu przebiegają będące źródłami hałasu drogowego: drogi krajowe, drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne, łączące Powiat Wołowski z innymi ośrodkami.

Na poziom hałasu drogowego mają wpływ przede wszystkim:

- natężenie ruchu komunikacyjnego,
- udział transportu ciężkiego w strumieniu ruchu,
- prędkość ruchu pojazdów (ze wzrostem prędkości hałas rośnie),
- typ i stan techniczny pojazdów,
- nachylenie drogi,
- stan nawierzchni oraz płynność ruchu.

Tabela 4. *Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez linie elektroenergetyczne oraz starty, lądowania i przeloty statków powietrznych wyrażone wskaźnikami L_{DWN} i L_N , które to wskaźniki mają zastosowanie do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem.*

Klasa standardu akustycznego	Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
		L_{DWN}	L_N	L_{DWN}	L_N
1.	A. Strefa ochronna „A uzdrowiska B. Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	A. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	64	59	50	40
	B. Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży				
	C. Tereny domów opieki społecznej				
	D. Tereny szpitali w miastach				

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

3.	A. Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego	68	59	55	45
	B. Tereny zabudowy zagrodowej				
	C. Tereny rekreacyjno – wypoczynkowe				
	D. Tereny mieszkaniowo – usługowe				
4.	A. Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	70	65	55	45

Źródło: *Klimat akustyczny w wybranych punktach województwa dolnośląskiego w 2018 roku, RWMS-WIOŚ we Wrocławiu.*

Natężenie hałasu w środowisku określa się wartością poziomu dźwięku mierzoną w decybelach (dB). Podstawowym wskaźnikiem klimatu akustycznego jest równoważny poziom dźwięku, który również może być wyznaczony jako suma poziomów odnoszących się do różnych źródeł. Równoważny poziom dźwięku ściśle związany jest również z czasem jego trwania.

Mapy akustyczne, których opracowanie jest wymagane przepisami prawa (ustawa–Prawo ochrony środowiska), z uwagi na zapewnienie jednolitości formy i treści mapy, a także porównywalności wyników, muszą być oparte o określone w przepisach, wspólne dla wszystkich wskaźniki. Wskaźnikami tymi są L_{DWN} oraz L_N .

L_{DWN} - oznacza długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 18.00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18.00 do godz. 22.00) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00),

L_D - oznacza długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór dnia w roku,

L_W - oznacza długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór wieczoru w roku,

L_N - oznacza długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumiany jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00).

W 2018 roku Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad opublikowała opracowanie pt. „Mapa akustyczna dróg krajowych na terenie województwa dolnośląskiego” dla wybranych odcinków dróg wojewódzkich i autostrad administrowanych przez GDDKiA. Przedmiotem opracowania była analiza klimatu akustycznego dróg - wykonanie map akustycznych dla dróg wojewódzkich i autostrady A4 na terenie województwa dolnośląskiego. W ww. mapie akustycznej nie uwzględniono odcinków dróg z terenu Powiatu Wołowskiego.

Trendy zmian stanu akustycznego

Jednym z wyznaczników trendów zmian stanu akustycznego środowiska w pobliżu analizowanych odcinków dróg krajowych na terenie województwa dolnośląskiego jest porównanie zasięgów hałasu wyznaczonych w poprzedniej oraz aktualnej edycji mapy akustycznej. Zestawiono jedynie odcinki dróg, które zostały zawarte w obu edycjach mapy. Zasięg hałasu określono jako odległość od drogi, dla której poziom hałasu odpowiada wartościom normatywnym. Wartości dopuszczalne przyjęto na poziomie $L_{DWN}=55$ dB i $L_N=50$ dB.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 1 października 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych ujętych na mapach akustycznych oraz ich układu i sposobu prezentacji, analizy trendów zmian stanu akustycznego środowiska wykonuje się, o ile są do dyspozycji materiały pozwalające na jej wykonanie, tzn. informacje o stanach przeszłych warunków akustycznych środowiska. Mapy akustyczne dla dróg krajowych o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów znajdujących się na terenie województwa dolnośląskiego wykonano w 2012 r. na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad. Kolejna edycja map została wykonana w 2018 r. Średnie zasięgi hałasu dla edycji mapy 2012 i 2018,

obliczone jako iloraz powierzchni terenu objętego izolacją dopuszczalnego poziomu hałasu i długości analizowanych odcinków dróg wykazały wzrost zasięgów oddziaływania dla obu wskaźników. Zmiany zasięgów oddziaływania wiążą się między innymi ze zmianami natężenia ruchu.

Rok 2018

W 2018 roku RWMS-WIOŚ we Wrocławiu nie przeprowadzał badań klimatu akustycznego na terenie Powiatu Wołowskiego.

Rok 2019

W 2019 roku RWMS-WIOŚ we Wrocławiu nie przeprowadzał badań klimatu akustycznego na terenie Powiatu Wołowskiego.

4.3. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2020 poz. 1219 tekst jedn. ze zm.) - dział VI Ochrona przed polami elektromagnetycznymi. Ochrona przed polami polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

W odniesieniu do Powiatu Wołowskiego źródłami emisji promieniowania elektromagnetycznego są:

- stacje i linie energetyczne,
- pojedyncze nadajniki radiowe,
- stacje transformatorowe,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- radiostacje amatorskie i stacje CB-radio,
- stacje bazowe łączności radiotelefonicznej,
- urządzenia emitujące pola elektromagnetyczne pracujące w przemyśle, placówkach naukowo badawczych, ośrodkach medycznych,
- urządzenia powszechnego użytku emitujące pola elektromagnetyczne, w tym pojedyncze aparaty telefonii komórkowej, sterowniki radiowe itp.

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz.U. 2003 Nr 192, poz. 1883).

Rok 2018

W 2018 roku RWMS-WIOŚ we Wrocławiu nie przeprowadzał pomiarów natężenia promieniowania elektromagnetycznego na terenie Powiatu Wołowskiego.

Rok 2019

W 2019 roku RWMS-WIOŚ we Wrocławiu przeprowadził pomiary natężenia promieniowania elektromagnetycznego w jednym punkcie pomiarowym na terenie Powiatu Wołowskiego (w m. Rudno, gm. Wołów). Przeprowadzone badania wykazały, że w badanym punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczeń wartości dopuszczalnej, określonej w rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów i wynoszącej 7 V/m. Wyniki pomiarów przedstawia tabela poniżej:

Tabela 5. Punkty pomiarowe PEM na terenie Powiatu Wołowskiego w 2019 roku.

Lokalizacja	Wartość średnia zmierzona	Wartość dopuszczalna [V/m]
Rudno 27	<0,3	7

Źródło: Badania poziomów PEM w wybranych punktach województwa dolnośląskiego w 2019 roku RWMS-WIOŚ Wrocław.

Podsumowanie monitoringu PEM:

Przeprowadzone w 2019 roku pomiary PEM na terenie Powiatu Wołowskiego wykazały utrzymywanie się zmierzonych wartości znacznie poniżej wartości dopuszczalnej.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż obecnie dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku określone zostały w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2019, poz. 2448). Natomiast sposób sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku określa Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 17 lutego 2020 (Dz.U. 2020, poz. 258).

W stosunku do poprzedniego rozporządzenia, zmiany dopuszczalnych parametrów dla pól o częstotliwościach od 2 GHz do 300 GHz wynoszą odpowiednio:

- a) dla składowej elektrycznej z 7 V/m na 61 V/m (wzrost niemal 9 razy),
- b) dla gęstości mocy z 0,1 W/m² na 10 W/m² (100- krotny wzrost).

4.4. Zasoby i jakość wód. Gospodarka wodno-ściekowa.

4.4.1. Jakość wód powierzchniowych.

Klasyfikację wód powierzchniowych określono zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2016 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2016 poz. 1187) – obowiązującym od 05.08.2016 r. do 02.07.2019 r.

Rozporządzenie to definiuje 5 klas stanu ekologicznego:

- klasa I - stan bardzo dobry - dla wód o niezmiennych warunkach przyrodniczych lub zmienionych tylko w bardzo niewielkim stopniu,
- klasa II - stan dobry - gdy zmiany warunków przyrodniczych w porównaniu do warunków niezakłóconych działalnością człowieka są niewielkie,
- klasa III - stan umiarkowany - obejmujący wody przekształcone w średnim stopniu,
- klasa IV - stan słaby - wody o znacznie zmienionych warunkach przyrodniczych (biologicznych, fizyko-chemicznych, morfologicznych), gdzie gatunki roślin i zwierząt znacznie różnią się od tych, które zwykle towarzyszą danemu typowi jednolitej części wód,
- klasa V - stan zły - wody o poważnie zmienionych warunkach przyrodniczych, w których nie występują typowe dla danego rodzaju wód gatunki.

Ocena wód powierzchniowych poprzez określenie ich stanu ekologicznego jest nowym podejściem zgodnym z założeniami Dyrektywy 2000/60/WE, zwanej Ramową Dyrektywą Wodną. Stan ekologiczny wód określany jest na podstawie elementów biologicznych (fitoplankton, fitobentos, makrolity, makrobezkręgowce bentosowe i ryby) oraz parametrów wspomagających (elementy fizykochemiczne).

Stan ekologiczny/potencjał ekologiczny jest określeniem jakości struktury i funkcjonowania ekosystemu wód powierzchniowych, sklasyfikowanej na podstawie wyników badań elementów biologicznych oraz wspierających je wskaźników fizykochemicznych i hydromorfologicznych. Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się poprzez nadanie jednolitej części wód jednej z pięciu klas jakości, przy czym klasa pierwsza oznacza bardzo dobry stan ekologiczny, klasa druga – dobry stan ekologiczny, zaś klasy trzecia, czwarta i piąta odpowiednio – stan ekologiczny umiarkowany, słaby i zły.

Ocenę jakości wód powierzchniowych na terenie Powiatu Wołowskiego przeprowadza RWMS-WIOŚ we Wrocławiu. W 2018 roku przeprowadzone zostały badania jakości tzw. Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego, w tym dla trzech JCWP na terenie Powiatu Wołowskiego:

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Rok 2018:

Na podstawie wyników badań przeprowadzanych przez RWMŚ-WIOŚ we Wrocławiu, dokonano ogólnej oceny wód powierzchniowych na obszarze JCWP w Powiecie Wołowskim w 2018 roku:

Tabela 6. Wyniki oceny wykonanej dla punktów pomiarowo-kontrolnych monitoringu diagnostycznego w roku 2018 zlokalizowanych na obszarze JCWP obejmujących teren Powiatu Wołowskiego.

Nazwa JCWP/nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan JCWP
Jezierzyca do Rowu Stawowego Jezierzyca – m. Orzeszków PLRW600017139672	-	-	-	-	-	poniżej dobrego	zły stan wód
Odra od gr. Wrocławia do Wałów Śląskich Odra – powyżej PCC „Rokita” PLRW600021137579	-	-	-	-	-	poniżej dobrego	zły stan wód
Odra od Wałów Śląskich do Kanału Wschodniego/ Odra – poniżej ujścia Baryczy PLRW6000211511	-	-	-	-	-	poniżej dobrego	zły stan wód

Źródło: Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych na terenie województwa dolnośląskiego za rok 2018, RWMŚ- WIOŚ Wrocław

Wody powierzchniowe na obszarach JCWP obejmujących na teren Powiatu Wołowskiego badane w 2018 roku były wodami w trzech ppk o stanie chemicznym poniżej dobrego. Nie określano stanu/potencjału ekologicznego, stan ogólny dla wszystkich trzech badanych JCWP określono jako zły.

Rok 2019:

W chwili opracowania brak opracowanych wyników badań wód powierzchniowych.

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej opublikował ocenę ryzyka osiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP ujętych w planie gospodarowania wodami w dorzeczu Odry. Ocenę dla JCWP obejmujących teren Powiatu Wołowskiego przedstawiono w tabeli poniżej:

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Tabela 7. Ocena ryzyka osiągnięcia celów środowiskowych dla JCWP obejmujących teren Powiatu Wołowskiego.

Nazwa JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Termin osiągnięcia dobrego stanu	Typ i uzasadnienie odstępstwa	Nazwa obszaru chronionego w obrębie JCWP
Odra od Wałów Śląskich do Kanału Wschodniego PLRW6000211511	<i>zagrożona</i>	2027	W zlewni JCWP występuje presja przemysłowa związana ze zrzutem chlorków. Wpływ działalności antropogenicznej na stan JCWP oraz brak możliwości technicznych ograniczenia tych oddziaływań na wody, bez ponoszenia dysproporcjonalnych kosztów, generuje konieczność ustalenia mniej rygorystycznych celów w zakresie wskaźnika charakteryzującego zasolenie (chlorki). Wdrożenie skutecznych i efektywnych działań naprawczych wymaga szczegółowego rozpoznania presji i możliwości jej redukcji brak możliwości technicznych. W zlewni JCWP występuje presja rolnicza i niska emisja. W celu ograniczenia presji niska emisja w programie działań zaplanowano działanie: weryfikacja programu ochrony środowiska dla gminy, mające na celu szczegółowe rozpoznanie i w rezultacie ograniczenie tej presji tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dla dobrego stanu. W programie działań zaplanowano także wszystkie możliwe działania mające na celu ograniczenie presji rolnictwo tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dla dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia tych działań, następnie konkretnych działań naprawczych, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2027.	<ul style="list-style-type: none"> - Park Krajobrazowy Dolina Jezierzycy - Rezerwat przyrody – Odrzyska - Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Baryczy - Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Odry - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie PLB020008 - Obszar mający znaczenie Natura dla Wspólnoty Natura 2000 – Dębniańskie Mokradła PLH020002 - Obszar mający znaczenie Natura dla Wspólnoty Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie PLH020018 - Obszar mający znaczenie Natura dla Wspólnoty Natura 2000 – Dolina Widawy PLH020036
Kanał Dąbie (Strużnik) PLRW60001713972	<i>zagrożona</i>	2021	Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i	<ul style="list-style-type: none"> - Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Baryczy - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie PLB020008 - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie PLH020018

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

			zapewnienie ich wymaganej skuteczności.	
Tynica PLRW60001714749	<i>zagrożona</i>	2021	Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności	- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Baryczy - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Dolina Dolnej Baryczy PLH020084
Łacha PLRW60001714549	<i>niezagrożona</i>	-	-	- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Baryczy - Park Krajobrazowy Dolina Baryczy - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Ostoja nad Baryczą PLH020041 - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Wzgórza Warzęgowskie PLH020079 - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Dolina Łachy PLH020003
Krępa PLRW60001714529	<i>zagrożona</i>	2021	Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z prowadzonymi w latach 2014-2015 badaniami monitoringowymi możliwe będzie w roku 2016 przeprowadzenie oceny rzeczywistego stanu i zagrożenia JCWP. W przypadku potwierdzenia złego stanu wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności	- Park Krajobrazowy Dolina Baryczy - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Ostoja nad Baryczą PLH020041 - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Wzgórza Warzęgowskie PLH020079

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

<p>Jezierzyca do Rowu Stawowego PLRW600017139672</p>	<p><i>niezagrożona</i></p>	<p>-</p>	<p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rezerwat przyrody – Uroczysko Wrzosa - Park Krajobrazowy Dolina Jezierzycy - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Dębniańskie Mokradła PLH020002 - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Wzgórza Warzęgowskie PLH020079
<p>Nieciecza PLRW60001713968</p>	<p><i>zagrożona</i></p>	<p>2021</p>	<p>Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Park Krajobrazowy Dolina Jezierzycy - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie PLH020018
<p>Młynna PL RW600017137729</p>	<p><i>zagrożona</i></p>	<p>2021</p>	<p>Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie PLB020008 - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie PLH020018 - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Zagórzyckie Łąki PLH020053

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Barłożna PLRW6000171375929	<i>zagrożona</i>	-	-	- - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie PLB020008 - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie PLH020018
Lutynia PLRW60001713758	<i>zagrożona</i>	2021	Brak możliwości technicznych. W zlewni JCWP występuje presja komunalna. W programie działań zaplanowano działania podstawowe, obejmujące uporządkowanie gospodarki ściekowej, które są wystarczające, aby zredukować tą presję w zakresie wystarczającym dla osiągnięcia dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2021	-
Jodłówka PLRW60001713756	<i>zagrożona</i>	2021	Brak możliwości technicznych oraz dysproporcjonalne koszty. Z uwagi na niską wiarygodność oceny i związany z tym brak możliwości wskazania przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu brak jest możliwości zaplanowania racjonalnych działań naprawczych. Zaplanowanie i wdrożenie jakichkolwiek działań będzie generowało nieuzasadnione koszty. W związku z tym w JCWP zaplanowano działanie mające na celu rozpoznanie rzeczywistego stanu ekologicznego – przeprowadzenie monitoringu badawczego. W przypadku potwierdzenia złego stanu po 2 latach wprowadzone zostanie działanie mające na celu rozpoznanie jego przyczyn. Takie etapowe postępowanie pozwoli na racjonalne zaplanowanie niezbędnych działań i zapewnienie ich wymaganej skuteczności.	-
Odra od gr. Wrocławia do Wałów Śląskich PLRW600021137579	<i>zagrożona</i>	2027	W zlewni JCWP występuje presja niska emisja i nierozpoznana presja, mogą być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem W programie działań zaplanowano także działanie: weryfikacja programu ochrony środowiska dla gminy, mające na celu szczegółowe rozpoznanie	- - Obszar Chronionego Krajobrazu Wzgórza Trzebnickie - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Dolina Widawy PLH020036

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

			i w rezultacie ograniczenie tej presji (niska emisja) tak, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dla dobrego stanu, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2027	
Jezierzyca od Rowu Stawowego PLRW600019139699	<i>zagrożona</i>	2021	Brak możliwości technicznych. W zlewni JCWP występuje presja komunalna. W programie działań zaplanowano działania podstawowe, obejmujące uporządkowanie gospodarki ściekowej, które są wystarczające, aby zredukować tą presję w zakresie wystarczającym dla osiągnięcia dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań, a także okres niezbędny aby wdrożone działania przyniosły wymierne efekty, dobry stan będzie mógł być osiągnięty do roku 2021.	<ul style="list-style-type: none"> - Park Krajobrazowy Dolina Jezierzycy - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie – PLB020008 - Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie PLH020018

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, KZGW

Do degradacji wód powierzchniowych na obszarze powiatu przyczyniają się zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych, jak również zanieczyszczenia tranzytowe dostarczane wodami powierzchniowymi. Na obszarach pozbawionych infrastruktury komunalnej należy się spodziewać degradacji wód powierzchniowych przez niekontrolowane zrzuty ścieków z terenów zabudowanych, trafiające do gruntu, rowów melioracyjnych, bądź bezpośrednio do cieków. Powodują one z reguły lokalne zanieczyszczenie wód objawiające się wzrostem wartości BZT₅, oraz zawartości sodu, potasu, azotanów i fosforanów, a także skażenie bakteriologiczne wody. Do zanieczyszczenia wód substancjami biogennymi (azotany, fosforany) przyczyniają się także spływy z pól uprawnych oraz nawożonych łąk i pastwisk.

4.4.2. Jakość wód podziemnych.

Zakres dopuszczalnych wartości wskaźników jakości wody określają następujące akty prawne:

- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz.U. 2016 poz. 85) – obowiązujący od 19.01.2016 r. do dnia 02.07.2019 r.
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 07 grudnia 2017 r. rozporządzenie w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. 2017 poz. 2294).

Ocenę jakości wód podziemnych przeprowadza RWMS-WIOŚ we Wrocławiu. Monitoring wód podziemnych obejmuje punkty pomiarowe, monitorujące wszystkie główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP), użytkowe poziomy wodonośne, obszary zwiększonego drenażu oraz obszary szczególnie zagrożone przez przemysł. Uwzględnia warunki hydrogeologiczne w ujęciu regionalnym i lokalnym oraz występowanie potencjalnych ognisk zanieczyszczeń i zagrożeń wód podziemnych.

Rok 2018:

W 2018 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu kontynuował badania jakości wód podziemnych na obszarach zagrożonych zanieczyszczeniami przemysłowymi i komunalnymi wokół źródeł stanowiących potencjalne zagrożenie środowiska. Celem monitoringu było określenie wpływu obiektu na środowisko wodne lub w przypadku obiektów, gdzie prowadzono już badania, określenie kierunków zachodzących zmian.

Zakres badań wód podziemnych wokół składowisk odpadów był zgodny z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2013 roku w sprawie składowisk odpadów (Dz.U. 2013 poz. 523) i obejmował oznaczenie takich wskaźników jak: odczyn, przewodność elektrolityczna, ogólny węgiel organiczny (OWO), zawartość metali ciężkich (Cu, Zn, Pb, Cd, Cr+6, Hg) i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA). Dodatkowo oznaczono także związki azotu, chlorki, siarczany oraz wskaźniki specyficzne, odzwierciedlające charakter presji np. żelazo, mangan, wapń, sód, bar, magnez.

Oceny jakości wód podziemnych wokół badanych obiektów dokonano w oparciu o obowiązujące rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 grudnia 2015 r. (Dz.U. 2016. poz. 85) w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych. Określa ono sposób klasyfikacji elementów jakościowych (fizykochemicznych) i ilościowych, zawiera definicje klasyfikacji stanu chemicznego i stanu ilościowego oraz sposób interpretacji wyników badań i prezentacji stanu wód podziemnych, częstotliwość dokonywania ocen jakości poszczególnych elementów oraz stanu wód. Klasyfikacja elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych obejmuje pięć następujących klas jakości wód podziemnych:

- klasa I – wody o bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości.

Ww. rozporządzenie definiuje dobry i słaby stan chemiczny wód podziemnych. Wody klas I - III reprezentują dobry stan chemiczny, a IV i V słaby stan chemiczny. W niniejszych badaniach określono stan jakościowy wód podziemnych wokół kontrolowanych obiektów.

Na terenie Powiatu Wołowskiego badania wykonywano na terenie Składowiska odpadów w Wołowie.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne dla gminy Wołów położone jest przy ul. Rawickiej w Wołowie, przy drodze Wołów – Pełczyn. Składowisko złożone jest z 2 kwater. I kwarta jest zrekultywowana, a na II były składowane odpady do marca 2017 roku. Kwarta I zajmuje obszar 1,05 ha i została wykonana jako obiekt podpoziomowy. Kwarta posiada dwuwarstwowe uszczelnienie w postaci maty bentonitowej (grubości 2 cm) i geomembrany PEHD (grubości 2 mm). Na uszczelnionym dnie kwarty ułożony został drenaż odcieków. Powierzchnia całkowita obiektu wynosi 5,56 ha, powierzchnia II kwarty 1,46 ha. Wody podziemne w rejonie obiektu przepływają na północ i północny zachód. Na składowisku nagromadzono 171 004,43 m³ odpadów.

Wody podziemne pobrano z 4 piezometrów, rozmieszczonych wokół obiektu. W przypadku piezometru P0, położonego na kierunku napływu wód na teren obiektu stwierdzono występowanie wód bardzo dobrej jakości (klasa I), podobnie jak w 2016 roku. W piezometrze P1, położonym na kierunku spływu wód stwierdzono występowanie wód niezadawalającej jakości (klasa IV), podobnie jak w poprzednich badaniach przeprowadzonych w 2016 roku. O takiej klasyfikacji zdecydowało stężenie jonu amonowego w klasie V. Pozostałe wskaźniki oscylowały w granicach klas I i II. Wody piezometru P10, położonego także na kierunku spływu wód zaklasyfikowano do wód złej jakości (klasa V). Zdecydowało o tym stężenie WWA. W poprzednich badaniach w 2016 roku stwierdzono tu występowanie wód niezadawalającej jakości (klasa IV). W piezometrze P12, zlokalizowanym na półn.–zach. od obiektu stwierdzono występowanie wód złej jakości (klasa V), podobnie jak w 2016 roku. Zdecydowało o tym, stężenie OWO, jonu amonowego i azotanów (149 mg/l).

Stan chemiczny badanych wód uznać można za słaby w piezometrach, położonych na kierunku spływu wód (P10, P1 i P12) oraz za dobry w piezometrze P0, położonym na kierunku napływu wód.

Rok 2019:

W 2019 roku PIG PIB w Warszawie w ramach monitoringu diagnostycznego przeprowadzał badania wód podziemnych na terenie Powiatu Wołowskiego w jednym punkcie pomiarowo-kontrolnym.

Tabela 8. Charakterystyka punktu pomiarowo-kontrolnego oceny stanu jakości wód podziemnych na terenie Powiatu Wołowskiego w 2019 roku

Gmina	Miejscowość	Klasa jakości	Wskaźniki decydujące o danej klasie		
			III klasa	IV klasa	V klasa
Wołów	Lubiąż	V	Ca	-	NO ₃

Źródło: Ocena stanu czystości wód podziemnych województwa dolnośląskiego 2015 rok, WIOŚ Wrocław

Badane wody określono jako wody w V klasie jakości.

Emisja zanieczyszczeń do wód

Czynnikiem stanowiącym największe zagrożenie dla stanu jakości wód jest działalność antropogeniczna. Do głównych presji wywieranych przez człowieka na środowisko wodne należy zaliczyć:

- pobór wód na różne cele,
- wprowadzanie ścieków komunalnych i przemysłowych,
- zanieczyszczenia obszarowe, spływające z wodami opadowymi głównie z terenów użytkowanych rolniczo,
- zmiany morfologiczne (regulacja rzek, ochrona przeciwpowodziowa).

Obecnie Powiat Wołowski charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem zwodociągowania (96,9 %), wyższym do średniego wskaźnika zwodociągowania dla województwa dolnośląskiego (95,0 %). Podstawowe parametry sieci wodociągowych w Powiecie Wołowskim w latach 2018-2019 przedstawiono w tabeli poniżej:

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Tabela 9. Sieć wodociągowa w Powiecie Wołowskim w 2018 i 2019 roku (wg GUS).

Parametr	jm.	2018	2019
Długość czynnej sieci rozdzielczej (bez przyłączy)	km	321,0	324,2
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	tys. m ³	1 329,0	1 344,7
Przyłącza do budynków	szt.	7 430	7 484
Zużycie wody na 1 mieszkańca	m ³ /rok	28,2	28,7

Źródło: www.stat.gov.pl

Długość czynnej sieci rozdzielczej na terenie powiatu w 2019 roku wynosiła 324,2 km (GUS). Na przestrzeni lat 2018-2019 ogólna długość sieci wodociągowej na terenie powiatu wzrosła o 3,2 km, liczba przyłączy zwiększyła się o 54 szt. Średnie zużycie wody na 1 mieszkańca zwiększyło się o 0,5 m³/mieszkańca/rok i w 2019 roku wynosiło 28,7 m³/mieszkańca/rok. Obecnie Powiat Wołowski posiada wskaźnik skanalizowania 70,3 %, niższy od wskaźnika dla województwa dolnośląskiego – 76,9 %. Podstawowe parametry sieci kanalizacyjnej w Powiecie Wołowskim w latach 2018-2019 przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela 10. Sieć kanalizacyjna w Powiecie Wołowskim w 2018 i 2019 (wg GUS).

Parametr	jm.	2018	2019
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej ogółem	km	242,8	265,3
Ścieki komunalne oczyszczane odprowadzone razem	tys. m ³	6 442,0	6 277,0
Połączenia do budynków	szt.	3 797	4 235

Źródło: www.stat.gov.pl

Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie powiatu w 2019 roku wynosiła 265,3 km. Na przestrzeni lat 2018-2019 ogólna długość sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu zwiększyła się o 22,5 km, liczba przyłączy zwiększyła się o 438 szt. Emisja zanieczyszczeń do wód dla oczyszczalni ścieków komunalnych i przemysłowych z terenu powiatu przedstawiona została w tabelach poniżej:

Tabela 11. Ładunki zanieczyszczeń w komunalnych oczyszczalniach ścieków w Powiecie Wołowskim.

	jm.	2018	2019
BZT ₅ *	kg/rok	22 823	15 846
ChZT**	kg/rok	568 711	455 648
zawiesina ogólna	kg/rok	111 811	65 762
azot ogólny	kg/rok	64 477	67 477
fosfor ogólny	kg/rok	9 697	8 596
osady wytworzone w ciągu roku	Mg	3 779	3 157

Źródło: www.stat.gov.pl

Tabela 12. Ładunki zanieczyszczeń w przemysłowych oczyszczalniach ścieków w Powiecie Wołowskim.

	jm.	2018	2019
BZT ₅ *	kg/rok	0	20
ChZT**	kg/rok	381	1 232
zawiesina ogólna	kg/rok	49	282
suma jonów chlorków i siarczanów	kg/rok	0	0

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

fenole lotne	kg/rok	1	3
azot ogólny	kg/rok	0	0
fosfor ogólny	kg/rok	0	0
osady wytworzone w ciągu roku	Mg	0	4

Źródło: www.stat.gov.pl

Uwagi:

**BZT₅ – tzw. biochemiczne zapotrzebowanie tlenu (5 dniowy okres analizy), określa ilość tlenu potrzebną do utlenienia związków organicznych zawartych w wodzie i ściekach na drodze przemian biochemicznych w warunkach tlenowych. Całkowita mineralizacja związków organicznych zawartych w wodzie i ściekach wymaga długiego czasu, ok. 20 dni. Jednak najintensywniejsze procesy biodegradacji przebiegają w ciągu pierwszych 5 dni. Dlatego jako wskaźnik obciążenia wody i ścieków substancjami organicznymi przyjęto BzT₅. Określa on zawartość zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiornika wód powierzchniowych.*

***ChzT – chemiczne zapotrzebowanie tlenu – poprzez to oznaczenie można określić ładunek związków organicznych w ściekach odprowadzanych do odbiorników wód powierzchniowych.*

4.5. Zasoby geologiczne.

Powiat Wołowski leży w obrębie Monokliny Przesudeckiej, której lite skały osadowe są przykryte luźnymi osadami kenozoicznymi, o miąższości do 300 m. Powierzchnię terenu budują luźne osady plejstoceńskie i holoceni. Do miocenu górnego należy poziom iłów zielonych i poziom iłów płomienistych serii poznańskiej. Utwory te przykrywają pliocenijskie piaski i żwiry kwarcowo - skalenkowe z przewarstwieniami glin kaolinowych. Na obszarze Wzgórz Trzebnickich osady trzeciorzędu uległy glacijotektonicznemu spiętrzeniu. Utwory czwartorzędowe pochodzą z okresu zlodowacenia południowopolskiego, środkowopolskiego, północnopolskiego i holocenu. Osady zlodowacenia południowopolskiego reprezentowane są przez gliny zwałowe oraz piaski i żwiry wodnolodowcowe. Sedymentacja zlodowacenia środkowopolskiego to ropy, mułki i piaski zastoiskowe.

Z okresu zlodowacenia północnopolskiego pochodzą osady rzeczne tworzące w dolinie Odry nadzalewowe. Głównie to piaski i żwiry, podrzędne mułki piaszczyste i gliny aluwialne. Z okresem holocenu związany jest taras zalewowy w dolinie Odry zbudowany z piasków różnoziarnistych z domieszką żwiru o miąższości do 4 m.

Okolicę Wińska, Węgrzc i Baszyna zajmują piaski, żwiry i gliny zwałowe, tworzące wzgórza morenowe. W pasie od Głębowic do Moczydlnicy Klasztornej i na południe od okolic Wołowa oraz koło Stęszowa, Warzęgowa i na południe od Trzciny Wołowskiej występują piaski, żwiry i gliny wzgórz morenowych.

Rekultywacja gruntów w Powiecie Wołowskim w latach 2018-2019:

Według danych Geologa Powiatowego, na terenie powiatu w latach 2018-2019 prowadzone były postępowania administracyjne w sprawie wykonania rekultywacji terenu po wydobyciu kruszywa naturalnego:

1. na części działek 166/3 obręb Piotroniowice i 133/1 obręb Uskorz Mały, gmina Wołów o powierzchni 1,85 ha - sprawa w toku,
2. gruntów obejmujących działkę nr 55/2 obręb Jakubikowice, gmina Wińsko, o powierzchni 0,1244 ha - sprawa zakończona w 2020 r.

Złóża kopalin są naturalnym nagromadzeniem minerałów, skał oraz innych substancji, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. W tabeli poniżej zestawiono złoża kopalin występujące w Powiecie Wołowskim, wg stanu zasobów na 31.12.2018 r. oraz 31.12.2019 r. (wg. Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce, Państwowy Instytut Geologiczny).

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Tabela 13. Zasoby geologiczne i przemysłowe złóż na terenie Powiatu Wołowskiego znajdujące się w bazie zasobów geologicznych PIG.

Lp.	Gmina	Nazwa złoża	Kopalina	Zagospodarowanie	Pow. złoża [ha]	Zasoby geologiczne [tys. ton] [tys. m ³]*	Zasoby przemysłowe [tys. ton]	Wydobycie [tys. ton]
1.	Brzeg Dolny	Grodzanów	SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ	eksploatacja złoża zaniechana	3,68	227*	-	-
2.	Brzeg Dolny	Grodzanów (p.)	SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ	złożo eksploatowane okresowo	1,11	82*	-	-
3.	Brzeg Dolny	Kraniec	GLINY CERAMICZNE KAMIONKOWE	eksploatacja złoża zaniechana	8,54	1 060,5	-	-
4.	Brzeg Dolny	Naborów	KRUSZYWA NATURALNE	złożo zagospodarowane	1,75	22 22	-	5 1
5.	Brzeg Dolny	Naborów I	KRUSZYWA NATURALNE	złożo eksploatowane okresowo	1,72	23 23	-	14 -
6.	Brzeg Dolny	Pogalewo Wielkie	SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ	eksploatacja złoża zaniechana	9,03	859*	-	-
7.	Brzeg Dolny	Pogalewo Małe	SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ	eksploatacja złoża zaniechana	7,39	681*	-	-
8.	Brzeg Dolny	Pogalewo Małe II	SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ	złożo eksploatowane okresowo	1,92	178*	-	-
9.	Wińsko	Konary	KRUSZYWA NATURALNE	złożo zagospodarowane	1,00	174 170	-	5 5
10.	Wińsko	Smogorzówek	KRUSZYWA NATURALNE	złożo eksploatowane okresowo	0,64	34	-	-
11.	Wińsko	Konary-Południe	KRUSZYWA NATURALNE	złożo rozpoznane szczegółowo	5,83	1 452	-	-
12.	Wołów	Garwół	KRUSZYWA NATURALNE	złożo zagospodarowane	1,50	22 18	-	-
13.	Wołów	Lubiąż	KRUSZYWA NATURALNE	eksploatacja złoża zaniechana	2,82	195	-	-
14.	Wołów	Łazarzowice I	KRUSZYWA NATURALNE	złożo rozpoznane szczegółowo	1,29	117	-	-
15.	Wołów	Piotroniowice	KRUSZYWA NATURALNE	eksploatacja złoża zaniechana	4,27	304	-	-
16.	Wołów	Piotroniowice II	KRUSZYWA NATURALNE	złożo rozpoznane szczegółowo	5,08	410	-	-
17.	Wołów	Piotroniowice III	KRUSZYWA NATURALNE	złożo zagospodarowane	1,98	51 47	-	2 1
18.	Wołów	Piotroniowice V	KRUSZYWA NATURALNE	złożo rozpoznane szczegółowo	2,00	345	-	-

Źródło: www.pgi.gov.pl, Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2018 r. oraz 31.12.2019 r.

W 2019 roku w niektórych złożach oszacowano/obliczono nowe wartości zasobów geologicznych, zasobów przemysłowych i wydobyć (zaznaczone w tabeli kolorem zielonym).

4.6. Gleby

Na jakość gleb negatywny wpływ mają zanieczyszczenia antropogeniczne ze źródeł punktowych i obszarowych, takich jak: produkcja rolnicza i nawożenie gleb, emisja gazów i pyłów z przemysłu i motoryzacji oraz sytuacje awaryjne, powodujące lokalną emisję zanieczyszczeń fizycznych i chemicznych.

Aktualnie obowiązujące kryteria oceny zawartości zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi zawarte są w załączniku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz.U. 2016, poz. 1395). Rozpoznanie stanu gleb użytkowanych rolniczo pod względem zanieczyszczenia metalami ciężkimi jest istotne z uwagi na produkcję bezpiecznej żywności dla człowieka. Występowanie w glebach podwyższonych zawartości metali ciężkich będące następstwem działalności ludzkiej poprzez: emisje przemysłowe, motoryzację, nadmierną chemizację rolnictwa, powoduje degradację biologicznych właściwości gleb, skażenie wód gruntowych oraz przechodzenie zanieczyszczeń do łańcucha żywieniowego.

Rok 2018

W 2018 roku RWMS-WIOŚ we Wrocławiu nie przeprowadzał badań gleb na terenie Powiatu Wołowskiego.

Rok 2019:

W 2019 roku RWMS-WIOŚ we Wrocławiu wykonał „Ocenę stopnia zanieczyszczenia gleb w województwie dolnośląskim w 2019 roku”, w ramach której dokonano oceny jakości gleb na obszarze Natura 2000 „Zagórzyckie Łąki” w gm. Wołów.

Badania prowadzono łącznie w 5 punktach pomiarowo - kontrolnych rozmieszczonych na terenie pól uprawnych obszaru. Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem tereny te, zgodnie ze sposobem ich użytkowania zaliczono do grupy gruntów II. Rozmieszczenie 5 punktów pomiarowych:

- ppk nr 1: działka nr 200 obręb Rataje, gm. Wołów,
- ppk nr 2: na południe od Zagórzyc, działka nr 270/2, obręb Zagórzyc, gm. Wołów,
- ppk nr 3: działka nr 201/3, obręb Prawików gm. Wołów,
- ppk nr 4: działka nr 277, obręb Zagórzyc, gm. Wołów,
- ppk nr 5: działka nr 232, obręb Zagórzyc, gm. Wołów.

Pobrane próbki gleb wykazały zróżnicowany skład granulometryczny od piasków gliniastych lekkich pylastych w ppk nr 3, poprzez piaski gliniaste mocne w ppk nr 2, gliny piaszczyste pylaste w ppk nr 5, gliny lekkie pylaste w ppk nr 4 do glin średnich pylastych w ppk nr 1.

Teren zaliczono do gruntów grupy II i podgrup gruntów:

- II-1 b - gleby mineralne lekkie, o zawartości frakcji FG02 10–20%, o wartości pH KCl mniejszej lub równej 6,5 w ppk nr 2 i 3;
- II-2 b - gleby mineralne średnie, o zawartości frakcji FG02 20–35%, o wartości pH KCl mniejszej lub równej 5,5 w ppk nr 5,
- II-2 c - gleby mineralne ciężkie, o zawartości frakcji FG02 większej niż 35%, o wartości pH KCl mniejszej lub równej 5,5 w ppk nr 1,
- II-3 a – gleby mineralne średnie, o zawartości frakcji FG02 20–35%, o wartości pH KCl wyższej niż 5,5 w ppk nr 4.

Odczyn gleb i zawartość węgla organicznego:

Analizowane próbki charakteryzowały się zróżnicowanym odczynem od bardzo kwaśnego w ppk nr 1 (pH 4,4), poprzez kwaśny w ppk nr 5 i 3 (pH 5,0-5,2), lekko kwaśny (pH 5,7) w ppk nr 2 do obojętnego (pH 6,6) w ppk nr 4. Zawartość węgla organicznego wahała się od 0,87 % (ppk nr 2) do 2,88 % (ppk nr 1).

Zawartość metali ciężkich i innych wskaźników

W glebach pobranych na terenie obszaru Natura 2000 „Zagórzyckie Łąki” nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych zawartości substancji powodujących ryzyko w glebie, zawartych w obowiązującym rozporządzeniu w odniesieniu do Zn, Pb, Cd, Cu, Cr, Ni, Hg, As. Nie

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

stwierdzono przekroczenia dopuszczalnej zawartości benzo(a)pirenu. Zawartość siarki siarczanowej była naturalna w I stopniu (niska).

Historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi w Powiecie Wołowskim.

Realizując obowiązek wynikający z art. 101d ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska Starosta Wołowski dokonuje identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. Przez historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi rozumie się:

- 1) zanieczyszczenie powierzchni ziemi, które zaistniało przed dniem 30 kwietnia 2007 r.,
- 2) zanieczyszczenie które wynika z działalności zakończonej przed dniem 30 kwietnia 2007 r.,
- 3) szkodę w środowisku w powierzchni ziemi w rozumieniu art. 6 pkt 11 lit. c ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie, która została spowodowana przez emisję lub zdarzenie, od którego upłynęło więcej niż 30 lat.

Rejestr historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz rejestr bezpośrednich zagrożeń szkoda w środowisku i szkód w środowisku prowadzony jest w systemie teleinformatycznym pod adresem: <https://rejstry.gdos.gov.pl>

W tabeli poniżej dokonano porównania struktury użytkowania gruntów na terenie Powiatu Wołowskiego w latach 2018-2019. Nieznacznemu zmniejszeniu uległa ogólna powierzchnia użytków rolnych o 4 ha (z 38 698 ha do 38 694 ha).

Tabela 14. Struktura użytkowania gruntów w Powiecie Wołowskim w latach 2018-2019.

L.p.	Rodzaj	Powierzchnia [ha]	
		2018	2019
1.	Grunty rolne	38 698	38 694
	Grunty orne	28 185	28 181
	Sady	75	75
	Łąki trwałe	4 430	4 432
	Pastwiska trwałe	2 963	2 963
	Grunty rolne zabudowane	929	928
	Grunty pod stawami	372	372
	Grunty pod rowami	358	357
	Grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	813	815
	nieużytki	573	571
2.	Grunty leśne	24 361	24 366
	Lasy	24 138	24 143
	Grunty zadrzewione i zakrzewione	223	223
3.	Grunty zabudowane	3 379	3 379
	Tereny mieszkalne	398	403
	Tereny przemysłowe	340	342
	Inne tereny zabudowane	252	253
	Tereny niezabudowane	114	113
	Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	160	157
	Tereny komunikacyjne:		
	drogowe	1 824	1 841
	kolejowe	217	217
	inne	1	1

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

	tereny przeznaczone pod budowę dróg lub linii kolejowych	26	5
	Użytki kopalne		
4.	Grunty pod wodami	808	807
	wody płynące	800	799
	wody stojące	8	8
5.	Inne		
	użytki ekologiczne	98	98
	tereny różne	152	152

Źródło: Starostwo Powiatowe w Wołowie.

Uwagi: **kolor żółty** – zmniejszenie powierzchni, **kolor zielony** – zwiększenie powierzchni.

4.7. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów.

Powiat wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, a jego funkcje mają charakter uzupełniający w stosunku do gminy. Gminy natomiast zobowiązane są do wypełniania zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi wynikającymi m.in. z ustawy o odpadach, ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach i rozporządzeń wykonawczych.

4.7.1. Odpady komunalne

W związku z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. 2020 poz. 1439 – tekst jedn.) - od 1 lipca 2013 r. na terenie wszystkich gmin na terenie powiatu wprowadzono nowy system gospodarki odpadami komunalnymi.

Obecnie mieszkańcy płacą Gminom opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi tzw. podatek śmieciowy, natomiast Gminy gospodarują środkami z pobieranych od mieszkańców opłat za odpady, egzekwując jednocześnie od wybranych w drodze przetargu firm odpowiednią jakość usług.

W celu realizacji zapisów ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, a tym samym wprowadzenia, a następnie usprawnienia nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi - Rady gmin podjęły stosowne uchwały, m.in.:

- w sprawie określenia metody ustalania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia stawki opłaty,
- w sprawie wzoru deklaracji o wysokości opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi, składanej przez właściciela nieruchomości,
- w sprawie określenia terminu, częstotliwości i trybu uiszczania opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi
- w sprawie szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów,
- w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy.

Ilości odebranych/zebranych odpadów komunalnych

Poniżej przedstawiono ilości odpadów komunalnych, odebranych/zebranych z terenu Powiatu Wołowskiego w latach 2018-2019.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Tabela 15. Ilość odpadów komunalnych odebranych/zebranych z terenu Powiatu Wołowskiego w latach 2018-2019.

Gmina	Rok	Masa zebranych odpadów komunalnych (ogółem) [Mg]	Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie [Mg]	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ogólnej masie zebranych odpadów [%]
Gmina Wołów	2018	6 561,60	2 561,46	28,1
	2019	6 251,90	2 633,85	29,6
Gmina Wińsko	2018	1 441,00	933,36	39,3
	2019	1 411,00	954,80	40,4
Gmina Brzeg Dolny	2018	4 599,79	1 733,63	27,4
	2019	4 658,93	1 739,19	27,2
Razem - Powiat Wołowski	2018	12 602,39	5 228,45	29,3
	2019	12 321,83	5 327,84	30,2

Źródło: Opracowane na podstawie danych z GUS 2020 rok

Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów

Na terenie Powiatu Wołowskiego znajdują się cztery Punkty Selektywnej Zbiórki Odpadów tzw. PSZOK w następujących miejscowościach:

- Wołów, teren PGK – Gmina Wołów,
- Wińsko, Oczyszczalnia Ścieków – Gmina Wińsko,
- Brzeg Dolny, Radech 38 – Gmina Brzeg Dolny.

Dzkie wysypiska

Tabela 16. Dzkie wysypiska występujące na terenie Powiatu Wołowskiego

Rok	Powierzchnia dzikich wysypisk [m ²]	Ilość dzikich wysypisk na koniec roku [szt.]	Ilość dzikich wysypisk zlikwidowanych w ciągu roku [szt.]	Ilość odpadów zebranych podczas likwidacji dzikich wysypisk [Mg]
2018	160 000	5	16	404,5
2019	154 000	15	11	69,0

Źródło: Opracowane na podstawie danych z GUS 2020 rok

4.7.2. Odpady zawierające azbest

Odpady zawierające azbest należą do odpadów niebezpiecznych. Ze względu na budowę i strukturę tych wyrobów, stanowią one poważny problem dla zdrowia ludzi i stanu środowiska. Włókna respirabilne azbestu są wystarczająco drobne by przeniknąć głęboko do płuc, gdzie stanowią ryzyko poważnych chorób układu oddechowego. Włókna te powstają na skutek działania mechanicznego (np. gdy płyty azbestowe są łamane lub poddane jakiegokolwiek obróbce mechanicznej lub ścieraniu).

W dniu 14 lipca 2009 r. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, w którym jako główny cel wskazano konieczność usunięcia azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu kraju do 2032 r.

Zgodnie z danymi pozyskanymi z ogólnopolskiej Bazy Azbestowej, na terenie Powiatu Wołowskiego występuje ok. 2 812 096 Mg - ilości tych wyrobów pozostałych do usunięcia w podziale na gminy przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 17. Informacja o występowaniu wyrobów azbestowych na terenie Powiatu Wołowskiego

Gmina	Ilość występujących wyrobów azbestowych [kg]		
	os. fizyczne	os. prawne	razem
Gmina Wińsko	155 310	1 061 108	1 216 418
Gmina Wołów	0*	13 394	13 394
Gmina Brzeg Dolny	1 251 010	331 275	1 582 285
Razem - Powiat Wołowski	1 419 714	1 392 383	2 812 096

Źródło: Baza Azbestowa (<https://bazaazbestowa.gov.pl/pl/>)

0* - wartość „zero” wynika z braku przekazania danych do Bazy Azbestowej

4.8. Zasoby przyrodnicze.

Obszary prawnie chronione

Na terenie Powiatu Wołowskiego ustanowiono następujące formy ochrony przyrody:

- Użytek ekologiczny – Korydon – Gmina Wińsko,
- Użytek ekologiczny – Dolina Juszki – Gmina Wołów,
- Rezerwat przyrody – Uroczysko Wrzosa – Gmina Wołów,
- Rezerwat przyrody – Odrzysko – Gmina Wołów,
- Rezerwat przyrody – Jodłowice – Gmina Brzeg Dolny,
- Park Krajobrazowy Dolina Jezierzycy – Gmina Wińsko, Gmina Wołów,
- Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie – obszar ptasi – Gmina Wołów, Gmina Wińsko, Gmina Brzeg Dolny,
- Natura 2000 – Dolina Widawy – obszar siedliskowy – Gmina Brzeg Dolny,
- Natura 2000 – Łęgi Odrzańskie – obszar siedliskowy – Gmina Wołów, Gmina Wińsko, Gmina Brzeg Dolny,
- Natura 2000 – Dębniańskie Mokradła – obszar siedliskowy – Gmina Wołów, Gmina Wińsko,
- Natura 2000 – Wzgórza Warzęgowskie – obszar siedliskowy – Gmina Wołów,
- Natura 2000 – Dolina Łachy – obszar siedliskowy – Gmina Wołów, Gmina Wińsko,
- Natura 2000 – Zagórzyckie Łąki – obszar siedliskowy – Gmina Wołów,
- Natura 2000 – Jodłowice – obszar siedliskowy - Gmina Brzeg Dolny,
- Pomniki przyrody.

Użytek ekologiczny

Korydon o pow. 0,64 ha – Użytek położony jest na północy Wzgórz Strupińskich i na południe od miejscowości Trzciniwa Wołowska. Znajduje się tam roślinność kserotermiczna, wiele gatunków mchów oraz bogata fauna bezkręgowców i gadów. Stanowisko rzadkich gatunków chronionych motyli: mieniak strużnik, paż królowej oraz rzadki gatunek modraszek korydon. Znajdują się również: gady: jaszczurka zwinka, padalec, zaskroniec oraz rośliny: naradka północna, zawciąg pospolity, rozchodnik biały, goździk kartuzek, driakiew żółta, jasioniec piaskowy.

Dolina Juszki o pow. 145,50 ha – Kompleks łąkowo-zaroślowy położony w dolinie Juszki i Mojęckiej Strugi w którym znajdują się stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin. Celem ochrony jest zachowanie kompleksu wilgotnych łąk i zbiorowisk szuwarowych ze stanowiskami rzadkich i chronionych gatunków roślin oraz terenów łągowych i żerowisk rzadkich w skali kraju przedstawicieli ornitofauny, z uwzględnieniem populacji łąkowej derkacza.

Rezerwat przyrody

Uroczysko Wrzosa o pow. 575,11 ha – Rezerwat położony jest na terenie Parku Krajobrazowego Dolina Jezierzycy. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych unikalnych fragmentów lasów Obniżenia Wołowa, zwłaszcza naturalnych zespołów olsu porzeczkowego i łągu olszowo-

jesionowego z szeregiem chronionych i rzadkich gatunków roślin, drzew pomnikowych, a także zachowanie łągowisk bogatej awifauny leśnej i wodno-błotnej oraz ostoi zwierząt. Sprawujący nadzór – Regionalny Konserwator Przyrody we Wrocławiu

Odrzysko o pow. 5,15 ha – Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie bogatego stanowiska kotewki - orzecha wodnego oraz salwinii pływającej. Sprawujący nadzór – Regionalny Konserwator Przyrody we Wrocławiu

Jodłowice o pow. 9,36 ha – Rezerwat utworzono w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu mieszanego z udziałem jodły, występującej na granicy zasięgu. Sprawujący nadzór – Regionalny Konserwator Przyrody we Wrocławiu.

Park Krajobrazowy Dolina Jezierzycy

Park utworzony w 1994 (pow. 7953 ha) położony jest na północny zachód od Wołowa w dorzeczu Jezierzycy, do której na obszarze parku wpływa mały prawobrzeżny dopływ Juszka. Na terenie Parku znajduje się rezerwat przyrody Uroczysko Wrzosy. Na obrzeżach rezerwatu znajdują się dwa ogromne stawy hodowlane - Staw Górny oraz Dolny, które są siedliskiem wielu gatunków ptactwa wodnego. Celem ochrony jest ochrona doliny rzeki Jezierzycy o charakterze nizinny i zachowanie cennych fragmentów lasów i terenów łąkowych.

Obszar Parku to mozaika lasów (w tym borów i olsów), bagien i mokradeł, wilgotnych łąk, stawów i strumyków, a nawet śródładowych wydm. Sama Jezierzycy w wielu fragmentach, jak np. na leśnym odcinku między Kretowicami a Orzeszkowem, zachowała charakter nizinnej i nieuregulowanej, a poprzez to malowniczej rzeki. W granicach parku stwierdzono występowanie, w różnym stopniu wykształconych, zespołów roślinnych. Zróżnicowana rzeźba terenu i duża zmienność siedliskowa sprawia, że zarówno flora jak i fauna jest bogata i urozmaicona. Rośnie tu wiele gatunków roślin unikalnych oraz rzadkich dla Dolnego Śląska, w tym gatunki chronione: m.in. śnieżyca wiosenna, wawrzynek wilczczyko, cenne paprocie czy kruszczyk szerokolistny.

Świat ssaków reprezentują duże populacje jelenia, dzika czy sarny. Wśród ptaków, najbardziej charakterystyczne to te związane z biotopami wodnymi i podmokłymi: żuraw, gęgawa, bąk, czapla siwa, słonka, bocian czarny, bielik.

Obszary Natura 2000

Dolina Łęgi Odrzańskie PLB020008 - Obszar jest ostoją ptasią o randze europejskiej. Zajmuje powierzchnię 17999.4 ha. Obszar stanowi fragment doliny Odry o długości 101 km, rozciągający od Brzegu Dolnego do Głogowa, w granicach dawnej terasy zalewowej rzeki, wraz z ujściem Baryczy. Granica obszaru poprowadzona jest zgodnie z aktualnym obszarem zalewowym wraz z planowanymi polderami. Obejmuje siedliska nadrzeczne zachowane w międzywalu oraz najlepiej wykształcone lasy, łąki i torfowiska niskie poza jego obrębem. Duża część terenu jest regularnie zalewana. Obszar porośnięty jest lasami, głównie łąkami jesionowymi i wiązowymi, rozwijającymi się na glebach aluwialnych. Przeważają dobrze zachowane płyty siedlisk, częste są starodrzewia ponad 100-letnie, z licznymi drzewami pomnikowymi. Lasy są ekstensywnie eksploatowane – część lasów na zawalu pozostawiona jest bez zabiegów gospodarczych, nieliczne znajdują się w pełnej kulturze leśnej. Liczne, pozostałe po dawnym korycie Odry starorzecza znajdują się w różnych fazach zarastania. Można tu obserwować kolejne stadia sukcesyjne zbiorowisk związanych z dynamicznym układem doliny rzecznej, w tym także zbiorowisk szuwarowych, związanych ze starorzeczami. W dolinie znajdują się rozległe kompleksy wilgotnych łąk. Najbardziej na południe wysuniętą część obszaru tworzą tzw. Zielone Łąki koło Miękini. Jest to rozległy kompleks wilgotnych i świeżych łąk, częściowo użytkowany kośnie, oraz olesów i łągów olchowych. Obszar odznacza się dużym bogactwem siedlisk rzadkich i zagrożonych, charakterystycznych dla doliny dużej rzeki nizinnej (11 typów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, w tym oba typy bardzo dobrze zachowanych lasów łągowych, zajmujących tu znaczną powierzchnię). Cennym elementem przyrody obszaru są łąki z takimi interesującymi gatunkami roślin, szczególnie ważne dla bezkręgowców. Z uwagi na te

walory terenu powołano tu także, w identycznych granicach obszar siedliskowy PLH020018. Występuje tu co najmniej 14 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 2 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (w skrócie PCK), gnieździ się łącznie ok. 100 gatunków ptaków. W okresie lęgowym obszar zasiedla kania czarna, muchołówka białoszyja, dzięcioł średni, kania ruda, dzięcioł zielonosiwy, czapla siwa, świerszczak, żuraw oraz trzmiełodaj i srokosz.

Łęgi Odrzańskie PLH020018 – Obszar stanowi fragment doliny Odry o długości 101 km, od Brzegu Dolnego do Głogowa wraz z ujściowym odcinkiem doliny Baryczy. Obszar obejmuje siedliska nadrzeczne zachowane w międzywalu oraz najlepiej wykształcone lasy, łąki i torfowiska niskie poza jego obrębem. Duża część terenu jest regularnie zalewana. Obszar porośnięty jest lasami, głównie łęgami jesionowymi i wiązowymi, rozwijającymi się na glebach aluwialnych. Na terenie przeważają dobrze zachowane płyty siedlisk, częste są starodrzewia ponad 100-letnie z licznymi drzewami pomnikowymi. W dolinie znajdują się też duże kompleksy wilgotnych łąk. Najbardziej na południe wysuniętą część obszaru tworzą tzw. Zielone Łąki koło Miękini. Jest to rozległy kompleks wilgotnych i świeżych łąk, częściowo użytkowanych kośnie, oraz olsów i łęgów olchowych. Łęgi Odrzańskie to najdłuższa ostoja na Dolnym Śląsku (długości ponad 70 km), a dzięki swojemu położeniu w dolinie jednej z największych rzek europejskich jest także bardzo ważnym korytarzem ekologicznym w skali całego kontynentu.

Obszar odznacza się dużym bogactwem rzadkich i zagrożonych siedlisk przyrodniczych, charakterystycznych dla dużej rzeki nizinnej. Cennym elementem przyrody obszaru są łąki z interesującymi gatunkami jak: goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, kosaciec syberyjski *Iris sibirica* czy czosnek kątowaty *Allium angulosum*. Bardzo bogata jest flora ostoi z licznymi gatunkami prawnie chronionymi oraz gatunkami rzadkimi i zagrożonymi, tak w skali całej Polski, jak i lokalnie (m.in. liczne są storczykowate). W rezerwacie Odrzysko występuje obfita populacja salwini pływającej *Salvinia natans* i kotewki orzecha wodnego *Trapa natans*.

Na terenie ostoi stwierdzono obecność 22 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG; ważne jest przede wszystkim występowanie kilku rzadkich gatunków bezkręgowców (motyli, chrząszczy i ważek) oraz rzadkich gatunków ryb (m.in. kielbia białopłetwego i bolenia). Na uwagę zasługuje cenne zimowisko nietoperzy w podziemiach dawnego klasztoru w Lubiążu - jedno z największych stanowisk mopka na terenie południowo-zachodniej Polski. Obszar jest też ostoją ptasią o randze europejskiej. Występuje tu co najmniej 25 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, w tym 7 gatunków osiagających liczebność kwalifikującą ostoję (tzw. gatunki kwalifikujące: bielik, dzięcioł średni, dzięcioł zielonosiwy, kania czarna, kania ruda, łabędź krzykliwy, muchołówka białoszyja) oraz 18 pozostałych gatunków (bocian biały, bocian czarny, bąk, bączek, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, dzięcioł czarny, gąsiorek, kropiatka, jarzębatka, lelek, lerka, muchołówka mała, ortolan, trzmiełodaj, zielonka, zimorodek, żuraw). Łącznie w granicach ostoi gnieździ się ponad 100 gatunków ptaków. Obszar spełnia rolę bardzo ważnego korytarza ekologicznego.

Dolina Widawy PLH020036 - Obszar mimo bliskości wielkiej aglomeracji miejskiej Wrocławia jest bardzo ważną ostoją fauny związanej z naturalnymi lasami dolin rzecznych. Obszar rozciąga się wzdłuż rzeki Widawy aż do jej ujścia i dalej wzdłuż Odry (km 261-269) oraz wzdłuż Lasu Rędzińskiego (w granicach administracyjnych Wrocławia).

Obszar obejmuje głównie tereny zalewowe w obrębie wałów, ale w niektórych miejscach wykracza poza wały (do 1.5 km od doliny Odry). Pokrycie terenu stanowią przede wszystkim nadbrzeżne zbiorowiska roślinne, w tym lasy łęgowe - częściowo przesuszone i zgrądowiałe na obszarze poza wałami przeciwpowodziowymi.

Najistotniejszą wartością przyrodniczą obszaru są dobrze zachowane lasy łęgowe dębowo-wiązowo-jesionowe, zajmujące blisko 1/3 powierzchni obszaru. Duży udział w pokryciu obszaru mają też grądy. Niewielkie płyty zajmują łęgi wierzbowo-topolowe w różnych stadiach sukcesji, starorzecza, ziołorośla nadrzeczne, łąki selernicowe (*Cnidion dubii*) i trzęślicowe (*Molinion caeruleae*).

Obszar, mimo bliskości wielkiej aglomeracji miejskiej Wrocławia jest bardzo ważną ostoją fauny związanej z naturalnymi lasami dolin rzecznych. Z nietoperzy występują tu nocek duży (*Myotis myotis*), łydkowłosy (*Myotis dasycneme*), mopek (*Barbastella barbastellus*), z płazów zaś duże

populacje traszki grzebieniastej (*Triturus cristatus*) i kumaka nizinnego (*Bombina bombina*). Bardzo bogaty jest świat bezkręgowców, do którego zalicza się: przelatki maturny (*Hypodryas maturna*), barczatki kataks (*Eriogaster catax*), pachnicy dębowej (*Osmoderma eremita*), kozioroga dębosza (*Cerambyx cerdo*) czerwończyka nieparka (*Lycaena dispar*), a także gatunki częste jak oba modraszki. Sama rzeka Widawa jest istotnym siedliskiem chronionych gatunków ryb.

Dębnińskie Mokrała PLH020002 – Ostoja obejmuje kompleks lasów i fragmentów łąk położonych na prawym brzegu Odry, na zachód od Wołowa, a od północy ograniczona jest doliną Jezierzycy.

Znaczną część terenu stanowią siedliska wilgotne o zbliżonym do naturalnego lub naturalnym charakterze, są to okresowo zalewane olsy, łągi, bagna śródleśne, podmokłe łąki, starorzecza i stawy. W okolicy wsi Wrzosa, Dębno oraz Krzydolina Mała znajdują się stawy hodowlane (ok. 200 ha), będące ważnym miejscem lęgowym dla ptaków wodno-błotnych. Ze względu na występowanie dobrze zachowanych, cennych fitocenozy wilgotnych lasów i łąk, jest to obszar ważny dla zachowania różnorodności biologicznej związanej z mozaiką siedlisk leśnych i łąkowych.

Występują tutaj siedliska z których największy procent pokrycia mają niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (14,77% pokrycia). Jednym z najcenniejszych siedlisk tego terenu są zmiennowilgotne łąki trzęślicowe oraz łągi olchowo-jesionowe w kompleksie z olesami chronionymi w rezerwacie „Uroczysko Wrzosa”. Wśród flory warto zwrócić uwagę na dużą różnorodność storczyków - występuje tutaj min kukułka Fuchsa (*Dactylorhiza fuchsii*), kukułka krwista (*Dactylorhiza incarnata*), kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*), kruszczyk błotny (*Epipactis palustris*), listera jajowata (*Listera ovata*), storczyk samiczy (*Orchis morio*) i podkolan biały (*Platanthera bifolia*)

Na terenie obszaru można spotkać kilka rodzin bobrów, wydry, nietoperze (mopek, nocek duży i nocek Bechsteina), traszkę grzebieniastą i kumaka nizinnego, piskorza i różankę. Równie bogaty jest świat chronionych bezkręgowców, z których spotykamy barczatkę kataks (jedno z największych skupień stanowisk na Dolnym Śląsku), przeplatkę maturna, czerwończyka nieparka, kozioroga dębosza i oba gatunki modraszków (*nausithous* i *telejus*).

Wzgórza Warzęgowskie PLH020079 – Obszar ma istotne znaczenie dla ochrony dużej populacji barczatki kataks *Eriogaster catax*. Obszar wyznaczono pomiędzy miejscowościami: Warzęgowo, Pierusza, Pawłoszewo, Ligota Strupińska i Straża. W granicach obszaru stwierdzono 8 siedlisk przyrodniczych, wśród nich największymi walorami charakteryzują się fragmenty grądu ze stanowiskami m.in. kruszczyka połabskiego *Epipactis albensis* i kruszczyka sinego *E. purpurata*. Dużym walorem są fragmenty łąk trzęślicowych (ze stanowiskami m.in. nasieźrzała pospolitego *Ophioglossum vulgatum* i goździka kosmatego *Dianthus armeria*), łąk świeżych oraz fragment murawy kserotermicznej z różą francuską *Rosa gallica*.

Obszar ma istotne znaczenie dla ochrony dużej populacji barczatki kataks *Eriogaster catax*. Tarniny zasiedlone przez barczatkę rosną najczęściej wzdłuż dróg polnych, na miedzach oraz wzdłuż rowów.

Dolina Łachy PLH020003 – Obszar obejmuje fragment doliny rzeki Łachy (dopływu Baryczy) na długości 10 km. zajętego przez dobrze zachowane i wykształcone zbiorowiska roślinne w międzywalu i jego najbliższym otoczeniu. Teren słabo zróżnicowany, nizinny, pocięty siecią kanałów i cieków naturalnych. W większej części leży na terasie zalewowej, rozwiniętej wśród łagodnych pagórów morenowych.

Na tym terenie występują siedliska chronione które łącznie zajmują 31,03% powierzchni. Największy procent pokrycia spośród nich stanowią niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (12%). Mimo że murawy w Dolinie Łachy nie zajmują dużej powierzchni to jednak spotyka się ich tutaj aż cztery rodzaje: ciepłolube, śródlądowe murawy napisaskowe; murawy kserotermiczne; górskie i niżowe murawy bliźniczkowe oraz wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi. Wśród ważniejszych gatunków roślin występują: mieczyk dachówkowaty

(*Gladiolus imbricatus*), selernica żyłkowana (*Cnidium dubium*), podkolan biały (*Platanthera bifolia*), długosz królewski (*Osmunda regalis*) i listera jajowata (*Listera ovata*).

Północno-wschodnia część zajęta przez obszary podmokłe (olesy, turzycowiska), stanowiące cenne siedliska dla płazów i ptaków (wśród nich wielu gatunków aneksowych). Występują tu także trzy gatunki naturowych motyli (barczatka kataks i oba modraszki). W części środkowej zaznacza się przewaga lasów łęgowych i łąkowych, wśród których znaleziono ponad 150 starych dębów o wymiarach pomnikowych, z którymi związane są znaczące populacje kozioroga dębosza oraz pachnicy dębowej. Tu też występują koncentracje zwierząt i roślin typowych dla lasów liściastych, zaś w ciekach i na okresowych trzęsawiskach rozwijają się populacje piskorza, różanki, kozy, traszki grzebieniastej i kumaka nizinnego. W części południowej zaznaczają się wyniesienia ze stokami na których występują murawy z rzadkimi gatunkami bezkręgowców (*Leptophyes albivittata*, *Polyommatus coridon*, *Zygaena loti*, *Zygaena ephialtes*). Ostoja jest ważnym korytarzem ekologicznym łączącym zlewnie Odry i Jezierzycy z doliną Baryczy.

Zagórzyckie Łąki PLH020053 – Jest to unikalny w skali Dolnego Śląska zespół higro- i termofilnych owadów (głównie motyli) i roślin łąkowych, z którymi są one związane. Od strony południowej obejmuje łąki kośne i zadrzewienia śródłąkowe oraz polne rozwijające się na skarpie pradoliny Odry. Występują tu siedliska przyrodnicze zajmujące ponad 70% obszaru. Są to głównie zbiorowiska łąk trzęślicowych, świeżych i pastwisk z rzędu Arrhenatheretalia, mniejszą rolę mają fitocenozy z innych typów roślinności (ziołorośla, murawy). Stan wykształcenia łąk trzęślicowych ma wyjątkowe znaczenie ze względu na obecność licznej grupy gatunków ginących i zagrożonych (m.in. goryczka wąskolistna *Gentiana pneumonanthe*, mieczyk dachówkowaty *Gladiolus imbricatus*) oraz dużą mozaikowość siedlisk. Główną formą użytkowania tych terenów była ekstensywna gospodarka kośna i pastwiskowa. Obecnie ma ona mniejsze znaczenie, co powoduje zanikanie najcenniejszych użytków zielonych.

Na łąkach występuje modraszek telejus i inne higrofilne gatunki motyli. Wyjątkowe walory kulturowe i przyrodnicze mają łąki świeże szczególnie te ze stanowiskami tak rzadkich motyli, jak przeplatka aurinia oraz wykształcające się w postaci ciepłolubnej na eksponowanych południowych stokach, gdzie towarzyszy im też barczatka kataks. Jest to unikalny w skali Dolnego Śląska zespół higro- i termofilnych owadów (gł. motyli) i roślin łąkowych, z którymi są one związane.

Jodłowice PLH020106 – Obszar leży pomiędzy wsiami Jodłowice a Rościszewice, w odległości około 5 km od Brzegu Dolnego w kierunku wschodnim oraz 30 km na północny zachód od Wrocławia. Podłoże geologiczne tworzą utwory pochodzenia polodowcowego, związane ze zlodowaczeniem środkowopolskim oraz południowopolskim (utwory gliniaste i piaszczyste). W otoczeniu obszaru występują lasy gospodarcze, przede wszystkim monokulturowe uprawy sosny.

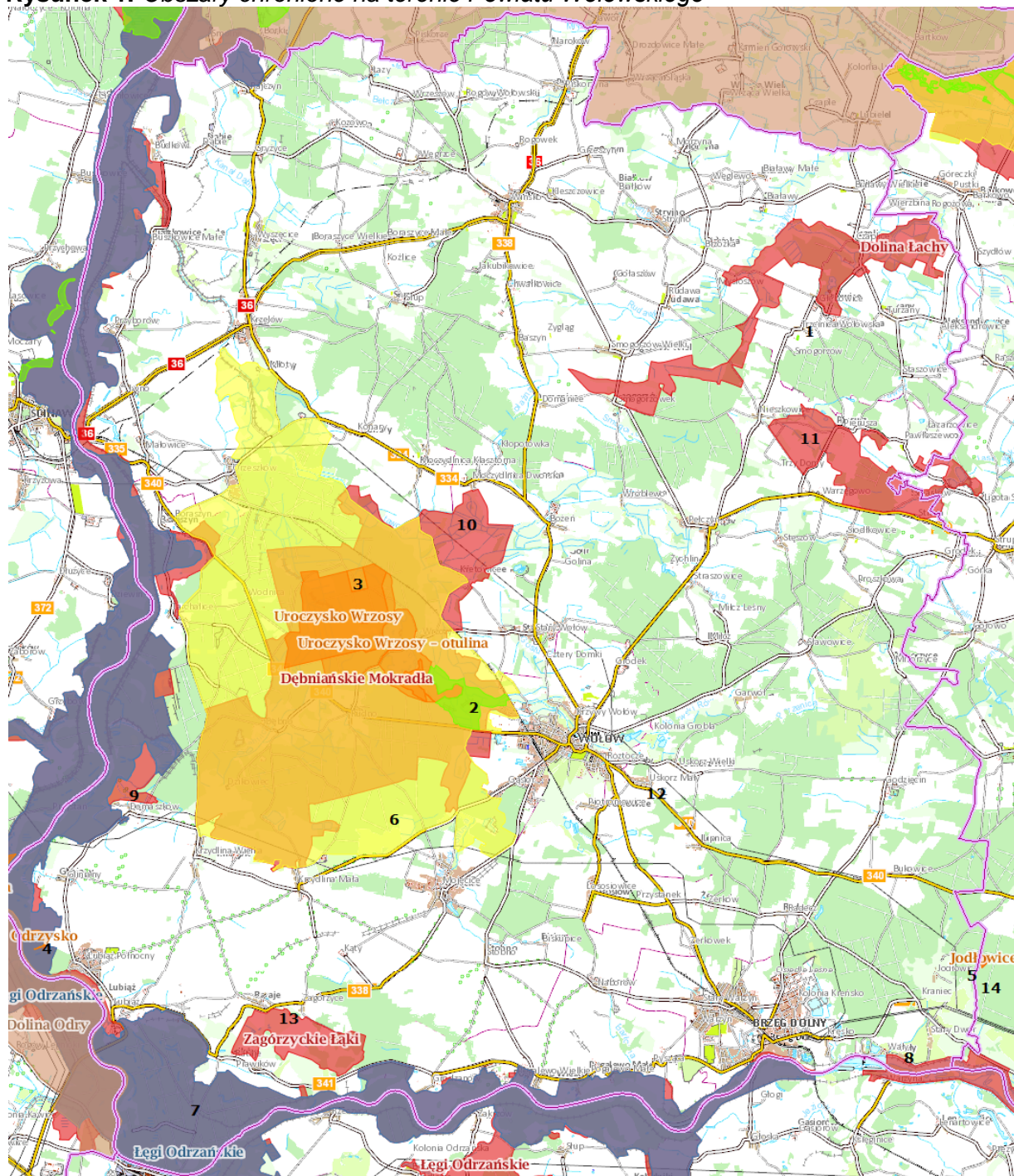
Obszar jest rezerwatem przyrody powołanym w roku 1958, dla ochrony jednego z kilku kresowych, najdalej na północ wysuniętych stanowisk jodły pospolitej (*Abies alba*). W obszarze występuje tylko jeden typ siedliska wyżynny bór jodłowy *Abietetum polonicum* podlegający tu ochronie, z uwagi na występowanie kresowego stanowiska jodły pospolitej (*Abies alba*). Przez ostatni okres obszar objęty był praktycznie ochroną bierną, a teren rezerwatu ogrodzono dla powstrzymania zwierzyny płowej przed zgryzaniem siewek jodły, w przeszłości znacznie ograniczającej odnawianie się gatunku. Ewentualne prace pielęgnacyjne ograniczały się do usuwania niektórych powalonych pni, przez co, z jednej strony, odsłaniano nowe powierzchnie dla obsiewania się jodły, jednak z drugiej zmniejszono wartość rezerwatu dla fauny i flory ksylofagicznej oraz dzięciołów. Wieloletnia ochrona rezerwatowa doprowadziła do wykształcenia się lasu o charakterze naturalnym, z kilkuwarstwowym drzewostanem oraz strukturą poziomą charakteryzującą się występowaniem luk, wykrotów, zwartych kęp samoodnowienia, a także drzewostanów zagęszczonych, pod którymi niemal nie występuje runo.

Podczas badań prowadzonych w roku 2011 stwierdzono, iż występujący w rezerwacie mieszany bór jodłowy wykazuje zgodność z opisem identyfikatora fitosocjologicznego typu siedliska. Z gatunków charakterystycznych dla zespołu występują tu jodła pospolita (*Abies alba*),

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

spotykana we wszystkich warstwach drzewostanu, w podroście i warstwie runa, jeżyna gruczołowata (*Rubus hirtus* agg), nercznica austriacka (*Dryopteris dilatata*) oraz, rzadko spotykany, tujowiec tamaryszkowy (*Thuidium tamariscinum*). Porównanie stanu zachowania omawianego lasu w porównaniu do badań z początku lat 90-tych ubiegłego wieku, wykazało znaczne zmiany we florze rezerwatu wskazujące na jego postępującą naturalizację. Z obszaru Jodłowice wycofała się w tym czasie znaczna liczba gatunków o charakterze synantropijnym, które kiedyś występowały na ścieżkach i drogach leśnych, zaś flora przybrała charakter typowo leśny.

Rysunek 1. Obszary chronione na terenie Powiatu Wołowskiego

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, opracowanie własne.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

OZNACZENIA		Obszary Natura 2000	
	granice powiatu		7 Łęgi Odrzańskie - obszar ptasi
	1 użytek ekologiczny - Korydon		8 Dolina Widawy - obszar siedliskowy
	2 użytek ekologiczny - Dolina Juszeki		9 Łęgi Odrzańskie - obszar siedliskowy
	3 rezerwat przyrody - Uroczysko Wrzosa		10 Dębnińskie Mokradła - obszar siedliskowy
	4 rezerwat przyrody - Odrzysko		11 Wzgórza Warzęgowskie - obszar siedliskowy
	5 rezerwat przyrody - Jodłowice		12 Dolina Łachy - obszar siedliskowy
	6 Park Krajobrazowy Dolina Jezierzycy		13 Zagórzyckie Łąki - obszar siedliskowy
			14 Jodłowice - obszar siedliskowy

Pomniki przyrody

Na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. 2020, poz. 55 ze zm.) pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska, o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie Powiatu Wołowskiego znajdują się obecnie 24 pomniki przyrody, w tym dwa pomniki przyrody nieożywionej.

Tabela 18. Wykaz pomników przyrody na terenie Powiatu Wołowskiego.

Lp	Obiekt	Gmina/ Miejscowość	Miejscowość	Podstawa prawna
1.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), drzewo całkowicie obumarłe	Brzeg Dolny/ Bukowice	Bukowice, po prawej stronie drogi, 200 m od ostatniej zabudowy wsi Bukowice, w kierunku Wołowa, na rozwidleniu drogi polnej do Godzięcina przy fabryce Linpac	Decyzja Nr 65/64 z dnia 1 kwietnia 1964 r.
2.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), okazała równomiernie rozwinięta korona, posusz w koronie drzewa	Brzeg Dolny/ Bukowice	Bukowice, na terenie byłego cmentarza ewangelickiego, w odległości 20 m od drogi głównej, publicznej przez wieś	Decyzja Nr 66/64 z dnia 22 kwietnia 1964 r.
3.	Lipa drobnolistna (<i>Tilia cordata</i>), okazała równomiernie rozwinięta korona drzewa	Brzeg Dolny/ Godzięcin	Godzięcin, w parku, obok dawnego pałacu w odległości 20 m	Decyzja Nr 70/64 z dnia 2 kwietnia 1964 r.
4.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), odłamany pień drzewa	Brzeg Dolny/ Brzeg Dolny	Brzeg Dolny, w parku XXV-lecia w pobliżu zbiornika wodnego - Czarny staw około 150 m od budynku Szkoły Zasadniczej Chemicznej	Decyzja Nr 13/74 z dnia 19 kwietnia 1974 r.
5.	Głaz narzutowy	Brzeg Dolny/ Jodłowice	Przy drodze leśnej z Bukowic do Jodłowic	Decyzja Nr 91/64 z dnia 10 kwietnia 1964 r. (Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu Nr 3 z 20.05.1966 r.)

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Lp	Obiekt	Gmina/ Miejscowość	Miejscowość	Podstawa prawna
6.	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Wińsko/Naroków	Naroków Leśnictwo Stryjno Oddz.4 w części północno - zachodniej	Decyzja 77/64 z dnia 02.04.1964 (Dz.Urz. Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu nr 3 z 20.05.1966r.)
7.	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Wińsko/Słup	Słup, przy drodze Wińska do Słupa, 150 m w oddz.196 c, Leśnictwo Wińsko, w części południowej od strony żwirowni.	Decyzja 83/64 z dnia 10.04.1964 (Dz.Urz. Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu nr 3 z 20.05.1966r.)
8.	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Wińsko/Słup	Słup, Leśnictwo Wińsko, oddz.190 c, przy skrzyżowaniu dróg w kierunku Moczydlnicy Klasztornej, do Jakubikowic, Słupa i Kłopotówki.	Decyzja 83/64 z dnia 10.04.1964 (Dz.Urz. Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu nr 3 z 20.05.1966r.)
9.	Pojedynczy głąz narzutowy	Wińsko/Słup	Słup, Leśnictwo Wińsko, oddz.188a, 100 m na południe od drogi Słup-Baszyn.	Decyzja 93/64 z dnia 10.04.1964 (Dz.Urz. Woj. Rady Narod. we Wrocławiu nr 3 z 20.05.1966r.)
10.	Dąb szypułkowy (Quercus robur)	Wińsko/Moczydlnica Klasztorna	Moczydlnica Klasztorna, Leśnictwo Wińsko, oddz.175 d, przy drodze z Moczydlnicy Klasztornej do Kłopotówka, 4 m od rozwidlenia dróg,	Decyzja 95/64 z dnia 03.12.1964 (Dz.Urz. Woj. Rady Narod. we Wrocławiu nr 3 z 20.05.1966 r.)
11.	Grupa 2 drzew - Dwa buki zwyczajne (Fagus sylvatica)	Wińsko/Moczydlnica Klasztorna	Moczydlnica Klasztorna, w zachodniej części parku, wjazd od strony wsi	Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z 17.09.2004 r.(Dz. Urz.Woj.Doln. Nr 185, poz.2983 z 01.10.2005 r.)
12.	Grupa 3 drzew - Dęby szypułkowe (Qercus robur)	Wińsko/Moczydlnica Klasztorna	Moczydlnica Klasztorna, w południowo - zachodniej części parku, na jego skraju	Decyzja 77/64 z dnia 02.04.1964 (Dz.Urz. Woj. Rady Narod. we Wrocławiu nr 3 z 20.05.1966r.)
13.	Dąb szypułkowy (Quercus robur), pień z licznymi guzami, suchy z odpadającą korą, liczne ślady żerowań owadźnich i dziuple, blizna od strony wschodniej; korona na wys. 4 m z licznymi wyłamanymi konarami, posusz do 90%	Wołów/Prawików	Rośnie przy drodze leśnej do nieczynnej przeprawy promowej w Malczycach, w lesie oddział 360f	Decyzja Nr 72/64 z dnia 02 kwietnia 1964 r. (Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu Nr 3 z 20.05.1966 r.)
14.	Dąb szypułkowy (Quercus robur), pień z licznymi guzami, suchy z odpadającą korą, liczne ślady żerowań owadźnich i dziuple, blizna od strony wschodniej; korona na wys. 4 m z licznymi wyłamanymi konarami, posusz do 90%	Wołów/Wrzosy	Rośnie przy drodze Wrzosy-Rudno, nad stawem, przy lesie	Decyzja Nr 72/64 z dnia 02 kwietnia 1964 r. (Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu Nr 3 z 20.05.1966 r.)

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Lp	Obiekt	Gmina/ Miejscowość	Miejscowość	Podstawa prawna
15.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), pień z wypróchnieniem wgłębnym z licznymi zgrubieniami, obłamany konar; korona na wys. 6m silnie rozwinięta, posusz gruby i drobny do 20%	Wołów/Gródek	Rośnie na skraju lasu oddział 249f, przy cieku wodnym ok. 350 m od drogi Proszkowa-Gródek	Decyzja Nr 81/64 z dnia 03 kwietnia 1964 r. (Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu Nr 3 z 20.05.1966 r.)
16.	Głaz narzutowy, eratyk polodowcowy	Wołów/Sławowice	Znajduje się ok. 350 m od drogi Garwół-Sławowice, przy drodze leśnej, w lesie oddział 276g	Decyzja Nr 94/64 z dnia 10 kwietnia 1964 r. (Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu Nr 3 z 20.05.1966 r.)
17.	Głaz narzutowy, eratyk polodowcowy	Wołów/Miłcz	Znajduje się ok. 350 m od drogi Miłcz-Miłcz Leśny, na łące, przy drodze polnej, obok granicy lasu	Decyzja Nr 92/64 z dnia 10 kwietnia 1964 r. (Dz. Urz. Woj. Rady Narodowej we Wrocławiu Nr 3 z 20.05.1966 r.)
18.	Jesion wyniosły (<i>Fraxinus excelsior</i>)	Wołów/Stary Wołów	Park podworski	Uchwała Nr V/42/94 Rady Miejskiej w Wołowie z dnia 29 kwietnia 1994 r.
19.	Głaz narzutowy, eratyk polodowcowy	Wołów/Wołów	ul. Kolejowa, naprzeciw dworca kolejowego	Uchwała Nr V/33/93 Rady Miejskiej w Wołowie z dnia 14 maja 1993 r.
20.	Miłorząb dwuklapowy (<i>Ginkgo biloba</i>) pień bez zmian, w koronie posusz do 10%	Wołów/Siodłkowice	Na pastwisku za zabudowaniami pofolwarcznymi przy drodze	Uchwała Nr V/34/93 Rady Miejskiej w Wołowie z dnia 14 maja 1993 r.
21.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>), do 30% posuszu grubego i drobnego, pień zdrowy, pokrój prawidłowy	Wołów/Wrzosy	Przy drodze Wrzosy-Rudno, grobla nad stawem	Uchwała Nr LVI/399/2010 Rady Miejskiej w Wołowie z dnia 5 listopada 2010 r. (Dz. Urz. Woj.. Dol. 2010.228.3783)
22.	Platan klonolistny (<i>Platanus x acerifolia</i>), do 30% posuszu drobnego, pień zdrowy, pokrój prawidłowy	Wołów/Wołów	Park przy ul. Piłsudskiego	Uchwała Nr LVI/399/2010 Rady Miejskiej w Wołowie z dnia 5 listopada 2010 r. (Dz. Urz. Woj.. Dol. 2010.228.3783)
23.	Sosna pospolita (<i>Pinus sylvestris</i>), do 30% posuszu drobnego, pień zdrowy, korona uszkodzona (złamany wierzchołek)	Wołów/Wołów	Przy drodze leśnej, w lesie, Nadleśnictwo Wołów, leśnictwo Rudno, oddział 238a	Uchwała Nr LVI/399/2010 Rady Miejskiej w Wołowie z dnia 5 listopada 2010 r. (Dz. Urz. Woj.. Dol. 2010.228.3783)

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Lp	Obiekt	Gmina/ Miejscowość	Miejscowość	Podstawa prawna
24.	Morwa biała (<i>Morus alba</i>), do 30% posuszu drobnego i grubego, pień zdrowy, pokrój prawidłowy	Wołów/Wołów	Na nieczynnym cmentarzu, obecnie terenie zieleni	Uchwała Nr LVI/399/2010 Rady Miejskiej w Wołowie z dnia 5 listopada 2010 r. (Dz. Urz. Woj.. Dol. 2010.228.3783)

Źródło: Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska.

Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Na terenie powiatu wołowskiego występują lasy zajmujące powierzchnię (wg GUS 2015) 23 354,01 ha tj. ok. 34,6 % powierzchni powiatu. Lasy stanowią główny element prawnych form ochrony przyrody. W lasach najliczniej reprezentowane są najcenniejsze składniki rodzimej flory i fauny. Ochrona przyrody w zagospodarowanych lasach jest integralną częścią trwale zrównoważonej gospodarki leśnej podporządkowanej wielofunkcyjnej roli lasów. Poza działaniami gospodarczymi człowieka największy wpływ na szatę leśną wywierają takie czynniki jak miejscowy klimat, ukształtowanie terenu, budowa geologiczna, gleby i hydrologia regionu. Te wszystkie czynniki stanowią o rozróżnieniu poszczególnych jednostek fizjograficznych jak i Obrębów Leśnych.

W Nadleśnictwie Wołów wyodrębniono następujące Obręby:

- 1. Lasy Obrębu Leśnego Wińsko** - w ramach makroregionu Obniżenia Milicko – Głogowskiego wyróżnić można mezoregion Kotliny Żmigrodzkiej. Jest to teren w dużej mierze zajęty przez płaskodenne doliny lewobrzeżnych dopływów Baryczy. Doliny rzeczne zajmują wilgotne łąki, obniżenia i niecki. Tereny te porośnięte są podmokłymi lasami (głównie łęgami jesionowo – olszowymi), a tereny wyżej położone wykorzystywane są jako użytki orne. Dalej na południe wznosi się makroregion Wału Trzebnickiego z mezoregionem Wzgórz Trzebnickich. Mezoregion ten zajmuje środkową część nadleśnictwa i tworzą go mikroregiony: Wzgórza Strupińskie wznoszące się do 187 m n.p.m. o osi przebiegającej w przybliżeniu południkowo, Padół Pełczyński w charakterze obniżenia oddzielający poprzedni mikroregion od najdalej na północ wysuniętych wzniesień mikroregionu Wzgórz Wińskich górujących nad okolicą do 150 m n.p.m. Wymienione mikroregiony zajęte są przez użytki rolne i lasy iglaste, głównie bory świeże, z niewielkimi płatami boru wilgotnego i fragmentami buczyny, kwaśnej dąbrowy i grądów. Najdalej wysuniętym na zachód jest przebiegający południkowo mezoregion Obniżenia Ścinawskiego mający charakter przełomu Odry przez Wał Trzebnicki.
- 2. Lasy Obrębu Leśnego Dębno** - Na prawym brzegu rzeki Odry, między Brzegiem Dolnym a Ścinawą spotkać można pięknie wykształcone lasy liściaste. Dominują grądy, wilgotne lasy liściaste z przewagą dęba szypułkowego, lipy drobnolistnej i graba, z niewielkimi fragmentami łągu wierzbowo – topolowego i jesionowo – wiązowego. Charakterystycznym elementem hydrologicznym tego mezoregionu są śródleśne starorzecza z rzadkimi w skali kraju zespołami roślinnymi: grzybieni północnych, orzecha wodnego, wolffii bezkorzeniowej, wgłębki wodnej i salwinii pływającej. Najdalej na południe wysuniętym w granicach nadleśnictwa jest **makroregion Niziny Śląskiej**. Wyróżnić tu możemy **mezoregion Wysoczyzny Rościszawickiej**, ciągnący się w charakterze łagodnych wzgórz i falistych wzniesień morenowych od Obornik Śląskich w kierunku Lubiąża. W północnej części tego obszaru znajduje się **mikroregion Obniżenie Wołowa** pokryty polami i stożkami sandrowymi, na których rozwinęły się wydmy porośnięte dużymi kompleksami lasów iglastych – borów, urozmaiconych licznymi ciekami wodnymi, rzekami i stawami. Najdalej na południe ciągnie się wąski, przebiegający równoleżnikowo **mezoregion Pradoliny Wrocławskiej**. Mezoregion ten zwany także Doliną Odry, na prawym brzegu rzek, w granicach nadleśnictwa porastają wielogatunkowe, wielopiętrowe i zróżnicowane wiekowo lasy liściaste. Głównie są to grądy z dębem szypułkowym, lipą drobnolistną i grabem oraz łągi wierzbowo – topolowe

i jesionowo – wiązowe. To właśnie w tym mezoregionie znajdują się, należące do najcenniejszych przyrodniczo w całej polskiej części Doliny Odry duże fragmenty łągów jesionowo – wiązowych z enklawami łągów wierzbowo – topolowych.

Zagrożenia jakie mogą negatywnie wpływać na stan lasu:

- biotyczne (np. szkodliwe owady, patogeny grzybowe, ssaki roślinożerne),
- abiotyczne: ekstremalne zjawiska atmosferyczne (np. silne, huraganowe wiatry, śnieg, ulewne deszcze, wysokie i niskie temperatury),
- antropogeniczne: wywołane przez człowieka (np. pożary, zanieczyszczenia przemysłowe, zaśmiecanie lasu).

Na stan zdrowotny i sanitarny lasów Nadleśnictwa Wołów znaczący wpływ mają także:

- położenie lasów nadleśnictwa w sąsiedztwie Legnicko – Głogowskiego Okręgu Miedziowego,
- bliskość zakładów chemicznych w Brzegu Dolnym,
- obniżenie dna koryta Odry dochodzące do 3 m na skutek erozji spowodowanej funkcjonowaniem stopnia wodnego w pobliżu Brzegu Dolnego.

Potwierdzeniem tych faktów jest zakwalifikowanie drzewostanów nadleśnictwa do I i II strefy zagrożeń przemysłowych.

4.9. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony środowiska w zakresie nadzwyczajnych zagrożeń środowiska jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2020, poz. 1219 tekst jedn. ze zm.). Na terenie województwa dolnośląskiego służby ochrony przeciwpożarowej i inspekcji ochrony środowiska dokonały kwalifikacji zakładów produkcyjnych ze względu na stopień zagrożeń awariami przemysłowymi.

Rok 2018:

Na ogólną liczbę 42 zakładów stwarzających ryzyko wystąpienia poważnej awarii na terenie województwa dolnośląskiego (stan na 31.12.2018 r.) wyróżniono 16 zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR) i 26 zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR) wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Na terenie Powiatu Wołowskiego wyróżniono:

- zakłady ZDR:

ADAMA Manufacturing Poland S.A. Brzeg Dolny,
PCC Exol S.A. Brzeg Dolny,
PCC ROKITA Brzeg Dolny,
Vita Polymers Brzeg Dolny,
PCC MCAA Sp. z o.o. Brzeg Dolny

- zakłady ZZR:

Linpac Packaging Production Sp. z o.o. Brzeg Dolny,
Malborskie Zakłady Chemiczne ORGANIKA w Malborku, Zakład w Pogalewie Wielkim,
Wal-Mar Sp. z o.o. Brzeg Dolny,
AIR PRODUCTS Sp. z o.o. Brzeg Dolny.

Rok 2019:

Na ogólną liczbę 44 zakłady stwarzające ryzyko wystąpienia poważnej awarii na terenie województwa dolnośląskiego (stan na 31.12.2019 r.) wyróżniono 18 zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR) i 26 zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR) wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Na terenie Powiatu Wołowskiego wyróżniono:

- zakłady ZDR:

ADAMA Manufacturing Poland S.A. Brzeg Dolny,
PCC Exol S.A. Brzeg Dolny,
PCC ROKITA Brzeg Dolny,
Vita Polymers Brzeg Dolny,
PCC MCAA Sp. z o.o. Brzeg Dolny

- zakłady ZZR:

Linpac Packaging Production Sp. z o.o. Brzeg Dolny,

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Malborskie Zakłady Chemiczne ORGANIKA w Malborku, Zakład w Pogalewie Wielkim,
Wal-Mar Sp. z o.o. Brzeg Dolny,
AIR PRODUCTS Sp. z o.o. Brzeg Dolny.

W tabelach poniżej przedstawiono liczbę miejscowych zagrożeń zanotowanych na terenie Powiatu Wołowskiego w 2018 i 2019 roku, w odniesieniu do wielkości i rodzaju zagrożeń:

Tabela 19. Liczba miejscowych zagrożeń w podziale na wielkość zagrożenia w 2018 i 2019 roku.

Wielkość zagrożenia	2018	2019
małe	70	57
lokalne	256	290
średnie	9	11
duże	0	0

Źródło: Dane statystyczne KG PSP (www.kgsp.gov.pl)

Tabela 20. Liczba miejscowych zagrożeń w podziale na rodzaj miejscowego zagrożenia w 2018 i 2019 roku.

Rodzaj miejscowego zagrożenia	2018	2019
silne wiatry	16	48
przybory wód	2	0
opady śniegu	0	4
opady deszczu	15	16
chemiczne	9	18
ekologiczne	0	1
budowlane	3	5
infrastruktury komunalnej	2	5
w transporcie drogowym	70	78
w transporcie kolejowym	0	2
na obszarach wodnych	5	6

Źródło: Dane statystyczne KG PSP (www.kgsp.gov.pl)

5. SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA ZA LATA 2018-2019 WRAZ Z ANALIZĄ WYDATKÓW

Poniżej przedstawiono realizację zadań związanych z ochroną środowiska jakie zostały wykonane na terenie Powiatu Wołowskiego w latach 2018-2019. Ze względu na liczne zmiany w prawodawstwie krajowym oraz w strategiach i źródłach finansowania zadań inwestycyjnych (wydatków majątkowych), odniesiono się do konkretnych zadań które zostały zrealizowane w okresie sprawozdawczym. Część sprawozdawczą niniejszego opracowania podzielono na rozdziały tematyczne.

5.1. Powietrze atmosferyczne.

Według danych ze „Sprawozdania z realizacji Programu ochrony powietrza dla Powiatu Wołowskiego” - w roku 2018 oraz 2019 Starosta Wołowski nie wydawał pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza.

W roku 2019 przyjęto jedno zgłoszenie instalacji emitującej zanieczyszczenia do powietrza. Dotyczyło ono zgłoszenia instalacji do powlekania (kabina lakiernicza – suszarnicza) – prowadzącym instalację jest Krzyczkowska Katarzyna Auto – Serwis Blacharstwo i Lakiernictwo, ul. T. Kościuszki 39, 56 – 100 Wołów.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Powiat Wołowski w celu poprawy powietrza atmosferycznego realizował następujące zadania:

Tabela 21. Realizacja zadań w latach 2018-2019 – powietrze atmosferyczne.

Zadanie	Poniesione nakłady [zł]	
	2018	2019
<i>Remonty i modernizacje dróg na terenie powiatu</i>		
Zadania inwestycyjne i bieżące zrealizowane przy dofinansowaniu w wysokości 157.978,77 zł, z budżetu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego z tego: - 427.507,32 zł, przeznaczono na zadanie inwestycyjne pn.: „Przebudowa drogi powiatowej nr 1283D „Wrzosa - droga dojazdowa do gruntów rolnych”. Zadanie realizowane było ramach dotacji w kwocie 99.000,00 zł oraz udziału własnego Powiatu w wysokości 328.507,32 zł.	4.270.507,32	-
Zadania w zakresie bieżącego utrzymania dróg wojewódzkich z tego: zimowe utrzymanie dróg 228.269,17 zł, bieżące (letnie) utrzymanie dróg 717.105,90 zł, w tym: koszenie pasa drogowego 313.863,12 zł.	945.375,07	-
Zakup usług remontowych dróg wojewódzkich, z tego: remonty cząstkowe nawierzchni dróg masą bitumiczną 498.297,60 zł, remonty cząstkowe nawierzchni dróg grysami i emulsją 268.874,80 zł.	767.172,40	-
Realizacja zadania inwestycyjnego pn.: „Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 338 w miejscowości Lubiąż”. Zadanie realizowane było na podstawie zawartego z porozumienia z Dolnośląską Służbą Dróg i Kolei we Wrocławiu, sfinansowane z otrzymanej dotacji.	902.752,84	-
Zakup usług remontowych dróg powiatowych, w tym m.in.: remonty cząstkowe nawierzchni dróg masą bitumiczną 87.379,20 zł, remonty cząstkowe nawierzchni dróg grysami i emulsją 263.104,38 zł, pozostałe usługi remontowe 56.270,78 zł	406.754,36	-
Zakup usług obejmujące wykonanie analiz, opinii	1.738,00	-
Przebudowa drogi powiatowej nr 1284D Gródek" (w tym finansowanie w ramach : dotacji z budżetu państwa ramach Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016-2019, na poziomie 797.976,00 zł, udział własny Powiatu 1.295.765,49 zł)	2.093.741,49	-
Przebudowa ciągu pieszo - rowerowego w ciągu drogi powiatowej nr 1287 D na odc. Wołów, ul. Uskorska do Uskorza Wielkiego (zadanie sfinansowane zostało w ramach środków własnych Powiatu)	776.925,09	-
Przebudowa przepustu kamiennego w km 2+748 drogi powiatowej nr 1277D na odc. Smogorzów Wielki - Wińsko", w tym finansowanie w ramach : - środków z budżetu państwa na inwestycje na drogach publicznych powiatowych i wojewódzkich oraz na drogach powiatowych, wojewódzkich i krajowych w granicach miast na prawach powiatu w wysokości 1.157.600,00 zł, - udziału własnego Powiatu 937.215,17 zł	2.094.815,17	-
Remont drogi powiatowej nr 1285D Krzydłina Mała"	83.836,80	-
Przebudowa drogi powiatowej nr 1285D Krzydłina Mała" (wydatki w kwocie 828,80 zł, przeznaczone zostały na zakup tablic i znaków)	628.661,12	-
Przebudowa drogi powiatowej nr 1353D w miejscowości Godzięcin do granicy powiatu" (dokumentacja projektowa)	25.830,00	-

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Drogi publiczne gminne - pomoc finansową w formie dotacji celowej dla Gminy Wołów na współfinansowanie I etapu zadania „Przebudowa dróg gminnych ul. Przechodniej (102871D) i ul. Sikorskiego (102889D) w Wołowie wraz z wykonaniem odwodnienia etap I i II"	227.957,10	-
Drogi publiczne wojewódzkie, w tym: - zakupy usług remontowych wykorzystano kwotę 646.043,06 zł, w tym: remonty dróg: patcherem 248.261,06 zł, masą bitumiczną 397.782,00 zł, - zakupy usług pozostałych wydatkowano ogółem kwotę 786.015,64 zł, w ramach których wykonane były zadania w zakresie bieżącego utrzymania dróg wojewódzkich, z tego m.in.: - bieżące (letnie) utrzymanie dróg 566.688,51 zł, w tym m.in.: koszenie pasa drogowego 208.416,76 zł, wymiana uszkodzonych słupków do barier i barier energochłonnych 65.657,00 zł, odnowienie oznakowania poziomego 93.708,18 zł, mechaniczna ścinka poboczy gruntowych 157.106,67 zł, ustawienie obrzeży betonowych w ciągu drogi nr 338 w m. Chwałkowice 12.668,02 zł	-	1.523.782,00
Drogi publiczne powiatowe, z tego: wydatki bieżące realizowano w kwocie 1.921.823,53 zł, wydatki inwestycyjne w wysokości 5.986.945,73 zł, w tym m.in.: - masa na zimno i inne materiały do remontu dróg: 42.502,52 zł, - zakup usług remontowych: 842.685,69 zł, w tym: remonty cząstkowe dróg 374.660,46 zł, remont drogi powiatowej 1274D w m. Białawy i Białawy Wielkie o dł. 0,891 km 373.595,54 zł, (finansowanie: środki z Funduszu Dróg Samorządowych 186.797,77 zł, dotacja z Gminy Wińsko 93.398,88 zł, środki własne Powiatu 93.398,89 zł), remont chodnika w ciągu drogi powiatowej 1099D ul. Piłsudskiego w Wińsku o dł.0,047 km 11.110,96 zł, remont drogi powiatowej nr 1288D w m. Godzięcin, o dł. 0,282 km. 75.713,49 zł, (finansowanie: dotacja z Gminy Brzeg Dolny 37.856,74 zł, środki własne Powiatu 37.856,75 zł). naprawa chodnika w ciągu drogi powiatowej nr 1277D w m. Wińsko ul. 8-go Maja 18,20 m ² , 3.652,19 zł, remonty sprzętu i pojazdów 3.953,05 zł, zakup usług pozostałych: 503.292,38 zł, w tym m.in.: bieżące (letnie) utrzymanie dróg 195.151,81 zł, w tym m. im: - oznakowanie poziome 29.142,39 zł, - pielęgnacja zieleni 62.941,44 zł, - oczyszczanie dróg po okresie zimowym 61.658,26 zł, - uzupełnienie nawierzchni tłuczniowej DP 1205D Krzydłina Mała - Dębno 8.769,90 zł, - utwardzenie drogi gruntowej 1278 D Orzeszków - Konary 6.500,55 zł, - jednokrotne sprzątanie liści (z utylizacją) 13.978,52 zł, - poprawienie funkcjonowania odwodnienia w ciągach dróg powiatowych 12.160,75 zł, pozostałe usługi 35.958,17 zł, w tym: koszty usług likwidatora Zarządu Dróg Powiatowych 12.792,00 zł	-	7.908.769,26
Przebudowa drogi powiatowej nr 1286D Krzydłina Mała, Krzydłina Wielka- Domaszków", w tym finansowanie w ramach: - środków Funduszu Dróg Samorządowych na lata 2019-2028, na poziomie 2.582.763,00 zł, - udziału własnego Powiatu 3.036.266,82 zł	-	5.619.029,82
Przebudowa drogi powiatowej nr 1275D w miejscowości	-	321.860,11

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Węgrzce", w tym finansowanie w ramach: - udziału Gminy Wińsko w formie dotacji 160.930,05 zł - udziału własnego Powiatu 160.930,06 zł		
Rozbudowa drogi powiatowej nr 1353D w miejscowości Godzięcin - granica Powiatu - częściowa zapłata za opracowanie dokumentacji projektowej (ze względu na przedłużająca się procedurę uzyskania uzgodnień branżowych tj. niezakończenia w określonym przez Wody Polskie terminie postępowania administracyjnego w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego, zakończenie zadania przesunięto na 2020 r.)	-	46.055,80
Drogi wewnętrzne - wykonanie drogi wewnętrznej na działkach 54 i 55 AM - 21 w Wołowie.	-	109.999,71
<i>Termomodernizacje obiektów, wymiany kotłów, audyty energetyczne</i>		
Zespół Szkół Zawodowych w Wołowie - modernizacja budynku szkolnego -wymiana okien"	48.717,35	-
I etap modernizacji budynku Powiatowego Zespołu Szkół w Brzegu Dolnym	32.113,60	-
Modernizacja budynku w Zespole Szkół Zawodowych w Brzegu Dolnym"	69.299,43	-
Wykonano dokumentację kosztorysowo-projektową na planowane zadanie pn.: Rewitalizacja budynku Powiatowego Centrum Medycznego w Wołowie - modernizacja źródła ciepła poprzez adaptację części poddasza nieużytkowego na lokalną kotłownię" - realizację zadania planuje się w 2019 roku przy dofinansowaniu z WFOŚiGW we Wrocławiu	9.963,00	-
Placówka Opiekuńczo Wychowawcza Typu Socjalizacyjnego w Wołowie - wykonano audyt energetyczny budynku w związku z planowaną inwestycją pn.: „Termomodernizacja budynku Placówki Opiekuńczo Wychowawczej Typu Socjalizacyjnego w Wołowie".	1.783,50	-
Zadanie inwestycyjne pn.: „Modernizacja kotłowni w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Wołowie". Zobowiązania niewymagalne na dzień 31.12.2019 r. wynoszą 371.051,34 zł.	-	
Zadanie pn.: „Modernizacja budynku Liceum Ogólnokształcącego w Wołowie".	-	20.565,57
Zespół Szkół Zawodowych w Wołowie - zadanie inwestycyjnego pn.: „Modernizacja budynku szkolnego" - wymieniono nieszczelne okna na plastikowe w klasie nr 2, sali nr 15, sanitariatach - parter i I piętro, portierni, na parterze korytarza przy wyjściu C, spoczniku klatki schodowej przy wejściu A, wymieniono oświetlenie w bibliotece, pokoju nauczycielskim, pracowni hotelarskiej, sali nr 15, na parterze korytarza, w sanitariatach i wejściu do szkoły A,B,C	-	22.350,00
Rewitalizacja budynku Powiatowego Centrum Medycznego w Wołowie - modernizacja źródła ciepła poprzez adaptację części poddasza nieużytkowego na lokalną kotłownię kondensacyjną - opracowana została dokumentacja projektowa	-	45.756,00
Modernizacja kotłowni w budynku przychodni PCM w Brzegu Dolnym	-	9.790,80
Projekt pn.: „Termomodernizacja budynku Placówki Opiekuńczo Wychowawczej Typu Socjalizacyjnego w Wołowie". Realizację zadania warunkuje się uzyskaniem dotacji w ramach środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020. Planowane wydatki w okresie realizacji przedstawiają się następująco: wydatki majątkowe - łączne nakłady wynoszą 610.000,00 zł, w tym: -limit wydatków na rok 2018 1.783,50 zł, wykonanie 1.783,50 zł - limit wydatków na rok 2019 84.834,48 zł, wykonanie 0,00 zł, - limit wydatków na rok 2020 523.382,02 zł, - limit zobowiązań 84.834,48 zł, tj. do kwoty planowanych	-	Wartość projektu wynosi 610.000,00 zł, w tym: kwota dofinansowania: 517.310,00 zł, wkład własny: 92.690,00 zł.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

wydatków w 2019r. W 2020 r. w uwagi na brak możliwości uzyskania dofinansowania w ramach środków z UE, zrezygnowano z realizacji zadania.		
--	--	--

5.2. Zasoby i jakość wód. Gospodarka wodno-ściekowa.

Realizacja zadania polega głównie na ograniczaniu ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska wraz z wodami opadowymi. Podstawową zasadą współczesnych metod jest lokalne retencjonowanie wód opadowych, powolny odpływ wód opadowych do odbiornika oraz naturalne oczyszczanie wód opadowych na miejscu (przed wprowadzeniem do odbiornika wodnego lub gruntowego). Tereny zurbanizowane wymagają odpowiednio sprawnego odprowadzenia wód z dużych powierzchni niechłonnych bez możliwości szerokiego stosowania ww. zasad, stąd wdrażane są rozwiązania kierowania spływu np., do studni chłonnych, zbiorników odparowujących. Realizowane jest sukcesywnie likwidowanie kanalizacji ogólnospławnych. Przy nowych inwestycjach gospodarka wodno-ściekowa wodami opadowymi traktowana jest kompleksowo tj. planowanie inwestycji obejmuje równocześnie wiele zagadnień związanych z modernizacją, rozbudową i projektowaniem systemów kanalizacyjnych.

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne wprowadziła do polskiego porządku prawnego nową instytucję zgody wodnoprawnej, która jest jednym z instrumentów w systemie zarządzania gospodarką wodną. Zgody wodnoprawne to m.in. decyzje administracyjne, bez których zainteresowane podmioty nie mogą realizować wielu działań związanych z korzystaniem z wód. Intencją ustawodawcy było zapewnienie jednorodności orzekania administracyjnego w tej dziedzinie, z tego względu, w wydawaniu pozwoleń wodnoprawnych marszałków województw i starostów powiatowych zastąpiły właściwe organy Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Organem właściwym do wydania pozwolenia wodnoprawnego jest dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej lub dyrektor zarządu zlewni Wód Polskich, w zależności od sprawy, której dotyczy złożony wniosek. Organem właściwym w sprawie zgłoszeń wodnoprawnych jest natomiast kierownik nadzoru wodnego Wód Polskich. Pozwolenie wodnoprawne wydaje się na podstawie operatu wodnoprawnego oraz zgromadzonych w toku postępowania dowodów, dokumentów i informacji (Starosta i Marszałek wydawali pozwolenia wodnoprawne do końca 2017 roku, na podstawie ustawy z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne; od stycznia 2018 zadania te przejęło PGW Wody Polskie, które realizują wszystkie zadania dotyczące wód).

Powiat Wołowski w zakresie gospodarki wodno-ściekowej zrealizował następujące zadania:

Tabela 22. Realizacja zadań w latach 2018-2019 – gospodarka wodno-ściekowa

Zadanie	Poniesione nakłady [zł]	
	2018	2019
Rewitalizacja budynku Powiatowego Centrum Medycznego w Wołowie" - wydatki obejmowały m.in. wykonanie kanalizacji deszczowej i sanitarnej oraz wyjazdu z parkingu, wymianę bocznych drzwi wejściowych, przebudowę ze zmianą lokalizacji drogi pożarowej, wykonanie dokumentacji projektowej na kolejne etapy zadania	668.956,50	-
Modernizacja budynku przychodni Zdrowia w Brzegu Dolnym - prace związane były z wymianą instalacji wodociągowej	151.990,00	-
Modernizacja wewnętrznej instalacji wodociągowej i ciepłej wody użytkowej w budynku MOW Nr 2 w Godzięcinie".	-	płatność za wykonane zadanie nastąpiła w styczniu 2020 r.
Modernizacja pionów instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej w budynku przychodni PCM w Brzegu Dolnym	-	37.650,00

5.3. Gospodarka odpadami.

Powiat Wołowski w zakresie gospodarki odpadami realizował następujące zadania:

Tabela 23. Realizacja zadań w latach 2018-2019 – gospodarka odpadami.

Zadanie	Poniesione nakłady [zł]	
	2018	2019
Usuwanie i przechowywanie pojazdów samochodowych	86.309,65	109.136,06

5.5. Zasoby przyrodnicze.

W latach 2018 i 2019 nie sporządzano Planów Urządzenia Lasów. W 2019 r. zlecono opracowanie Inwentaryzacji Stanu Lasów niepaństwowych dla 58,4894 ha, zlokalizowanych na terenie Gminy Wołów, Brzeg Dolny oraz Wińsko.

Ponadto w 2019 r. w ramach nasadzeń zastępczych posadzono 77 drzew z gatunku lipa drobnolistna oraz klon na terenie starego boiska Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Wołowie, w pasie drogowym w obrębie Mojęcice oraz na terenie przy Szpitalu w Wołowie. Dokonano także pielęgnacji drzew rosnących w północnej części działki nr 53/5 AM-22 obręb Wołów, przy budynku Szpitala w Wołowie.

Powiat Wołowski w zakresie ochrony zasobów przyrody realizował następujące zadania:

Tabela 24. Realizacja zadań w latach 2018-2019 – zasoby przyrodnicze.

Zadanie	Poniesione nakłady [zł]	
	2018	2019
Wypłata ekwiwalentów z tytułu wyłączenia gruntów z upraw rolnych i prowadzenia upraw leśnych, wydatki mają pokrycie w otrzymanych środkach z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	187.486,32	190 500,64
Pozostałe usługi m.in. gleboznawcza klasyfikacja gruntów - przekwalifikowanie upraw leśnych w ramach zadania „Zalesianie gruntów rolnych i innych niż rolne”, realizacja zadania wynika z art 14 ust. 7 ustawy o lasach oraz wycenę drzew na gruntach stanowiących własność Powiatu i Skarbu Państwa	7.554,00	0
Kwotę przeznaczono m.in. na: - wydatki związane z pielęgnacją oraz usuwaniem drzew i krzewów rosnących na działkach Powiatu, - nasadzenia drzew, - zadania w zakresie edukacji ekologicznej prowadzonej przez jednostki oświatowe, - prace w ogrodzie sensoryczno -terapeutycznego dla uczestników zajęć Ośrodka Wsparcia w Wołowie	185 438,42	-
Nadzór nad gospodarką leśną - nadzór nad lasami nie stanowiących własności Skarbu Państwa, realizowany jest przez Nadleśnictwo Wołów oraz Nadleśnictwo Oborniki Śląskie.	25 373,70	29.830,56
Działania na rzecz ochrony środowiska, w tym m.in.: - wydatki związane z pielęgnacją oraz usuwaniem drzew i krzewów rosnących na działkach Powiatu, - nasadzenia drzew, - zadania w zakresie edukacji ekologicznej. W/w zadania finansowane są z opłat i kar za korzystanie ze środowiska, które w 2019 r. wykonane były w wysokości 62.681,01 zł, (o kwotę 4.812,13 zł, zostaną zwiększone planowane wydatki budżetu w 2020 r. z przeznaczeniem na zadania z zakresu ochrony środowiska).	-	57 868,88

5.6. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska.

Zadanie realizowane jest poprzez:

- doposażenie straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa chemiczno-ekologicznego,
- utrzymywanie w gotowości służb ratowniczych na wypadek zaistnienia poważnej awarii,
- zapobieganie wystąpieniu ryzyka awarii przemysłowych przez przedsiębiorstwa (głównie zakłady o dużym ryzyku powstania poważnej awarii przemysłowej (ZDR) i zwiększonym ryzyku powstania poważnej awarii przemysłowej (ZZR)) z terenu Powiatu Wołowskiego.
- prowadzenie rejestru zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii oraz potencjalnych sprawców awarii - rejestr zakładów prowadzony jest przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu,
- opracowanie programu zapobiegania poważnym awariom lub opracowanie planu operacyjno-ratowniczego na wypadek zaistnienia poważnej awarii - Zadanie realizowane przez prowadzącego zakład o zwiększonym ryzyku lub zakład o dużym ryzyku.

System przeciwdziałania poważnym awariom składa się z szeregu uregulowanych prawnie procedur. Pierwszym elementem całego systemu jest sprawdzenie, czy dany zakład w ogóle stwarza zagrożenie wystąpieniem poważnej awarii przemysłowej. Do tego celu służy procedura zaliczenia zakładu do kategorii zakładów stwarzających ryzyko wystąpienia poważnej awarii.

System ten ma za zadanie zapobiegania możliwości wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz ograniczenia do minimum skutków poważnej awarii w odniesieniu do ludzi, mienia i środowiska.

W zakresie nadzwyczajnych zagrożeń środowiska zrealizowano następujące zadania:

Tabela 25. Realizacja zadań w latach 2018-2019 – nadzwyczajne zagrożenia środowiska.

Zadanie	Poniesione nakłady [zł]	
	2018	2019
Zadania bieżące z zakresu obrony narodowej. W ramach wydatkowanych środków 26.607,00 zł, przeznaczono na realizację „Programu modernizacji Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Służb Ochrony Państwa w latach 2017-2020” w ramach którego zakupiono wyposażenie osobiste i ochronne dla funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej.	27.807,00	30.400,00
Komendy powiatowe Państwowej Straży Pożarnej	4.285.560,00	4.310.099,00
Usuwanie skutków klęsk żywiołowych, w ramach dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych, przeznaczone zostały na doposażenie techniczne oraz wymianę zużytego lub wyeksploatowanego sprzętu wykorzystywanego podczas działań ratowniczych przez jednostkę Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Wołowie.	8.000,00	-
Zespół Szkół Zawodowych w Brzegu Dolnym - przebudowa budynku - oddymianie klatek schodowych etap IV	-	36.900,00

5.7. Zagadnienia horyzontalne.

Starostwo Powiatowe w Wołowie nie realizowało samodzielnie zadań z zakresu edukacji ekologicznej, były one, na wnioski szkół, dofinansowywane z budżetu Powiatu.

Liceum Ogólnokształcące w Wołowie:

W Liceum Ogólnokształcącym im. Mikołaja Kopernika w Wołowie w latach 2018-2019 realizowano następujące zadania z zakresu edukacji ekologicznej:

- poruszanie tematów z zakresu edukacji ekologicznej w ramach zajęć z wychowawcą;
- poruszanie tematów z zakresu edukacji ekologicznej w ramach zajęć z języków obcych, przyrody, biologii, geografii, chemii - realizacja podstaw programowych z tych przedmiotów;
- organizacja imprez cyklicznych: Święto chleba, Sprzątanie świata;

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

- systematyczna zbiórka nakrętek z butelek, które przekazywano Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych Niezwykła Kraina w Wołowie;
- zakup pojemników do segregacji śmieci i ustawienie ich na terenie szkoły.

Zespół Placówek Resocjalizacyjnych w Brzegu Dolnym – MOW nr 2:

Działania z zakresu edukacji ekologicznej zrealizowane w Zespole Placówek Resocjalizacyjnych w Brzegu Dolnym w latach 2018-2019

(np. konkursy, wycieczki edukacyjne, zajęcia z edukacji ekologicznej)

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Rok/miesiąc	Nazwa realizowanego zadania i krótki opis	Uczestnicy
2018 cały rok 2019 cały rok	Program edukacji przyrodniczej „PASIEKA”. Główną ideą programu i spotkań na edukacyjnej ścieżce pszczelarskiej jest pokazanie wychowankom historii, kultury i tradycji związanej z pszczelarstwem dawnych lat, jak i nowoczesną gospodarką pasieczną obecnie. Dziewczęta w ramach wolontariatu mogły pielęgnować Edukacyjną Ścieżkę Pszczelarską poprzez: - tworzenie nowych zakątków przyrody, - budowę małej architektury ogrodowej, - sprawowanie opieki nad terenami ścieżki-grabienie, palenie, przycinanie drzewek. Każda z wychowanek mogła zaangażować się w ratowanie pszczół poprzez sadzenie roślin miododajnych i budowę domków dla dzikich pszczół.	Wszystkie wychowanki placówki.
2018 cały rok 2019 cały rok	Program turystyczno- krajoznawczy – program skierowany do wychowanek MOW. Celem programu było poznanie najbliższej okolicy, budzenie wrażliwości na piękno otaczającej przyrody, propagowanie form aktywnego wypoczynku, integracja grupy, integracja ze środowiskiem lokalnym.	24 wychowanki
2018 cały rok 2019 cały rok	Zbieranie nakrętek dla Wrocławskiego Hospicjum (wolontariat+ zbieranie nakrętek)	Wszystkie wychowanki placówki.
2018/kwiecień 2018/wrzesień 2019/kwiecień 2019/wrzesień	Rajd PTTK - dzięki współpracy z PTTK w Brzegu Dolnym wychowanki miały możliwość uczestniczenia w pieszych rajdach na pożenie lata oraz powitanie wiosny. Podczas kilku kilometrowych wędrówek dziewczęta miały okazje zaznajomić się z największymi atrakcjami ekologicznymi naszej okolicy. Każdy rajd zakończony był wspólnym dla uczestników ogniskiem oraz różnymi zabawami i grami. Celem tych wyjść było ukazanie wychowankom możliwości spędzania czasu wolnego w sposób akceptowalny społecznie, uwrażliwienie na piękno przyrody, integracja z naturą oraz środowiskiem lokalnym.	36 wychowanek
2018/kwiecień 2019/kwiecień	Sprzątanie terenu Godzięcina (klomby, teren wokół świetlicy wiejskiej, park) - wychowanki MOW włączyły się w prace porządkowe na rzecz miejscowości Godzięcin. W współpracy z Panią Sołtys i mieszkańcami Godzięcina porządkowały teren wsi - plewiły klomby, teren obok świetlicy wiejskiej, placu zabaw oraz boiska sportowego. Dzięki czynnej akcji włączającej w prace porządkowe wychowanki miały możliwość integrowania się ze środowiskiem lokalnym, dbania o najbliższe otoczenie.	Wszystkie wychowanki placówki.
2018/maj 2019/maj	Dzień Ziemi - zgodnie z Światowymi obchodami Dnia Ziemi w ośrodku corocznie organizowana jest akcja pt.: „Dzień Ziemi”. Organizując Dzień Ziemi w naszym ośrodku kierowano się potrzebą włączenia wychowanek do działań na rzecz ochrony środowiska, zachęcenia ich do pogłębienia wiedzy na temat problemów ekologicznych. Celem święta było również promowanie proekologicznych postaw w placówce oraz budowanie wspólnej odpowiedzialności za Ziemię. Wychowanki podczas Dnia Ziemi pielęgnowały teren wokół ośrodka oraz w miejscowości Godzięcin. Akcja zakończona zawsze była	Wszystkie wychowanki placówki.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

	wspólnym ogniskiem dzięki któremu dziewczęta miały możliwość aktywnie spędzić czas wolny.	
2018/ październik 2019/ październik	„Sprzątanie świata” - z tej okazji w naszym Ośrodku zorganizowano sprzątanie świata. Celem akcji było uświadomienie dziewcząt na piękno przyrody, budzenie poczucia odpowiedzialności za jej stan oraz uświadomienie źródeł zagrożeń dla środowiska naturalnego. Wychowanki wraz z wychowawcami zadbały o teren zielony wokół Ośrodka oraz miejscowości Godzięcin. Akcja zakończyła się wspólnym ogniskiem.	Wszystkie wychowanki placówki.
2018/październik 2019/październik	Sprzątanie cmentarza w Godzięcinie - wychowanki przed zbliżającym się Świętem Zmarłych aktywnie pomagały mieszkańcom Godzięcina w sprzątaniu cmentarza oraz opuszczonych grobów.	Wszystkie wychowanki placówki.
2019/ luty	Konkurs plastyczny „Rośliny owadożerne” – podczas lekcji biologii wychowanki uzyskały informacje dotyczące pielęgnacji i wyglądu roślin. Następnie na tej podstawie wychowanki wykonywały prace plastyczne. Spośród wszystkich prac wyłonionych zostało 8 prac, które zostały przesłane na ogólnopolski konkurs.	Wszystkie wychowanki placówki.
2019/marzec	Wycieczka edukacyjna - wychowanki biorące udział w konkursie otrzymały bezpłatny bilet wstępu na wystawę „Festiwal Roślin Owadożernych” we Wrocławiu podczas którego miały okazję uczestniczyć w: - Jak poskromić dzikiego potwora na domowym parapecie? Warsztaty, - Owadożerny jadłospis. Czyli co, jak i kiedy pada ich ofiarą. prelekcja + pokaz karmienia, - W jaki sposób rozmnażać zielone głodomory? warsztaty, Podczas festiwalu wychowanka MOW otrzymała srebrne wyróżnienie za wykonaną pracę plastyczną w konkursie „Świat Roślin Owadożernych”	8 wychowanek
2019/grudzień	Spotkanie z leśniczym - prelekcja leśniczego z Nadleśnictwa Wołów odnośnie edukacji przyrodniczej i ekologicznej. Przybliżenie wszystkim zebranym, na czym polega praca leśnika. Pan leśniczy opowiadał o występujących w polskich lasach gatunkach zwierząt, ich wyglądzie, przystosowaniu do warunków życia, zwyczajach, a także niebezpieczeństwach podczas spotkania z człowiekiem. Uświadomił również dziewczętom znaczenie oraz potrzebę ochrony środowiska naturalnego.	Cała społeczność MOW Nr 2

Zespół Placówek Resocjalizacyjnych w Brzegu Dolnym – MOS

Działania z zakresu edukacji ekologicznej zrealizowane w Zespole Placówek Resocjalizacyjnych w Brzegu Dolnym w latach 2018-2019 (np. konkursy, wycieczki edukacyjne, zajęcia z edukacji ekologicznej)

Rok/miesiąc	Nazwa realizowanego zadania i krótki opis	Uczestnicy
2019 marzec	Rajd pieszy z PTTK – zwiedzanie okolic Brzegu Dolnego (poznanie roślinności rejonu).	8 uczestników
2019/kwiecień	Dzień Ziemi – zajęcia – projekcja filmu edukacyjnego – zagrożenia ekologiczne naszej planety	Grupa IV MOS
2019 kwiecień	Cykl zajęć tematycznych, „Czytamy etykiety na produktach spożywczych, sprawdzamy skład,„	II MOS

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

2019 maj	Porządkowanie cmentarza św. Jadwigi w Brzegu Dolnym	10 wychowanków
2019 czerwiec	Wycieczka na Ślężę - propagowanie turystyki pieszej.	II MOS
2019 czerwiec	Wycieczka do kopalni w Wałbrzychu - wpływ wydobywania węgla na środowisko naturalne.	II MOS
2018- 2019 wrzesień	Sprzątanie świata, sprzątanie terenu w okolicy placówki i w parku przy ZPR	Grupa III MOS
2018 / marzec – listopad	Realizacja programu własnego TARA ; program był realizowany w oparciu o wyjazdy wychowanków MOS do schroniska dla koni TARA w Piskorzynie, prowadzonym przez Fundację TARA. W roku 2018 odbyło się 8 wyjazdów, główne cele programu: edukacja ekologiczna, rozwijanie empatii i postaw prospołecznych, zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Wychowankowie podczas wyjazdów pomagali w pracach porządkowych na terenie schroniska, wraz z pracownikami schroniska karmili zwierzęta, dokonywali drobnych napraw, remontów pomieszczeń zajmowanych przez zwierzęta	20 wychowanków MOS
2019 / marzec – grudzień	Realizacja programu własnego TARA; działania jak powyżej ; w roku 2019 odbyło się 9 wyjazdów	18 wychowanków MOS
Rok szkolny 2018/19	Akcja charytatywno - ekologiczna zbieranie nakrętek plastikowych na rzecz Wrocławskiego Hospicjum dla Dzieci nieuleczalnie i przewlekle chorych.	Wychowankowie MOS
Rok szkolny 2018/19	Edukacja ekologiczna poprzez realizację programu własnego „Podróże z wyobraźnią” - wykorzystywanie materiałów wtórnych w wytwarzaniu kompozycji dekoracyjnych oraz przedmiotów użytkowych (wieszaki, kwietniki, stoliki, półki, fotele, donice, itp.)	Grupa wychowawcza III MOS
Rok szkolny 2018/19	Dbanie o teren wokół budynku, zbieranie śmieci, segregacja śmieci.	II MOS
Rok szkolny 2018/19	Dokarmianie zwierząt ziarnem w karmniku zamontowanym przy budynku	II MOS
Rok szkolny 2018/19	Zajęcia z programu UNICEF: nie marnujemy jedzenia, woda zdatna do picia, dostępność do wody, nie marnujemy wody.	Wszystkie grupy MOS

Zespół Placówek Resocjalizacyjnych w Brzegu Dolnym – SP nr 2

Działania z zakresu edukacji ekologicznej zrealizowane w Zespole Placówek Resocjalizacyjnych w Brzegu Dolnym w latach 2018-2019
(np. konkursy, wycieczki edukacyjne, zajęcia z edukacji ekologicznej)

Rok/miesiąc	Nazwa realizowanego zadania i krótki opis	uczestnicy
2018 marzec	Wewnątrzszkolny konkurs ekologiczno-przyrodniczy. Kształtowanie świadomości ekologicznej wśród dzieci i młodzieży szkolnej	56 uczniów 24 uczennice
2018 marzec	Uczestnictwo w Powiatowym Konkursie Ekologicznym „Kreatywny Recykling”. Uczniowie podczas dodatkowych zajęć realizowali wymyślone przez siebie projekty wykonania narzędzi użytkowych z surowców wtórnych. Efektem pracy uczniów było zajęcie I miejsca w kategorii szkół gimnazjalnych	VII B- 2 uczniów VA- 2uczniów

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

	i wyróżnienie w kategorii szkoły podstawowej oraz zostaliśmy zakwalifikowani do II etapu gry miejskiej „Czy znasz historię Wińska i okolic”.	
2018 marzec	Uczestnictwo w rajdzie PTTK „Powitanie wiosny”. Popularyzacja walorów krajoznawczo-turystycznych. Propagowanie jednej z form aktywnego wypoczynku jaką jest turystyka piesza.	10 uczniów
2018 kwiecień	Światowy Dzień Ziemi. W trakcie realizowanych zajęć, uświadamialiśmy uczniów jakie problemy występują na ziemi w związku ze zmianami klimatu, przeludnieniem, wymieraniem gatunków czy brakiem wody. Na zakończenie wykonane zostały prace plastyczne, które zostały wywieszane w holu przy wejściu do placówki.	wszyscy uczniowie
2018 maj	Uczniowie klasy IV-V „b” uczestniczyli w wycieczce do Centrum Edukacji Leśnej w Tarchalicach. Podczas wycieczki uczniowie zgłębiali wiedzę z zakresu sadzenia i pielęgnacji drzew i krzewów, oglądali stację meteorologiczną i drzewostany nasienne. Leśniczy szczegółowo przedstawił uczniom zagadnienia związane z lasem i jego powstaniem poczynając od wysiewu nasion po naturalny jego rozpad.	Klasa IV-VB - 7 uczniów
2018 czerwiec	Organizacja konkursu przyrodniczo – matematycznego czytania ze zrozumieniem „Brzeg Dolny - gmina, w której mieszkam”. W trakcie 60 minut uczniowie musieli zapoznać się z tekstem źródłowym dotyczącym rezerwatu przyrody „Jodłowice” w szczególności objętych ochroną starodrzewi lasu mieszanego, przeanalizować załączone tabele, wykonać obliczenia matematyczne i samodzielnie sformułować odpowiedzi.	12 uczniów 9 uczennic
2018 wrzesień	Zorganizowanie akcji „Sprzątanie Świata” dla Zespołu Placówek Resocjalizacyjnych pod hasłem: „Akcja Segregacja” - 21.09.2018 r. (32 osoby). Uczniowie sprząтали teren Parku Miejskiego i pobliskich ogródków działkowych. Ponadto przeprowadzona została prelekcja dotycząca podejmowania działań, dzięki którym nauczymy się nie tworzyć niepotrzebnych odpadów i będziemy stawali się coraz bardziej odpowiedzialnymi konsumentami. Dzięki przeprowadzonej akcji zachęcaliśmy uczniów do promowania nie śmiecenia i dbania o naszą Ziemię.	Wszyscy uczniowie
2018 listopad	Organizacja Powiatowego Konkursu Ekologiczno – Przyrodniczego- etap szkolny. Zachęcenie uczniów do pogłębiania wiedzy dotyczącej ekologii i przyrody.	64 uczniów
2018 2019 cały rok	Współorganizacja akcji „Zbieramy nakrętki dla wrocławskiego hospicjum”	Wszyscy uczniowie
2018 2019 cały rok	Zbieranie makulatury dla Klubu Gaja	Wszyscy uczniowie
2019 luty	Uczestnictwo w II etapie Powiatowego Konkursu Przyrodniczego. Sześciu uczniów placówki, którzy zakwalifikowali się do II etapu konkursu przyrodniczego, wzięło udział w konkursie, który odbył się w SP Nr 1 w Brzegu Dolnym.	6 uczniów
2019 kwiecień	Rajd pieszy do Radecza - poznanie walorów turystyki pieszej. Poznawanie przyrody wokół nas. Zaznajomienie uczniów z antagonistycznymi i nieantagonistycznymi zależnościami między gatunkami.	50 uczniów
2019 kwiecień	„Dzień Ziemi” - konkurs na najlepszy plakat związany z obchodzonym Dniem Ziemi. Wystawa prac	Wszystkie klasy

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

	plastycznych w holu szkoły.	
2019 kwiecień	Rajd pieszy Wały Śląskie-Jodłowice. Pokazanie uczniom możliwości pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych na przykładzie elektrowni wodnej Wały Śląskie.	Klasa VI B i VIIB
2019 wrzesień	Akcja „Sprzątanie świata - Nie ma śmieci są surowce”, 20.09.2019r. Celem akcji było promowanie nie śmiecenia, edukacja odpadowa oraz inicjowanie działań, dzięki którym zmniejszy się nasz negatywny wpływ na środowisko.	24 uczniów
2019 wrzesień	Wycieczka rowerowa Brzeg Dolny- Radeck – Rościszawice - Jodłowice, 28.09.2019r. Propagowanie wśród uczniów poruszania się ekologicznym środkiem transportu, w myśl teorii jeżdżąc rowerem, nie zatruwasz środowiska.	8 uczniów
2019 październik	Uczestnictwo z uczniami w Młodzieżowym Turnieju Turystyczno Krajoznawczym „PeTeTeKowisko”. Uczniowie opracowali trasę 30 km wycieczki rowerowej. Proponowana trasa wiodła przede wszystkim polnymi i szutrowymi drogami leśnymi przez miejscowości Radeck, Godzięcin, Bagno i Jodłowice. Uczniowie zwrócili szczególną uwagę na różnorodność składników ekosystemu oraz możliwością zwiedzania ciekawych obiektów przyrodniczych np. głąz narzutowy.	5 uczniów
2019 październik	Wycieczka rowerowa Brzeg Dolny – Radeck – Godzięcin – Bagno – Rościszawice - Jodłowice. Podziwianie walorów polskiej złotej jesieni.	10 uczniów
2019 październik	Uczestnictwo w Rajdzie PTTK „Pożegnanie lata”. Podczas ponad 10 km wędrówki uczestnicy rajdu zwiedzali przyrodniczą ścieżkę edukacyjną, na której znalazł się: orzech czarny, stanowisko sosny wejmutki, dęby pomnikowe, aleję akacjową i klonową.	7 uczniów
2019 październik	Wycieczka rowerowa Brzeg Dolny – Radeck – Godzięcin – Bukowice – Jodłowice - Brzeg Dolny. Uświadczenie uczniom konieczności dbania o środowisko naturalne.	7 uczniów
2019 październik	Podczas lekcji przyrody w terenie uczniowie poznawali gatunki ptaków żyjących w naszym parku na podstawie wyglądu i odgłosów. Chłopcy rozróżniali gatunki drzew oraz szacowali ile lat mogą mieć najstarsze drzewa w parku. Na zakończenie wędrówki uczniowie zastanawiali się jakie funkcje pełni las. Lekcja w terenie rozbudziła u uczniów ciekawość otaczającej nas przyrody i umożliwiła dokonywania samodzielnych obserwacji.	Klasa IV AB
2019 październik	Wycieczka rowerowa Brzeg Dolny – Kręsko – Jodłowice - Wały Śląskie - Brzeg Dolny. Zwrócenie uwagi na sieć pokarmową występującą w lesie.	10 uczniów
2019 październik	Wycieczka rowerowa Brzeg Dolny – Kręsko – Jodłowice – Rościszawice – Podgóra – Niziny - Brzeg Dolny. Propagowanie poruszania się ekologicznym środkiem transportu. Zwiedzanie Rezerwatu Przyrody Jodłowice m.in. głązu narzutowego tzw. kamienia Roemera, krzyża pokutnego z XIV-XVI. Podziwianie przyrody podczas jazdy niebieskim jodłowym szlakiem rowerowym.	10 uczniów

Zespół Placówek Resocjalizacyjnych w Brzegu Dolnym – MOW nr 1

Działania z zakresu edukacji ekologicznej zrealizowane w Zespole Placówek Resocjalizacyjnych w Brzegu Dolnym w latach 2018-2019 (np. konkursy, wycieczki edukacyjne, zajęcia z edukacji ekologicznej)

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Rok/miesiąc	Nazwa realizowanego zadania i krótki opis	uczestnicy
2018/01	Zajęcia z programu własnego z elementami hortiterapii „Warsztaty ogrodnicze”	12 wychowanków
2018/02	Zajęcia tematyczne „ Ekologia jako część środowiska naturalnego”	12 wychowanków
2018/02	Zajęcia z programu własnego z elementami hortiterapii „Warsztaty ogrodnicze”	12 wychowanków
2018/02	Zajęcia z programu własnego kulinarno- ekologicznego „Inspiracje kulinarne”	12 wychowanków
2018/02	Zajęcia tematyczne „Troska o przyrodę- segregacja odpadów”- gazetka tematyczna	12 wychowanków
2018/02	Zajęcia tematyczne „Ochrona środowiska”	12 wychowanków
2018/02	Zajęcia tematyczne „Obowiązek troski o przyrodę”	12 wychowanków
2018/02	Zajęcia z programu własnego kulinarno- ekologicznego „Inspiracje kulinarne”	12 wychowanków
2018/02	Zajęcia tematyczne „ Ekologia jako nauka- ochrona środowiska przyrodniczego człowieka”	24 wychowanków
2018/03	Zajęcia tematyczne „Obserwacja zmian zachodzących w przyrodzie”	12 wychowanków
2018/03	Zajęcia tematyczne „Przyszła Pani Wiosna”	24 wychowanków
2018/03	Zajęcia z programu własnego kulinarno- ekologicznego „Inspiracje kulinarne”	12 wychowanków
2018/03	Zajęcia z programu własnego z elementami hortiterapii „Warsztaty ogrodnicze”	12 wychowanków
2018/03	Zajęcia tematyczne z programy własnego „Program turystyczno- ekologiczny”	12 wychowanków
2018/03	Zajęcia tematyczne „Spacer po najbliższej okolicy- poszukiwania pierwszych zwiastunów wiosny”	24 wychowanków
2018/03	Zajęcia tematyczne „Przyszła Pani Wiosna”	36 wychowanków
2018/04	Zajęcia z programu własnego kulinarno- ekologicznego „Inspiracje kulinarne”	12 wychowanków
2018/04	Zajęcia tematyczne „Kształtowanie odpowiedzialności za środowisko naturalne – prace plastyczne”	12 wychowanków
2018/04	Zajęcia z programu własnego z elementami hortiterapii „Warsztaty ogrodnicze”	12 wychowanków
2018/04	Zajęcia tematyczne „Środowisko naturalne i jego bogactwo”	12 wychowanków
2018/04	Zajęcia tematyczne „Obchody dnia ziemi”- kształtowanie odpowiedzialności za środowisko naturalne	12 wychowanków
2018/04	Zajęcia tematyczne „ Przyjazna energia- jak bezpiecznie, racjonalnie i ekologicznie korzystać z energii elektrycznej”	12 wychowanków
2018/04	Zajęcia tematyczne „ Sens segregowania śmieci oraz recyklingu”	12 wychowanków
2018/05	Zajęcia z programu własnego z elementami hortiterapii „Warsztaty ogrodnicze”	12 wychowanków

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

2018/05	Zajęcia z programu własnego kulinarno- ekologicznego „Inspiracje kulinarne”	12 wychowanków
2018/06	Zajęcia tematyczne z programu UNICEF „Dar wody- czysta woda na wagę złota”	Wszyscy wychowankowie
2018/06	Zajęcia z programu własnego kulinarno- ekologicznego „Inspiracje kulinarne”	36 wychowanków
2018/06	„Z EKOLOGIĄ ZA PAN BRAT” – Pobyt wychowanków w Ośrodku Wypoczynkowym w Golinie	36 wychowanków
2018/06	Zajęcia z programu własnego z elementami hortiterapii „Warsztaty ogrodnicze”	12 wychowanków
2018/06	„Trzymaj formę” – zajęcia dotyczące zdrowego żywienia	Wszyscy wychowankowie
2018/09	Zajęcia z programu własnego kulinarno-ekologicznego „Inspiracje kulinarne”	12 wychowanków
2018/09	„Z EKOLOGIĄ ZA PAN BRAT” – pobyt wychowanków w Ośrodku Wypoczynkowym w Golinie	36 wychowanków
2018/09	Zajęcia tematyczne „Czy odpowiedzialnie dbamy o środowisko naturalne”-prace plastyczne	12 wychowanków
2018/09	Zajęcia z programu własnego przyrodniczo-ekologicznego „Funkcje lasu”	12 wychowanków
2018/10	Zajęcia z programu własnego z elementami hortiterapii „Warsztaty ogrodnicze”	12 wychowanków
2018/10	Zajęcia tematyczne „Zanieczyszczenie wody”	12 wychowanków
2018/10	Zajęcia tematyczne „Piękno otaczającego nas świata - projekcja filmu National Geographic”	12 wychowanków
2018/10	Zajęcia z programu własnego kulinarno- ekologicznego „Inspiracje kulinarne”	12 wychowanków
2018/10	Zajęcia tematyczne „Źródła energii na świecie”	12 wychowanków
2018/ 10	Piknik Ekologiczny- „Dzień Pieczonego Ziemniaka”	36 wychowanków
2018/10	Sprzątanie dolnobrzeskich nekropolii	20 wychowanków
2018/11	Zajęcia z programu własnego kulinarno- ekologicznego „Inspiracje kulinarne”	12 wychowanków
2018/11	Zajęcia z programu własnego z elementami hortiterapii „Warsztaty ogrodnicze”	12 wychowanków
2018/11	Zajęcia tematyczne „Promocja postaw ekologicznych- projekcja filmu National Geographic”	12 wychowanków
2018/12	Zajęcia z programu własnego z elementami hortiterapii „Warsztaty ogrodnicze”	12 wychowanków
2019/03	Zajęcia tematyczne „Przyszła Pani Wiosna”	36 wychowanków
2019/06	„Z EKOLOGIĄ ZA PAN BRAT” – Pobyt wychowanków w Ośrodku Wypoczynkowym w Golinie	36 wychowanków
2019/06	„Trzymaj formę” – zajęcia dotyczące zdrowego żywienia	Wszyscy wychowankowie
2019/09	„Szlakami Natury” Wycieczka do ZOO i Ogrodu Botanicznego	24 wychowanków
2019/10	Piknik Ekologiczny- „Dzień Pieczonego Ziemniaka”	36 wychowanków

Działania realizowane przez Zespół Szkół Specjalnych w Lubiążu w ramach zadań z zakresu edukacji ekologicznej w latach 2018/2019:

Jednym z podstawowych zadań szkoły jest szeroko pojęta edukacja ekologiczna krzewiona wśród społeczności szkolnej o charakterze środowiskowym i nie tylko. Edukacja wpływa na poziom świadomości i kultury ekologicznej dzieci, młodzieży i lokalnego społeczeństwa. Podejmując różnorodne formy działań proekologicznych na terenie szkoły i gminy stara się zaszczepić te idee. Do działań organizowanych przez szkoły zalicza się akcje środowiskowe, konkursy szkolne i pozaszkolne, imprezy edukacyjno rozrywkowe. Wszelkie prowadzone przez szkołę działania, które odbywają się poza terenem, ze względu na specyfikę placówki są traktowane jako innowacja.

Szkolna działalność przyrodniczo – ekologiczna od wielu lat stanowi bardzo dobrą formę pracy lekcyjnej jak i pozalekcyjnej. Umożliwia szeroką realizację celów i pełni jednocześnie istotne funkcje edukacyjne i wychowawcze. Główne założenia działań ekologicznych to kształtowanie właściwego stosunku dzieci do przyrody, pogłębianie wiedzy o środowisku przyrodniczym, potrzebie i sposobach jego ochrony oraz zachęcanie do organizowania i wykonywania prac na rzecz środowiska przyrodniczego.

DZIAŁANIA W ROKU 2018

a) **WYCIECZKI**

- Wyjście do rezerwatu przyrody w Lubiążu - Dolina Jezierzycy. Ukazanie wychowankom chronionych gatunków roślin. Dyskusja na temat prawidłowego zachowania się w lesie oraz burza mózgów na temat: Jak dbam o przyrodę? Oznaczanie ścieżek przyrodniczych oraz zawieszanie budek dla nietoperzy.
- Do Karpacza - rozpoznawanie chronionych gatunków roślin, zagrożonych działalnością człowieka krajobrazów, poznawanie walorów turystycznych naszego kraju, poszerzanie wiedzy dotyczącej środowiska przyrodniczego, upowszechnianie aktywnego wypoczynku, poznawanie sposobów bezpiecznego zachowania się w Parku Narodowym.
- Hydropolis - zapoznanie się ze znaczeniem wody w przyrodzie i dla człowieka, zagrożeniami dla hydrosfery ze strony człowieka
- Ogród Zoologiczny we Wrocławiu - rozpoznawanie chronionych gatunków zwierząt, poznanie edukacyjnej funkcji ogrodów zoologicznych, oraz ich roli w ochronie zagrożonych wymarciem gatunków zwierząt.
- Akcja Sprzątania Świata – porządkowanie terenu wokół oddziałów, oraz na boisku Orlik, na terenie Lubiąża, wokół Klasztoru, nauka segregowania odpadów, wykorzystania surowców wtórnych. Uświadomienie recyklingu. W czasie zajęć pozalekcyjnych z zużytych ubrań powstają maskotki, breloczki i inne.
- Wycieczka ścieżką edukacyjną po parku miejskim w Prochowicach uczniowie mieli możliwość obcowania z naturą oraz zapoznania się z roślinnością, ptactwem oraz owadami na terenie parku.

b) **KONKURSY:**

- Szkolny Konkurs Ekologiczny związany z obchodami Dnia Ziemi,
- Przygotowanie i zgłoszenie uczniów do konkursu fotograficznego SMOG organizowanego przez Urząd Miasta Wołów,
- Przygotowanie i zgłoszenie uczniów do udziału w Powiatowym Konkursie Przyrodniczym organizowanym przez CKZiU w Wołowie,
- Turnieje i rozgrywki sportowe, które rozwijają samoświadomość zdrowotną, nawyki sportowe,
- Szkolny konkurs pisania wierszy o tematyce przyrodniczej.

c) **INNE**

- Założenie i pielęgnacja ogrodu szkolnego z roślinami ozdobnymi, w którym uczniowie uczą się systematyczności i odpowiedzialności za otoczenie. Poznawanie gatunków roślin i zwierząt zamieszkujących ogród, znaczenie roślin dla człowieka oraz ich budowy i fizjologii, właściwości leczniczych i estetycznych. Podglądanie praw rządzących przyrodą. Uczniowie zakładają karmniki i budki lęgowe dla ptaków, dzięki czemu tworzą siedliska przyjazne zwierzęta. Rozwijanie percepcji w procesie obcowania z naturą.

- Projekcje filmów ekologicznych,
 - Rower jako ekologiczny środek transportu – wyrabianie kart rowerowych. Uświadamianie uczniów że jazda rowerem to nie tylko korzyści dla zdrowia, ale także środowiska (brak hałasu i emisji spalin itp.). Wycieczki rowerowe,
 - Budowanie karmników dla ptaków – dokarmianie zwierząt w zimie,
 - Segregowanie odpadów na terenie szkoły,
 - Zbieranie i sprzedawanie makulatury,
 - Zbieranie nakrętek i oddawanie na cele charytatywne.
- d) DZIAŁANIA PLASTYCZNE
- Pierwsze zwiastuny wiosny – jak szanować zieleń? Dyskusja, plakat, karty pracy.
- e) SZKOLNA PODSTAWA PROGRAMOWA I PROGRAM ZAJĘĆ POZALEKCYJNYCH
- Realizacja zagadnień ekologicznych prozdrowotnych i zrównoważonego rozwoju na lekcjach chemii, biologii, geografii i fizyki i zajęć z wychowawcą, wynikająca z podstawy programowej, zajęć pozalekcyjnych i wynikająca z zainteresowań uczniów.

DZIAŁANIA W ROKU 2019

- a) WYCIECZKI
- Wyjście do rezerwatu przyrody w Lubiążu - Dolina Jezierzycy. Ukazanie wychowankom chronionych gatunków roślin. Dyskusja na temat prawidłowego zachowania się w lesie oraz burza mózgów na temat Jak dbam o przyrodę?
 - Akcja Sprzątanie Świata – porządkowanie terenu wokół oddziałów, oraz na boisku Orlik, na terenie Lubiąża, wokół Klasztoru, nauka segregowania odpadów, wykorzystania surowców wtórnych. Uświadomienie recyklingu. W czasie zajęć pozalekcyjnych ze zużytych ubrań powstają maskotki, breloczki i inne.
- b) DZIAŁANIA PLASTYCZNE
- Wykonanie „ekoludków” z odpadów
 - Zwiastuny wiosny- plakat oraz dyskusja na temat sposobów dbania o naszą planetę
 - Wykonanie gazetki szkolnej o tematyce ekologicznej
- c) SZKOLNA PODSTAWA PROGRAMOWA I PROGRAM ZAJĘĆ POZALEKCYJNYCH
- Realizacja zagadnień ekologicznych prozdrowotnych i zrównoważonego rozwoju na lekcjach chemii, biologii, geografii i fizyki i zajęć z wychowawcą, wynikająca z podstawy programowej, zajęć pozalekcyjnych i wynikająca z zainteresowań uczniów.
- d) INNE
- Warsztaty w Domu Kultury w Lubiążu – „Farbowanie tkanin”- połączone z dyskusją na temat drugiego życia ubrań
 - Zajęcia ergoterapeutyczne w ogrodzie szkolnym, regularne porządkowanie terenu wokół oddziałów, akcje grabienia liści wokół oddziałów,
 - Szybie z pozyskanych materiałów oraz tkanin strojów do przedstawień,
 - Segregowanie odpadów na terenie szkoły,
 - Zbieranie i sprzedawanie makulatury,
 - Zbieranie nakrętek i oddawanie na cele charytatywne.

Zadania związane z edukacją ekologiczną w Zespole Szkół Zawodowych w Brzegu Dolnym w latach 2018-2019

- a) kreatywne formy zajęć:
- praca metodą projektu (Elektrownie jądrowe, wodne - makieta, „Hałas – co to, jak się przed nim bronić?”,
 - debata: "Za i przeciw stosowaniu GMO",
 - zajęcia plenerowe na terenie Brzegu Dolnego z wykorzystaniem lokalnych ścieżek edukacyjnych,
 - prezentacje multimedialne nt. zagrożeń i form ochrony przyrody w Powiecie Wołowskim.
- b) zajęcia pozalekcyjne w szkole
- w ramach projektu "Wysoka jakość edukacji szkół Powiatu Wołowskiego" zajęcia rozwijające kompetencje ekologiczne uczniów klas maturalnych,

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

- w ramach popularyzacji wiedzy na temat epidemiologii oraz szczepień odbyły się zajęcia pozalekcyjne przygotowujące do Ogólnopolskiego Konkursu „Wszczep sobie zdrowie”.
- c) zajęcia na uczelniach wyższych
 - w ramach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki uczniowie uczestniczyli w warsztatach i wykładach w Instytucie Biotechnologii Uniwersytetu Wrocławskiego,
 - ramach "Nocy biologów" uczniowie uczestniczyli w zajęciach laboratoryjnych na Uniwersytecie Wrocławskim.
- d) udział uczniów w konkursach
 - w ramach edukacji prozdrowotnej oraz profilaktyki chorób "Konkurs wiedzy HiV i AIDS",
 - Ogólnopolski Konkurs Biologiczny „ Wszczep sobie zdrowie”,
 - Powiatowy Konkursu Przyrodniczego,
 - Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy "PeTeTeKowisko".
- e) rajdy turystyczne
 - udział uczniów i nauczycieli w rajdach organizowanych przez lokalny oddział PTTK.
- f) punkt selektywnej zbiórki baterii zorganizowany na terenie szkoły
- g) propagowanie lokalnych akcji ekologicznych np. zbiórka elektrośmieci.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Wołowie:

rok 2018: sprawozdanie z przeprowadzonych warsztatów ekologicznych:

Data	Placówka	Klasa/ Grupa	Liczba osób	Liczba godzin	Temat zajęć	Pomoce dydaktyczne
26.04.2018	Zespół Szkół Publicznych w Wołowie, ul. Trzebnicka 14	VII a VII b	46	3	„Dzień drzewa” - zajęcia warsztatowe	Laptop, rzutnik multimedialny, sadzonki drzew.
16.11.2018	Zespół Szkół Publicznych w Wołowie, ul. Trzebnicka 14	VII a VII b	42	6	Piknik ekologiczny Obszary natura 2000 zajęcia na ścieżce przyrodniczo - edukacyjnej.	Tablice informacyjne na ścieżce.
23.11.2018	Szkoła Podstawowa w Starym Wołowie	VI IV	10 20	2 3	Różnorodność biologiczna lasu i jeziora. Zależności pokarmowe w ekosystemie.	Laptop, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, zestaw elementów do tablicy metalowej - las i jezioro, plansze dydaktyczne, atlas roślinności lasów.
26.11.2018	Szkoła Podstawowa w Starym Wołowie	II III	14 12	2,5 2,5	Różnorodność biologiczna lasu. Znaczenie lasów.	Laptop, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, zestaw elementów do tablicy metalowej - las, plansze dydaktyczne.
30.11.2018	Zespół Szkół Społecznych w Wołowie	IV a IV b	16 17	3 3	Różnorodność biologiczna lasu i jeziora. Zależności pokarmowe w ekosystemie.	Laptop, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, zestaw elementów do tablicy metalowej - las i jezioro. plansze dydaktyczne.
03.12.2018	Szkoła Podstawowa w Starym Wołowie	V a V b	13 13	2,5 2,5	Jakiej energii używać, aby nie niszczyć środowiska? Różnorodność biologiczna lasu i jeziora. Zależności pokarmowe w ekosystemie.	Laptop, rzutnik multimedialny, oszczędzaj energię i chroń środowisko - puzzle, plansza dydaktyczna- zasoby przyrody, pisaki i papier. Zestaw elementów do tablicy metalowej - las i jezioro, plansze dydaktyczne.
07.12.2018	Przedszkole Nr 1 „Chatka Puchatka	II a Gr. 1 Gr. 2	20 10 10	5	Co zagraża przyrodzie. Wpływ człowieka na środowisko. Segregacja odpadów. Jak oszczędzać energię i wodę.	Zestaw plansz dydaktycznych, gry dydaktyczne, układanki puzzle - jak oszczędzać wodę i energię. Segregujemy odpady - interaktywny zestaw demonstracyjny, segreguj odpady - gra edukacyjna. Kolorowanki i kredki.
30.11.2018	Zespół Szkół Społecznych w Wołowie	IV b IV a	17 16	3 3	Właściwości gleby i ich ochrona.	Laptop, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, zestaw badawczy do gleb, kwasomierz, próbki gleb.
03.12.2018	Szkoła Podstawowa w Starym Wołowie	Vb Va	13 13	2,5 2,5	Właściwości gleb i ich ochrona.	Laptop, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, zestaw badawczy do gleb, kwasomierz, próbki gleb.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

07.12.2018	Przedszkole Nr 1 „Chatka Puchatka” w Wołowie.	Gr. 2 Gr. 1	20 10 10	5	Jakie chmury wędrują po niebie?	Laptop, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, butelki plastikowe, pomoce plastyczne - bibuła, pióra, wata, klej, blok techniczny.
------------	---	----------------	----------------	---	---------------------------------	--

Sprawozdanie z przeprowadzonych wydarzeń i warsztatów ekologicznych w CENTRUM EDUKACJI EKOLOGICZNEJ NATURA 2000 Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Wołowie w 2018 roku.

Data	Placówka	Klasa/ Grupa	Liczba osób	Liczba godzin	Temat zajęć	Pomoce dydaktyczne
26.04 .2018	Szkoła Podstawowa nr 1 w Wołowie	Kl. VII, 2 GRUPY	26	8	Święto Drzewa. Święto Drzewa od 12 lat integruje społeczność. Ochrona i sadzenie drzew jest uniwersalnym przestaniem dla każdego człowieka. Celem warsztatów była edukacja dla rozwoju zrównoważonego i podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu na Ziemi, poparta konkretnymi działaniami - sadzeniem i ochroną drzew. Warsztaty odbyły się 26 kwietnia w Technikum nr 1 w Centrum Edukacji Ekologicznej Stacja Wołów - Natura 2000. W projekcie tym wzięli udział uczniowie klas siódmych Szkoły Podstawowej oraz uczniowie kl. III TAK i II TMO Technikum nr 1. Imprezę rozpoczęto od prelekcji filmu i wykładu prowadzonego przez doświadczanego leśniczego pana Adama Posackiego. Przeprowadzono również konkurs ekologiczny, wyłoniono laureatów oraz posadzono 30 sztuk drzew lipy drobnolistnej na terenie obiektu szkolnego a wspólną zabawę zakończył grill z pyszną kiełbaską. Warsztaty odbyły się w wyniku wspaniałej współpracy z Wydziałem Ochrony Środowiska Starostwa Powiatowego w Wołowie i Nadleśnictwa Wołów. Instytucje te były sponsorami sadzonek drzew i głównych nagród dla uczniów.	Laptop, drukarka, rzutnik multimedialny, sprzęt ogrodniczy, sadzonki drzew.
16.11 .2018	Przedszkole Nr 1 „Chatka Puchatka”	Kl. VII, 2 GRUPY	52	6	Obszary natura 2000 w mojej okolicy - zajęcia na ścieżce przyrodniczo - edukacyjnej. Wpływ codziennych czynności i zachowań na stan środowiska naturalnego. Edukacja ekologiczna daje najlepsze efekty kiedy realizowana jest w środowisku naturalnym. Spotkanie oko w oko z przyrodą, możliwość przebywania w lesie, na polanie, nad rzeką to gwarancja efektywnie wykorzystanego czasu. Zmysły poznawcze pracują niezwykle intensywnie, nie da się tego zastąpić jakimikolwiek wykładami, korzystaniem z przygotowanych wcześniej programów komputerowych czy telewizyjnych. PIKNIK EKOLOGICZNY rozpoczął się prelekcją filmu Natura 2000 w sali wykładowej a następnie przeprowadzono rozgrywki ekologiczne między grupami uczniów wyposażonych w mapę z 5 punktami Natury 200	Laptop, drukarka, rzutnik multimedialny, zestaw elementów do segregacji śmieci. Worek foliowy śmieci domowe, kolorowe kartki, kredki pastelowe, klej.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

					znajdującymi się na terenie szkoły, które należało odnaleźć, zdobyć rozwiązując krzyżówki i zaliczyć zadania fizyczne jak np.: najdłuższy zajęczy skok. Podsumowano punkty, wyłoniono laureatów wręczając dyplomy z nagrodami. Na koniec wszyscy uczestnicy zostali zaproszeni na kiełbaskę z grilla.	
	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	Uczniowie kl. 1 Technikum ochrony środowiska		6	Konserwacja ścieżki ekologicznej. Zajęcia odbywały się na terenie obiektu szkolnego i polegały na czyszczeniu papierem ściernym elementów drewnianych punktów ścieżki. W pracach konserwatorskich wzięli udział uczniowie szkoły, którzy chętnie zostawali po godzinach lekcyjnych.	

Sprawozdanie z przeprowadzonych warsztatów ekologicznych w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Wołowie w 2019 roku.

Data	Placówka	Klasa/ Grupa	Liczba osób	Liczba godzin	Temat zajęć	Pomoce dydaktyczne
08.10.2019	Szkoła Podstawowa w Starym Wołowie	4 2	13 13	4 4	Jakie chmury wędrują po niebie? Pokaz jak powstają chmury. zajęcia plastyczne Obszary Natura 2000 - zajęcia na ścieżce przyrodniczo - edukacyjnej. Gry i zabawy ruchowe. Przystanek "Zielona szkoła" - poczęstunek i podsumowanie zajęć Wręczenie nagród.	Laptop, rzutnik multimedialny, bibuła piórka kolorowe. butelki plastikowe. kolorowanki i kredki. Tablice informacyjne na ścieżce.
25.10.2019	Szkoła Podstawowa w Starym Wołowie	0 i 1	28	2 4	Jakie chmury wędrują po niebie? Pokaz jak powstają chmury. Zajęcia plastyczne Obszary Natura 2000 - zajęcia na ścieżce przyrodniczo - edukacyjnej. Gry i zabawy ruchowe. Przystanek „Zielona szkoła” - poczęstunek i podsumowanie zajęć. Wręczenie nagród.	Laptop, rzutnik multimedialny, bibuła piórka kolorowe, butelki plastikowe, kolorowanki i kredki, blok techniczny. Tablice informacyjne na ścieżce.
05.11.2019	Zespół Szkół Publicznych w Wołowie, ul. Trzebnicka 14	5	5	4	Badanie składu i właściwości gleb. Wpływ soli na strukturę gleby, budowa gleby	Laptop, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, zestaw doświadczalny do badania gleb, próbki gleb, szkło i sprzęt laboratoryjny, sączki, pH - metry, lupy, karty pracy.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

12.11.2019	Zespół Szkół Publicznych w Wołowie, ul. Trzebnicka 14	3B	23	3 4	Jakie chmury wędrują po niebie? Pokaz jak powstają chmury, zajęcia plastyczne Różnorodność biologiczna. Obszary Natura 200 - zajęcia na ścieżce przyrodniczo - edukacyjnej. Gry i zabawy ruchowe. Przystanek "Zielona szkoła" - poczęstunek i podsumowanie zajęć. Wręczenie nagród.	Laptop, rzutnik multimedialny, bibuła piórka kolorowe, blok techniczny, butelki plastikowe, kolorowanki i kredki. Tablice informacyjne na ścieżce.
15.11.2019	Zespół Szkół Publicznych w Wołowie, ul. Trzebnicka 14	3A	24	24	Różnorodność biologiczna lasu i jeziora. Zależności pokarmowe w ekosystemie. Piknik ekologiczny Obszary Natura 200 - zajęcia na ścieżce przyrodniczo- edukacyjnej. Gry i zabawy ruchowe. Przystanek „Zielona szkoła” - poczęstunek i podsumowanie zajęć. Wręczenie nagród.	Laptop, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, zestaw elementów do tablicy metalowej - las 1 jezioro, plansze dydaktyczne. Tablice informacyjne na ścieżce.
21.11.2018	Zespół Szkół Publicznych w Wołowie, ul. Trzebnicka 14	7, 8	14	4	Badanie składu i właściwości gleb. Wpływ soli na strukturę gleby.	Laptop, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, zestaw doświadczalny do badania gleb, próbki gleb, szkło i sprzęt laboratoryjny, sączi, pH - metry, lupy, karty pracy

Sprawozdanie z przeprowadzonych warsztatów ekologicznych w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Wołowie w 2019 roku.

Data	Placówka	Klasa/ Grupa	Liczba osób	Liczba godzin	Temat zajęć	Pomoce dydaktyczne
23.05.2019	Zespół Szkół Publicznych w Wołowie, ul. Trzebnicka 14	4	13	4	Zanieczyszczenia wód. Analiza jakości wód.	Zestaw dla Ekobadacza T-500 – laboratorium walizkowe do badania wody, szkło i sprzęt laboratoryjny, karty pracy
08.10.2019	Szkoła Podstawowa w Starym Wołowie	4 2	13 13	4 4	Jakiej energii używać, aby nie niszczyć środowiska? Co zagraża przyrodzie. Wpływ człowieka na środowisko. Segregacja odpadów. Obszary Natura 2000 - zajęcia na ścieżce przyrodniczo - edukacyjnej. Gry i zabawy ruchowe. Przystanek „Zielona szkoła” - poczęstunek i podsumowanie zajęć. Wręczenie nagród.	Laptop, rzutnik multimedialny, oszczędzaj energię i chroń środowisko - puzzle. Zestaw plansz dydaktycznych, gry dydaktyczne, układanki puzzle – jak oszczędzać wodę i energię. Segreguj odpady – gra edukacyjna. Kolorowanki i kredki. Tablice informacyjne na ścieżce.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

25.10.2018	Szkoła Podstawowa w Starym Wołowie	0 i 1	28	2 4	Różnorodność biologiczna lasu i jeziora. Segregacja odpadów Obszary Natura 2000 - zajęcia na ścieżce przyrodniczo- edukacyjnej. Gry i zabawy ruchowe. przyrodniczo - edukacyjnej. Gry i zabawy ruchowe. Przystanek „Zielona szkoła” - poczęstunek i podsumowanie zajęć. Wręczenie nagród.	Laptop, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, zestaw elementów do tablicy metalowej - las i jezioro, plansze dydaktyczne. Segreguj odpady – gra edukacyjna. Kolorowanki i kredki. Tablice informacyjne na ścieżce.
15.11.2019	Zespół Szkół Publicznych w Wołowie, ul. Trzebnicka 14	3A	24	2 4	Różnorodność biologiczna lasu i jeziora. Zależności pokarmowe w ekosystemie. Piknik ekologiczny Obszary Natura 2000 zajęcia na ścieżce przyrodniczo - edukacyjnej. Gry i zabawy ruchowe. Przystanek „Zielona szkoła” - poczęstunek i podsumowanie zajęć. Wręczenie nagród.	Laptop, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, zestaw elementów do tablicy metalowej - las i jezioro, plansze dydaktyczne. Tablice informacyjne na ścieżce.
21.11.2018	Zespół Szkół Publicznych w Wołowie, ul. Trzebnicka 14	7 i 8	14	4	Badanie składu i właściwości gleb. Wpływ soli na strukturę gleby.	Laptop, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, zestaw doświadczalny do badania gleb, szkło i sprzęt laboratoryjny, sączki, pH - metry, lupy, karty pracy

Zespół Szkół Specjalnych i Placówek Oświatowych w Wołowie – realizowane cele i zadania w zakresie edukacji ekologicznej w latach 2018-2019

Zespół Szkół Specjalnych i Placówek Oświatowych w Wołowie realizuje cele i zadania wynikające z przepisów prawa uwzględniające szkolny zestaw programów nauczania oraz program wychowawczo - profilaktyczny szkoły. W Placówce kształcą się dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

1. Zgodnie z podstawą programową kształcenia ogólnego, w ramach poszczególnych przedmiotów, na poszczególnych etapach edukacyjnych realizowane są in.in. następujące cele:

- a) poznawanie środowiska przyrodniczego, rozbudzanie zainteresowania i szacunku dla otaczającej przyrody i wychowanie do życia w harmonii z przyrodą;
- b) rozumienie środowiska przyrodniczego i postawa wobec przyrody i środowiska.

Uczeń:

- chroni przyrodę, wskazuje wybrane miejsca ochrony przyrody oraz parki narodowe, pomniki przyrody w najbliższym otoczeniu - miejscowości, regionie;
- segreguje odpady i ma świadomość przyczyn i skutków takiego postępowania uzasadnia konieczność ochrony przyrody;
- prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych;
- opisuje i prezentuje postawę i zachowania człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody

- c) przyjmowanie postawy szacunku do środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozumienie potrzeby racjonalnego w nim gospodarowania;

- d) rozwijanie postawy współodpowiedzialności za stan środowiska geograficznego, kształtowanie ładu przestrzennego oraz przyszłego rozwoju społeczno-kulturowego i gospodarczego „małej ojczyzny”, własnego regionu i Polski;

- e) przyjmowanie postaw współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego przez:

- właściwe zachowania w środowisku przyrodniczym;
- współodpowiedzialność za stan najbliższej okolicy;
- działania na rzecz środowiska lokalnego;
- wrażliwość na piękno natury, a także ładu i estetyki zagospodarowania najbliższej okolicy;
- świadome działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony przyrody.

Nauczyciele i wychowawcy podejmowali szereg działań zmierzających do realizacji powyższych celów, w tym:

2. Organizowali dla uczniów i uczestniczyli z uczniami w wewnętrznych i zewnętrznych konkursach:

- a) 28.09.2018 r. - udział szkoły w Akcji Sprzątanie Świata "Akcja-segregacja!"
- b) 23.09.2019 r.- udział szkoły w Akcji Sprzątanie Świata „Nie śmieciemy - sprzątamy - zmieniamy!"
- c) 19.01.2019 r. - udział uczniów ZSSiPO w Wołowie w konkursie plastycznym "Dymek mały i duży" zorganizowanym przez Burmistrza Gminy Wołów,
- d) rokroczny udział szkoły w akcji „Zbieraj Baterie i telefony!"
- e) zorganizowano szkolny konkurs „Zima w lesie", którego zwieńczeniem była lekcja tematyczna przy udziale pracowników Nadleśnictwa Wołów;
- f) na stałe, w kalendarz wydarzeń szkolnych wpisany jest Szkolny konkurs matematyczno - przyrodniczy;

3. Nauczyciele i wychowawcy prowadzili lekcje tematyczne: ZEWNĘTRZNE (wyjazdowe, dla kilku klas):

4. ZEWNĘTRZNE (wyjazdowe, dla kilku klas):

- a) lekcja przyrody dla klas szkoły podstawowej w terenie "Segregacja śmieci" w Gminnym Punkcie Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych w Wołowie;
- b) wycieczka dla kilku klas szkoły podstawowej i ponadpodstawowej o tematyce " Zwierzęta leśne" do Centrum Edukacji Leśnej w Tarchalicach;

- c) lekcja przyrody w terenie dla kilku klas szkoły podstawowej "Uzdatnianie wody" w Przedsiębiorstwie Wodno- Kanalizacyjnym w Wołowie;
- d) wycieczka szkolna dla kilku klas szkoły podstawowej i ponadpodstawowej o tematyce;
- e) wycieczka do Hydropolis - Centrum nauki i wiedzy o wodzie we Wrocławiu;
- f) wycieczka do Regionalnego Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Dziewinie
- g) wycieczka przedmiotowa: obserwowanie zmian w przyrodzie "Rośliny w naszych lasach" do Centrum Edukacji Leśnej w Tarchalicach.

WEWNAȚRZSZKOLNE (w poszczególnych klasach):

- a. lekcja tematyczna „Recykling - drugie życie przedmiotów”
 - b. lekcja tematyczna „Co oznaczają symbole, oznaczenia na opakowaniach produktów?”
 - c. lekcja tematyczna „O co proszą drzewa dzieci?”
 - d. lekcja tematyczna „Jak dbam o swój krajobraz na podstawie fragmentu Z. Nienackiego 'Uroczysko'”
 - e. lekcja tematyczna „Dekalog św. Franciszka”,
 - f. lekcja tematyczna „Parki narodowe w Polsce”,
 - g. lekcja tematyczna „Zdrowy wypoczynek - zdrowy świat”,
 - h. lekcja tematyczna „Jestem młodym ekologiem”,
 - i. lekcja tematyczna „Żyję w zgodzie z przyrodą”,
 - j. lekcja tematyczna „Uczymy się segregować śmieci”,
 - k. lekcja tematyczna „Zasady segregacji śmieci i odpadów”,
 - l. lekcja tematyczna „Nauka segregowania odpadów”,
 - m. lekcja tematyczna „Recykling odpadów”
 - n. lekcja tematyczna „Ograniczenie ilości śmieci w domu”
 - o. lekcje tematyczne w Szkole Przystosabiającej do Pracy: Jak założyć i pielęgnować ogródek klasowy?; Ćwiczenia praktyczne: sianie ziól, warzyw; Prace w ogrodzie szkolnym; Pielęgnacja roślin w ogródku szkolnym; Prace porządkowe na terenie wokół szkoły; Woda w przyrodzie; W świecie przyrody; Parki narodowe; Krajobrazy Polski; Fauna i flora; Co to jest recykling?; Wykonywanie dekoracji z materiałów wtórnych; Segregacja śmieci; Jak długo rozkładają się śmieci?; Ratujemy naszą planetę; Proces recyklingu;
 - p. Realizacja podstawy programowej z biologii. Tematy lekcji: Ekologia to jedna z dziedzin biologii; Czym jest populacja?; Populacje powstają i rozwijają się; Populacje różnych gatunków oddziałują na siebie; Ekosystem jako układ ekologiczny; Organizmy przystosowują się do warunków biotopu.; Ekosystemy powstają i rozwijają się; Ekosystem ma swoją strukturę; W jaki sposób człowiek wpływa na ekosystemy?; Człowiek korzysta z zasobów przyrody; Zanieczyszczenia powietrza, ozon, efekt cieplarniany; Hałas to również zanieczyszczenie środowiska; Zanieczyszczenia wód; Jakość gleby to nasz wspólny problem; Skąd się biorą odpady i w jaki sposób można je wykorzystać?; Dlaczego trzeba chronić przyrodę?; W jaki sposób można chronić przyrodę?; Czy przyroda wokół nas jest chroniona skutecznie?
 - q. Realizacja podstawy programowej z geografii. Tematy lekcji: Ochrona środowiska przyrodniczego w Polsce; Warunki produkcji energii z różnych źródeł.
4. Szkoła prowadzi selektywną zbiórkę odpadów - na każdym piętrze ustawione są pojemniki do selektywnej zbiórki odpadów, a nauczyciele, wychowawcy oraz personel szkoły wspomaga uczniów w prawidłowym korzystaniu z nich.

Zespół Szkół Specjalnych i Placówek Oświatowych w Wołowie

1. Stale prowadzona jest edukacja uczniów ukierunkowana na podejmowanie działań zmierzających do oszczędzania wody.
2. W szkole rokrocznie akcentowane są wydarzenia związane z obchodami Światowego Dnia Ziemi.
3. W ramach zajęć kształtujących kreatywność, plastycznych, technicznych lub im podobnych wielokrotnie tworzone były prace recyklingowe, plakaty o tematyce ekologicznej oraz tzw.

"śmieciostuka". Podczas zajęć twórczych z uczniami propagowane było wtórne wykorzystywanie materiałów.

4. W ramach zajęć lekcyjnych i opiekuńczo - wychowawczych organizowane były wyjścia uczniów poza teren szkoły, w trakcie których uczniowie byli uwrażliwiani na piękno przyrody, zmiany w niej zachodzące oraz na konieczność szanowania najbliższego otoczenia.

Zadania związane z edukacją ekologiczną realizowane w Zespole Szkół Zawodowych w Wołowie

Działanie stałe:

Projekt wewnątrzszkolny „ MARATON EKOLOGICZNY”:

Rok	Zakres działań - hasło maratonu
2008	Roślinność wokół nas
2009	Segregacja odpadów
2010	Sprzątaj po swoim psie
2011	Jasne, że energooszczędnie
2012	Czas na las
2013	Woda
2014	Segregacja śmieci i odpadów
2015	Poznaj zieloną stronę mocy
2016	Zadbajmy o atmosferę
2017	Fauna i flora Powiatu Wołowskiego
2018	Nie bądź jednorazowy"
2019	Dolnośląski Sejmik Odpadowy (udział)

Rok 2018

1. Kiermasz używanych podręczników - wrzesień 2018 r.
2. Wymiana oświetlenia na LED - sukcesywnie w budynku szkoły.
3. XI Szkolny Maraton Ekologiczny „NIE BĄDŹ JEDNORAZOWY" (19.05 - 05.06.2018 r.). W ramach „XI Szkolnego Maratonu Ekologicznego" zrealizowano następujące zadania: zorganizowano happening „Uciec od plastiku", w trakcie którego rozdawano mieszkańcom Wołowa zaprojektowane przez młodzież naszej szkoły ulotki i torby wielorazowego użytku, zachęcające do ochrony środowiska poprzez ograniczenie zużywania toreb jednorazowych.
Przygotowano konkursy indywidualne: konkurs filmowy „Czy wiesz, że ...?" - krótki film informacyjny nt. 'plastikowego problemu", konkurs na projekt ulotki „Nie bądź jednorazowy", konkurs plastyczny „Kombinuję - nie kupuję" - wykonanie przedmiotu codziennego użytku lub biżuterii z plastikowych surowców wtórnych oraz klasowe: „torby na zakupy", zbiórka nakrętek, dekalog klasowy „Nie jestem jednorazowy". Uczniowie pod kierunkiem nauczycieli realizowali z sukcesem zadania z zakresu ekologii. Przyznano nagrody i wyróżnienia.
4. Udział uczniów w powiatowych eliminacjach do Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej "Młodzież zapobiega pożarom" (15 marca 2018 r.) - II miejsce w kategorii drużyn.
5. Zajęcia z młodzieżą nt. edukacji ekologicznej w ramach godzin z wychowawcą.
6. Bookcrossing - Ogólnopolskie Święto Uwalniania Książek w urzędach i na ulicach Wołowa (13.06.2018 r.)
7. Zrealizowano projekt „Start the change" - zajęcia projektowe we współpracy z Amnesty International przeprowadzane w klasie drugiej technikum. Uczniowie uczyli się o prawach człowieka do życia w czystym środowisku, zrównoważonym rozwoju i dyskutowali na tematy związane z problemami globalnymi.
8. Segregacja śmieci - szkoła wyposażona w pojemniki do segregacji (zewnętrzne i wewnętrzne)

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

9. W ramach edukacji przedmiotowych nauczyciele kształtują pozytywne postawy uczniów względem przyrody i problemów związanych z jej ochroną.
10. Sadzenie drzew na terenie posesji szkolne.

Rok 2019

1. Kiermasz używanych podręczników - wrzesień 2019 r.
2. Przeprowadzono zajęcia z uczniami nt. ochrony środowiska i jego wpływ na życie człowieka, globalizacji, zagrożeń współczesnego świata,
3. Udział uczniów w powiatowych eliminacjach do Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej "Młodzież zapobiega pożarom" (21.03.2019 r.) - I miejsce drużyny.
4. 29.05.2019 r. - Dolnośląski Sejmik Odpadowy - obsługa sejmiki; wystawa działań Zespołu Szkół Zawodowych „ I -XI Maraton Ekologiczny - działania na rzecz środowiska"
5. Wymiana oświetlenia na LED w ZSZ Wołów - działanie ciągłe.
6. Segregacja śmieci - szkoła wyposażona w pojemniki do segregacji.
7. W ramach edukacji przedmiotowych nauczyciele kształtują postawy ekologiczne uczniów (przedmioty przyrodnicze, WOS, przedmioty zawodowe, wychowanie fizyczne, plastyka): hasło przewodnie „ZIEMIA NASZA PLANETA - NASZ DOM - NASZE ŻYCIE "

Powiat Wołowski w ramach zagadnień horyzontalnych zrealizował następujące zadania:

Tabela 26. Realizacja zadań w latach 2018-2019 – zagadnienia horyzontalne.

Zadanie	Poniesione nakłady [zł]	
	2018	2019
Składki członkowskie na rzecz Związku Powiatów Polskich oraz Związku Powiatów Województwa Dolnośląskiego	9.878,76	10.353,52

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

5.8. Realizacja zadań umieszczonych w planie operacyjnym Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego.

W tabelach umieszczono zadania z planu operacyjnego, które zaplanowane były do realizacji w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024.

Tabela 27. Realizacja zadań własnych z planu operacyjnego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego.

Kierunek interwencji	Instytucja koordynująca	Zadania	Realizacja	Szczegóły
Zadania własne				
Zmniejszenie niskiej emisji poprzez budowę i rozbudowę systemów ciepłowniczych i gazowniczych w obszarach o dużej gęstości zaludnienia	Starostwo Powiatowe w Wołowie	Modernizacja budynku Zespołu Placówek Resocjalizacyjnych w Brzegu Dolnym	zrealizowane w 2017 r.	- wymiana stolarki okiennej i drzwi- 49 000,00 zł +89 500,00 zł - wykonanie ocieplenia elewacji – 381 715,84 zł
Remonty i modernizacje dróg		Rozbudowa skrzyżowania ul. Rawickiej i ul. Garwolskiej w Wołowie na skrzyżowanie o ruchu okrężnym	zrealizowane w 2017 r.	koszt: 1 107 389,93 zł
		Przebudowa drogi powiatowej nr 1285D Dębno - Krzydłina Mała	zrealizowane	koszt: 796 070,79 zł
		Przebudowa drogi powiatowej nr 1277D Wińsko Smogorzówek	zadanie nie było realizowane	
		Przebudowa drogi powiatowej nr 1353D Brzeg Dolny	w trakcie realizacji	koszt dokumentacji projektowej – 25 830,00 zł
Kształtowanie postaw społeczeństwa		Centrum Edukacji Ekologicznej	zrealizowane – działanie ciągle	rok 2018: 19 375,55 zł rok 2019: 8 886,29 zł

Źródło: na podstawie informacji ze Starostwa Powiatowego w Wołowie oraz sprawozdań z realizacji budżetu powiatu za lata 2018-2019.

Tabela 28. Realizacja zadań monitorowanych z planu operacyjnego Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego.

Kierunek interwencji	Instytucja koordynująca	Zadanie	Realizacja	
			2018	2019
Zadania monitorowane				
Zmniejszenie niskiej emisji poprzez budowę i rozbudowę systemów ciepłowniczych	Urząd Miejski w Wołowie	Kompleksowa modernizacja budynków gminnych: Publiczne Gimnazjum w Wołowie, Przedszkole „Chatka Puchatka” w Wołowie,	948 415,16 zł	1 102 760,90 zł

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Kierunek interwencji	Instytucja koordynująca	Zadanie	Realizacja	
			2018	2019
i gazowniczych w obszarach o dużej gęstości zaludnienia		budynki OSiR przy ul. Trzebnickiej w Wołowie, budynek Ratusza w Wołowie		
	Urząd Miejski w Brzegu Dolnym	Odnowa budynku Szkoły Podstawowej nr 1 przy ul. Mickiewicza 2 w Brzegu Dolnym - termomodernizacja budynku SP1	Zadanie nie było realizowane – poszukiwanie środków zewnętrznych	
	Urząd Miejski w Brzegu Dolnym	Termomodernizacja budynku pływalni Aquasport w BD – głęboka termomodernizacja z odzyskiem ciepła	Zadanie nie było realizowane – poszukiwanie środków zewnętrznych	
	Urząd Miejski w Brzegu Dolnym	Termomodernizacja hali widowiskowo sportowej w BD – głęboka termomodernizacja z uwzględnieniem cykliczności wykorzystania obiektu	Zadanie nie było realizowane – poszukiwanie środków zewnętrznych	
Wprowadzenie energooszczędnych rozwiązań (transport, budownictwo) oraz wspieranie gospodarki przyjaznej środowisku.	Urząd Miejski w Wołowie	Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 338 w m. Wołów – ul. Kościuszki, Leśna, Wojska Polskiego, Chopina, Piłsudskiego, Poznańska, Ludowa i Wiejska	58 510,40 zł	8 969 834,88 zł
	Urząd Miejski w Wołowie	Budowa drogi przy ul. Braci Korczyńskich w Wołowie	504 785,90 zł	-
	Urząd Miejski w Wołowie	Przebudowa ul. Przechodniej w Wołowie (wraz z ul. Sikorskiego z odwodnieniem etap I i II)	1 300 459,85 zł	1 590 693,76 zł
	Urząd Miejski w Wołowie	Przebudowa dróg ul. Jesionowa, ul. Akacyjowa w Wołowie	-	1 369 986,64 zł
	Urząd Miejski w Brzegu Dolnym	Przebudowa ul. Leśnej oraz ul. Ogrodowej w Brzegu Dolnym	-	535 941,00 zł
	Urząd Miejski w Brzegu Dolnym	Skomunikowanie mostu na rzece Odrze w miejscowości Brzeg Dolny z drogą krajową nr 94 i drogą wojewódzką nr 340	663 396,00 zł	-
	Urząd Miejski w Brzegu Dolnym	Przebudowa skrzyżowania drogi wojewódzkiej nr 340 z drogą powiatową nr 1353 Bukowice	Rozpoczęcie realizacji zadania w 2020 r.	
Zwiększenie ochrony wód powierzchniowych poprzez likwidację niekontrolowanego odprowadzania ścieków w tym inwentaryzacja źródeł zanieczyszczeń dopływających do wód	Urząd Gminy Wińsko	Remont sieci wodociągowej wraz z budową przydomowych oczyszczalni przy budynku Szkoły Podstawowej i szatni na boisku w Orzeszkowie	1 689 664,52 zł	-
	Urząd Gminy Wińsko	Rozbudowa wodociągu Baszyn - Smogorzów Wielki wraz z budową przydomowej oczyszczalni ścieków w Smogorzówku	485 764,23 zł	-

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Kierunek interwencji	Instytucja koordynująca	Zadanie	Realizacja	
			2018	2019
powierzchniowych	Urząd Gminy Wińsko	Rewitalizacja zalewu Słup	196 000,00 zł	100 000,00 zł
	Urząd Gminy Wińsko	Konserwacja rowów	90 000,00 zł	21 000,00 zł
Minimalizacja składowanych odpadów poprzez: - rozbudowę infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów komunalnych, budowę nowych oraz rozbudowę instalacji służących do odzysku (w tym recyklingu), termicznego przekształcania z odzyskiem energii oraz instalacji unieszkodliwiania odpadów, udoskonalanie systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Brzeg Dolny	Gospodarowanie odpadami komunalnymi - odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z terenu Gmin Powiatu Wołowskiego	2 069 798,00 zł	3 585 574,00 zł
	Gmina Wołów		4 947 053,90 zł	6 137 908,30 zł
	Gmina Wińsko		1 184 400,00 zł	1 184 400,00 zł
	Gmina Brzeg Dolny	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	2 489,00 zł (10 306,59 zł dotacji z WFOŚiGW)	-
	Gmina Wołów		44 082,37 zł (w tym 37 470,01 zł dotacji z WFOŚiGW)	26 213,76 zł (w tym 21 031,50 zł dotacji z WFOŚiGW)
	Gmina Wińsko		37 190,71 zł	43 069,00 zł
Ochrona i wzmocnienie ochrony form ochrony przyrody	Urząd Gminy Wińsko	Rewitalizacja przestrzeni publicznej w Przyborowie	59 757,14 zł	-
	Urząd Miejski w Wołowie	Ochrona przyrody w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków. Pielęgnacja i wycinka drzew	752 768,95 zł	448 652,61 zł
	Urząd Gminy Wińsko	Utrzymanie zieleni w Gminie	60 000,00 zł	60 000,00 zł
	Urząd Miejski w Brzegu Dolnym	Rewitalizacja Zespołu Pałacowo Parkowego w Brzegu Dolnym	646 429,00 zł	1 442 862,00 zł
	Urząd Miejski w Brzegu Dolnym	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej nabrzeża Odry poprzez budowę punktu cumowniczego z bulwarem nadrzecznym w Brzegu Dolnym	Zadanie nie było realizowane – poszukiwanie środków zewnętrznych	

Źródło: na podstawie informacji z gmin Powiatu Wołowskiego.

6. MONITORING SKUTKÓW REALIZACJI PROGRAMU I JEGO AKTUALIZACJI

W Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego zostały określone wskaźniki postępów i skutków realizacji programu. Poniżej w tabeli określono zestaw wskaźników w latach raportowania, tj. 2018-2019, obejmujący wszystkie istotne komponenty środowiska, w oparciu o dane aktualnie dostępne, co pozwala na szerokie obrazowanie kategorii ilościowych i jakościowych, powszechnych w ocenianiu stanu środowiska. Pozyskanie danych wskaźnikowych opiera się głównie na standardowo dostępnych źródłach: danych regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego oraz danych Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Na podstawie tak przygotowanego zestawu wskaźników możliwe jest określenie tendencji zmian w poszczególnych komponentach środowiska. Zastosowano następujące oznaczenia w tabeli ze wskaźnikami monitoringu:

- - poprawa wskaźnika,
- - pogorszenie wskaźnika,
- - brak wyraźnej tendencji/istotnych zmian lub brak danych.

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Tabela 29. Wskaźniki monitoringu dla Powiatu Wołowskiego w 2018 i 2019 roku.

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	2018	2019	Uwagi/trendy
Klimat i powietrze atmosferyczne					
1.	Stężenie średnioroczne NO ₂	µg/m ³	brak pomiarów	brak pomiarów	Brak możliwości porównania ze względu na brak pomiarów na terenie Powiatu Wołowskiego
2.	Stężenie średnioroczne SO ₂	µg/m ³	brak pomiarów	brak pomiarów	Brak możliwości porównania ze względu na brak pomiarów na terenie Powiatu Wołowskiego
3.	Stężenie średnioroczne benzenu	µg/m ³	brak pomiarów	brak pomiarów	Brak możliwości porównania ze względu na brak pomiarów na terenie Powiatu Wołowskiego
4.	Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5	µg/m ³	brak pomiarów	brak pomiarów	Brak możliwości porównania ze względu na brak pomiarów na terenie Powiatu Wołowskiego
5.	Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne lub wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji – klasyfikacja strefy w której leży powiat		Klasa C: O ₃ , PM10, As, B(a)P	Klasa C: O ₃ , PM10, As, B(a)P	W latach raportowania liczba i rodzaj substancji, dla których dochodziło do przekroczeń wartości dopuszczalnych w strefie dolnośląskiej, nie uległa zmianie.
6.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	15	14	Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych uległa zmniejszeniu o 1 Mg/rok
7.	Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	222 504	216 822	Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych uległa zmniejszeniu o 5 682 Mg/rok
Klimat akustyczny					
8.	Miejsca gdzie poziom hałasu przekracza wartości dopuszczalne wg obowiązujących przepisów	Lokalizacja wg WIOŚ	brak punktów pomiarowych w okresie raportowania	brak punktów pomiarowych w okresie raportowania	Brak możliwości porównania ze względu na brak pomiarów na terenie Powiatu Wołowskiego
9.	Odsetek ludności narażonej na ponadnormatywny poziom dźwięku (%)	% lub liczba mieszkańców	brak punktów pomiarowych w okresie raportowania	brak punktów pomiarowych w okresie raportowania	Brak możliwości porównania ze względu na brak pomiarów na terenie Powiatu Wołowskiego
10.	Długość ścieżek rowerowych	km	28,1	42,5	Długość ścieżek rowerowych na terenie powiatu wzrosła o 14,4 km

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	2018	2019	Uwagi/trendy
Pola elektromagnetyczne					
11.	Miejsca gdzie poziom pól elektromagnetycznych przekracza wartości dopuszczalne wg obowiązujących przepisów	V/m	brak pomiarów	brak przekroczeń Rudno: <0,3	Brak możliwości porównania ze względu na brak pomiarów na terenie Powiatu Wołowskiego w 2018 roku
12.	Średnie natężenie pola elektromagnetycznego dla obszarów miast poniżej 50 tys. mieszkańców województwa dolnośląskiego	V/m	0,29	0,34	Nastąpił wzrost średniego natężenia pola elektromagnetycznego dla obszarów miast poniżej 50 tys. mieszkańców województwa dolnośląskiego o 0,05 V/m
13.	Średnie natężenie pola elektromagnetycznego dla obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego	V/m	0,172	0,19	Nastąpił wzrost średniego natężenia pola elektromagnetycznego dla obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego o 0,018 V/m
Zasoby i jakość wód					
14.	Jakość wód podziemnych	Wg obowiązującej klasyfikacji	Teren składowiska odpadów w Wołowie: - jeden piezometr – I klasa jakości, - jeden piezometr- IV klasa jakości, - dwa piezometry: V klasa jakości	Lubiąż: V klasa	Brak możliwości porównania ze względu na wykonywanie pomiarów w różnych punktach pomiarowych w latach raportowania na terenie Powiatu Wołowskiego
15.	Jakość wód powierzchniowych	Wg obowiązującej klasyfikacji	Stan JCWP*: - punkt Jezierzycza – m. Orzeszków - zły, - punkt Odra – powyżej PCC Rokita S.A. – zły, - punkt Odra – poniżej ujścia Baryczy - zły	brak pomiarów	Brak możliwości porównania ze względu na brak pomiarów na terenie Powiatu Wołowskiego w 2018 roku
Gospodarka wodno-ściekowa					
16.	Zwodociągowanie powiatu	%	96,8	96,9	Wskaźnik zwodociągowania powiatu wzrósł o 0,01 punktu procentowego

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	2018	2019	Uwagi/trendy
17.	Skanalizowanie powiatu	%	68,7	70,3	Wskaźnik skanalizowania powiatu wzrósł o 1,6 punktu procentowego
18.	Długość sieci kanalizacyjnej	km	242,8	265,3	Długość sieci kanalizacyjnej wzrosła o 22,5 km
19.	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	%	74,7	72,9	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków spadł o 1,8 punktu procentowego
20.	Wielkość komunalnych oczyszczalni ścieków	RLM	88 654	88 654	Wielkość komunalnych oczyszczalni ścieków nie uległa zmianie
21.	Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczenia	%	98,9	99,2	Udział ścieków przemysłowych i komunalnych oczyszczanych w % ścieków wymagających oczyszczenia zwiększył się o 0,3 punktu procentowego
22.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem	dam ³	10 755,3	9 939,1	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem spadło o 816,2 dam ³
23.	Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem	%	57,2	69,7	Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem wzrósł o 12,5 punktu procentowego
24.	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej	km	321,0	324,2	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej wzrosła o 3,2 km
25.	Zużycie wody na 1 mieszkańca	m ³ / mieszkańca/ rok	28,2	28,7	Zużycie wody na 1 mieszkańca wzrosło o 0,5 m ³ /mieszkańca/rok
Zasoby geologiczne					
26.	Liczba przypadków wydobywania kopalin bez wymaganej koncesji	szt.	0	0	Liczba przypadków wydobywania kopalin bez wymaganej koncesji nie uległa zmianie
Gleby					
27.	Powierzchnia gruntów zrehabilitowanych w ciągu roku	ha	Na terenie powiatu w latach 2018-2019 prowadzone były postępowania administracyjne w sprawie wykonania rekultywacji terenu po wydobyciu kruszywa naturalnego:		

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	2018	2019	Uwagi/trendy
	ogółem		1. na części działek 166/3 obręb Piotroniowice i 133/1 obręb Uskorz Mały, gmina Wołów o powierzchni 1,85 ha - sprawa w toku, 2. gruntów obejmujących działkę nr 55/2 obręb Jakubikowice, gmina Wińsko, o powierzchni 0,1244 ha - sprawa zakończona w 2020 r.		
28.	Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji ogółem	ha			
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów					
29.	Ilość zebranych odpadów komunalnych z terenu powiatu	Mg	12 602,39	12 321,83	Tendencja zmierza w dobrym kierunku – coraz mniej zbieranych jest odpadów komunalnych
30.	Ilość zebranych selektywnie odpadów z terenu powiatu	Mg	5 228,45	5 327,84	Tendencja zmierza w dobrym kierunku – coraz więcej zbieranych jest selektywnie odpadów w stosunku do ogółu zebranych odpadów
31.	Ilość występujących odpadów zawierających azbest	Mg	b.d.	2 812,096	Ilość wyrobów zawierających azbest ulega sukcesywnemu zmniejszeniu
Zasoby przyrodnicze					
32.	Powierzchnia prawnie chroniona ogółem (bez obszarów Natura 2000)	ha	7 960,22	7 960,22	Powierzchnia prawnie chroniona ogółem (bez obszarów Natura 2000) nie uległa zmianie
33.	Obszary NATURA 2000	szt.	8	8	Liczba Obszarów NATURA 2000 nie uległa zmianie
34.	Parki Krajobrazowe	ha	7 953,00	7 953,00	Powierzchnia Parków Krajobrazowych nie uległa zmianie
35.	Rezerваты	ha	582,58	582,58	Powierzchnia rezerwatów przyrody nie uległa zmianie
36.	Obszary chronionego krajobrazu	ha	0,00	0,00	Obszary chronionego krajobrazu nie występowały na terenie powiatu
37.	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	ha	0,00	0,00	Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe nie występowały na terenie powiatu

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	2018	2019	Uwagi/trendy
38.	Użytki ekologiczne	ha	100	100	Powierzchnia użytków ekologicznych nie uległa zmianie
39.	Pomniki przyrody	szt.	26	26	Liczba pomników przyrody nie uległa zmianie
40.	Lesistość powiatu	%	34,7	34,7	Wskaźnik lesistości powiatu nie uległ zmianie
41.	Powierzchnia lasów	ha	23 421,50	23 442,13	Powierzchnia lasów powiększyła się o 20,63 ha
42.	Powierzchnia gruntów leśnych	ha	24 057,02	24 080,30	Powierzchnia gruntów leśnych powiększyła się o 23,28 ha
43.	Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej ogółem	ha	199,09	199,09	Powierzchnia parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej ogółem nie uległa zmianie
Adaptacje do zmian klimatu i nadzwyczajne zagrożenia środowiska					
44.	Liczba poważnych awarii i miejscowych zagrożeń w ciągu roku: - duże: - średnie: - lokalne: - małe:	szt.	0 9 256 70	0 11 290 57	Liczba miejscowych zagrożeń według informacji podawanej przez Komendę Główną Państwowej Straży Pożarnej i charakteryzuje się coroczną zmiennością. Trudno jest na tej podstawie rozstrzygać o poprawie czy pogorszeniu wskaźnika.
45.	Efekty rzeczowe inwestycji: obwałowania przeciwpowodziowe	km	-	-	Brak zmian wskaźnika
Monitoring i zarządzanie środowiskiem					
46.	Nakłady na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska ogółem	zł	185 438,42	57 868,88	Nakłady na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska ogółem uległy zmniejszeniu o 127 569,54 zł

Źródła: www.stat.gov.pl, RWMS-WIOS Wrocław, Starostwo Powiatowe w Wołowie

6.1 Analiza wskaźników monitoringu POŚ

Analizując tendencję wskaźników w tabeli monitorowania:

- stan środowiska dla 28 wskaźników określony został jako bez zmian (lub brak wartości za dany rok) w odniesieniu do 2018 r.,
- dla 13 wskaźników zanotowano poprawę w odniesieniu do 2018 r.,
- dla 5 wskaźników zanotowano pogorszenie stanu w odniesieniu do 2018 r.

Obecnie Powiat Wołowski posiada aktualny Program Ochrony Środowiska, którego realizacja jest przedmiotem systematycznego procesu monitorowania i oceny. Zgodnie z wymogiem ustawowym co dwa lata Zarząd Powiatu Wołowskiego sporządza raport z jego realizacji. Dla efektywnego wdrażania Programu konieczne jest regularne zbieranie, analiza i ocena danych. System monitoringu skupia się przede wszystkim na efektywności wdrażanych działań i zadań oraz opiera na obiektywnych i dostępnych wskaźnikach monitorowania, których porównanie w kolejnych raportach daje obraz gradientu zachodzących zmian w środowisku Powiatu Wołowskiego.

W celu zwiększenia reprezentatywności wskaźników Programu ochrony środowiska dla Powiatu Wołowskiego, jak również zgodnie z zasadą definiowania wskaźników i celów SMART (Specific, Measurable, Relevant, Time-bound) proponuje się wprowadzenie zmian w zestawie wskaźników monitorowania (pozyskanie wskaźników powinno nie sprawiać trudności osobie wypełniającej tabelę, w miarę możliwości wskaźniki powinny być łatwo dostępne i reprezentatywne dla danego obszaru interwencji):

- uzupełnienie listy wskaźników o wskaźnik w obszarze „Klimat akustyczny”:
 - długość ścieżek rowerowych na terenie powiatu ogółem,
 - uzupełnienie listy wskaźników o wskaźnik w obszarze „Pola elektromagnetyczne”:
 - średnia wartość PEM dla obszaru małych miast województwa dolnośląskiego,
 - średnia wartość PEM dla terenów wiejskich województwa dolnośląskiego,
 - rezygnację ze wskaźnika „Powierzchnia gruntów zalesionych w ciągu roku w obszarze „Zasoby przyrodnicze”,
 - rezygnację ze wskaźników w obszarze „Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów”:
 - poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do 1995 r.
 - poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła,
 - poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych,
- i wprowadzenie wskaźników:
- ilość zebranych odpadów komunalnych z terenu powiatu
 - ilość zebranych selektywnie odpadów z terenu powiatu,
 - ilość występujących odpadów zawierających azbest
- rezygnację ze wskaźników w obszarze „Adaptacje do zmian klimatu i nadzwyczajne zagrożenia środowiska”:
 - pojemność obiektów małej retencji wodnej,
 - efekty rzeczowe inwestycji: obwałowania przeciwpowodziowe.

7. OCENA STOPNIA ROZBIEŻNOŚCI POMIĘDZY PRZYJĘTYMI CELAMI A ICH WYKONANIEM, WERYFIKACJA PRZYJĘTYCH ZADAŃ, OCENA WYKONANIA

Przyjęte w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego priorytety, cele i działania zgodne były z obowiązującymi w czasie opracowywania Programu kierunkami Strategii

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Skonkretyzowanie zadań dotyczy Powiatu, jednak obejmuje także tematycznie funkcjonowanie innych jednostek terytorialnych, w tym przede wszystkim Gmin. Akceptacja celów i zadań w przyjętych w Programie Ochrony Środowiska nie oznacza powstania budżetu inwestycyjnego na potrzeby Programu Ochrony Środowiska. System budżetowy samorządów obejmuje 1 rok działania, a więc planowanie odbywa się w krótkim cyklu i dostosowywane jest do doraźnych ram i sytuacji. Realizacja Programu w miarę jego realizacji stwarza więc problemy, tak natury finansowej (trudność w pozyskaniu środków finansowych dysponując niewielkim udziałem własnym) jak i innej natury (np. nadrobienie niedoinwestowania z lat poprzednich, zmieniające się potrzeby bieżące mieszkańców, czynniki zewnętrzne, zmiana ustawodawstwa etc.)

W bieżącym raporcie postanowiono odnieść się również do stopnia realizacji celów głównych w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego w latach 2018-2019. Stopień realizacji celów głównych i wielkości miary celu przedstawiono w tabeli poniżej:

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

Tabela 30. Wartości mierników celów głównych dla poszczególnych obszarów interwencji.

L.p.	Obszar interwencji	Miara celu	Wartość miary		Uwagi
			2018	2019	
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza atmosferycznego	Liczba zanieczyszczeń, których wartość przekroczyła poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza	4	4	Liczba zanieczyszczeń, których wartość przekroczyła poziom dopuszczalny w rocznej ocenie jakości powietrza nie uległa zmianie.
2.	Zagrożenia hałasem	Powierzchnia obszarów Powiatu Wołowskiego eksponowanych na oddziaływanie ponadnormatywnego hałasu, w zależności od wielkości przekroczenia wartości dopuszczalnej (określane w ramach mapy akustycznej dla głównych dróg)	Opracowana mapa akustyczna nie obejmuje odcinków dróg z terenu Powiatu Wołowskiego		Określone w ramach map akustycznych z 2018 roku. Mapa akustyczna wykonywana jest co 5 lat, brak możliwości porównania warunków akustycznych w okresie raportu.
3.	Pola elektromagnetyczne	Liczba pomiarów realizowanych przez RWMŚ-WIOŚ w których stwierdza się przekroczenia poziomów dopuszczalnych	brak pomiarów	Brak przekroczeń wartości dopuszczalnych – wykonane pomiary w jednym punkcie: Rudno: <0,3 V/m	Brak przekroczeń wartości dopuszczalnych na terenach wiejskich i terenach miast poniżej 50 tys. mieszkańców województwa dolnośląskiego
4.	Gospodarowanie wodami. Gospodarka wodno - ściekowa	Udział wód o dobrej i powyżej dobrej jakości wód.	Stan JCWP*: - punkt Jezierzycza – m. Orzeszków - zły, - punkt Odra – powyżej PCC Rokita S.A. – zły, - punkt Odra – poniżej ujścia Baryczy - zły	brak pomiarów	Brak możliwości porównania ze względu na brak przeprowadzonych pomiarów w 2019 roku
5.	Zasoby geologiczne	Roczne wydobycie surowców mineralnych	Kruszywa naturalne: 26 tys. ton, Surowce ilaste ceramiki budowlanej: 0, Gliny ceramiczne kamionkowe: 0	Kruszywa naturalne: 7 tys. ton, Surowce ilaste ceramiki budowlanej: 0, Gliny ceramiczne kamionkowe: 0	Liczba złóż surowców mineralnych nie uległa zmianie. Wydobycie kruszywa naturalnych uległo zmniejszeniu
6.	Gleby	Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji ogółem w ha	1,9744		Powierzchnię gruntów zrehabilitowanych >0 w ciągu każdego roku uznaje się za pozytywne zjawisko

**RAPORT Z WYKONANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU WOŁOWSKIEGO
NA LATA 2017-2020 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2024
ZA LATA 2018-2019**

7.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Odsetek odpadów komunalnych zebranych selektywnie [%]	29,3	30,2	Udział odpadów zebranych selektywnie wzrósł o 1 punkt procentowy.
8.	Zasoby przyrodnicze	Powierzchnia obiektów i obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych ogółem w ha	7 960,22	7 960,22	Powierzchnia prawnie chroniona ogółem nie uległa zmianie.
9.	Zagrożenia poważnymi awariami	Liczba poważnych awarii i miejscowych zagrożeń w ciągu roku: - duże: - średnie: - lokalne: - małe:	0 9 256 70	0 11 290 57	Liczba miejscowych zagrożeń według informacji podawanej przez Komendę Główną Państwowej Straży Pożarnej i charakteryzuje się coroczną zmiennością. Trudno jest na tej podstawie rozstrzygać o poprawie czy pogorszeniu wskaźnika.

Wartości mierników celów głównych, analizując tendencję mierników celów w latach 2018-2019 dla większości mierników można określić jako bez zmian lub wykazujących niewielkie zmiany. Dla części mierników nie można było dokonać porównania, ze względu na brak pomiarów.

Oceniając:

- dla opracowanych Wytycznych MŚ do opracowania programów ochrony środowiska, określenie mierników i ich wartości jest podejściem nowym i nie było wykonywane dla wcześniejszych Programów ochrony środowiska i Raportów z Programu ochrony środowiska,
- okres dwuletni, za który jest opracowany niniejszy Raport, jest często okresem zbyt krótkim na dokonanie poprawnej oceny tendencji zmian w poszczególnych obszarach interwencji środowiska, co związane jest tak z samym charakterem zmian, jak i realizacją programów wieloletnich (np. Krajowy program Oczyszczania Ścieków Komunalnych, czy Program ochrony Powietrza, również kompleksowej oceny jakości klimatu akustycznego dokonuje się co 5 lat w ramach sporządzania map akustycznych czy POŚPH),
- Program ochrony środowiska dla Powiatu Wołowskiego przygotowany został na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024, sugeruje się porównanie wskaźników monitorowania i mierników realizacji celów głównych przy okazji przygotowania kolejnego raportu z POŚ za lata 2020-2021, za cały okres obowiązywania Programu Ochrony Środowiska.

Duża część zadań zawartych w Programie wpisuje się w požądane przez ogół mieszkańców Powiatu kierunki - np. poprawę stanu powietrza atmosferycznego, klimatu akustycznego, wód powierzchniowych i podziemnych. Analizując przyjęte w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego zadania należy stwierdzić:

- zrealizowane zostały najważniejsze zadania w zakresie ochrony powietrza, ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, edukacji ekologicznej, ochrony przyrody oraz gospodarki odpadami,
- dodatkowo w różnych obszarach interwencji zrealizowano szereg zadań (sklasyfikowanych jako „inne”) nie ujętych w Programie, jednakże wpisujących się w ramy ogólnie pojętej ochrony środowiska.

8. DIAGNOZA, PROPOZYCJE NOWYCH PRIORYTETÓW I KRYTERIÓW ICH WYŁONIENIA.

Przeprowadzona analiza zakresu (lata 2018-2019) i stopnia realizacji zadań zawartych w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego odbywała się w czasie obowiązywania Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko.

Nadrzędnym, strategicznym celem wspomnianej Strategii jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

- *Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*; jest to dokument rządu RP o charakterze analitycznym i rekomendacyjnym, powstały na bazie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r.; określa on główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju; stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego, zorientowanego na przyszłość, w perspektywie do 2030 r.,
- *Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna Gospodarka, sprawne państwo*; to główna strategia rozwojowa Polski do 2020 r.; wskazuje najważniejsze zadania państwa, które należy zrealizować w najbliższych latach, by przyspieszyć rozwój Polski, orientacyjny harmonogram oraz sposób finansowania zaplanowanych działań; strategia jest częścią systemu zarządzania rozwojem kraju; stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które realizują założone w niej cele i uszczegóławiają ją; SRK jest też zgodna z unijną Strategią Europa 2020.

16 lipca 2019 r. Rada Ministrów uchwałą nr 67 przyjęła strategię "Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej" (Dz.U. 2019 poz. 794).

"Polityka ekologiczna państwa 2030" jest najważniejszą strategią w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Dokument stanowi podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Stanowi on równocześnie najważniejszy dokument z punktu widzenia celów i priorytetów środowiskowych w przygotowywanych programach ochrony środowiska. Z tego powodu przy opracowaniu kolejnej aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego należy wziąć pod uwagę nowe cele szczegółowe i kierunki interwencji wyznaczone przez „Politykę ekologiczną państwa 2030”.

"Polityka ekologiczna państwa 2030" jest najważniejszą strategią w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Dokument stanowi podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Rolą "Polityki ekologicznej państwa" jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. Cel główny "Polityki..." - *Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców* został przeniesiony wprost ze Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju. Cele szczegółowe określono w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska, w sposób umożliwiający połączenie kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi. Realizacja celów środowiskowych ma być wspierana przez cele horyzontalne dotyczące edukacji ekologicznej oraz efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska. Cele szczegółowe dotyczą zdrowia, gospodarki i klimatu.

Cele szczegółowe będą realizowane przez kierunki interwencji takie jak:

- zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- zarządzanie zasobami geologicznymi przez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (polegają określaniu granicznych wielkości emisji dla większych zakładów przemysłowych),
- przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Ze szczególną intensywnością realizowane będą działania mające na celu poprawę jakości powietrza przez ograniczenie niskiej emisji, która jest główną przyczyną powstawania smogu. W kontekście coraz częstszego występowania na terenie Polski fali upałów i nocy tropikalnych oraz susz na znaczeniu zyskują działania związane z adaptacją do zmian klimatu. Ich celem jest przeciwdziałanie miejskim wyspom ciepła, rozbudowa terenów zieleni oraz powszechniejsze retencjonowanie wody na terenach miast i wsi. *Polityka ekologiczna państwa 2030* przewiduje, że działania adaptacyjne będą polegały m.in. na opracowaniu i wdrożeniu dokumentów strategicznych/planistycznych w zakresie gospodarowania wodami,

wsparciu opracowania i wdrażania miejskich planów adaptacji do zmian klimatu, budowie niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji, renaturyzacji rzek i ich dolin, renaturyzacji mokradeł oraz na rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury. Działania ukierunkowane będą również na zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni, ograniczenie zajmowania gruntów oraz zasklepienia gleby. Działania adaptacyjne będą prowadzone także na obszarach wiejskich. Będą one miały na celu w szczególności zwiększenie odporności krajobrazu rolniczego na zmiany klimatu i ochrony produkcji rolnej. Chronione i rozwijane będą zadrzewienia śródpolne i przydrożne (szczególnie o charakterze unikalnym przyrodniczo lub kulturowo) oraz prowadzone będą nowe przydrożne nasadzenia z przewagą krzewów rodzimych o bujnym ulistnieniu, zwłaszcza w regionach najbardziej narażonych na suszę i pustynnienie, o niskim procencie lesistości.

Polityka ekologiczna państwa 2030 będzie stanowiła podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021-2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030.

Polityka ekologiczna państwa 2030 uchyla Strategię "Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko - perspektywa do 2020 r." w części dotyczącej Celu 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska i Celu 3. Poprawa stanu środowiska.

9. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024 stanowi podstawowe narzędzie prowadzenia polityki ekologicznej w powiecie w latach 2017-2020. Podstawowym założeniem w tworzeniu programów ochrony środowiska na wszystkich szczeblach - od krajowego do gminnego - jest, aby ich realizacja doprowadziła do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem oraz zapewniła skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyła warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa. Analizując realizację programu na poziomie powiatowym należy pamiętać, że praktycznie zadania o charakterze wykonawczym, czyli mające bezpośredni wpływ na stan środowiska i związane z jego ochroną przed szkodliwym oddziaływaniem, obciążają samorząd powiatu i gmin oraz podmiotów gospodarczych. Charakter zadań z zakresu ochrony środowiska wykonywany przez samorząd powiatu wpływa na możliwości bezpośredniej i pośredniej ochrony środowiska na terenie powiatu.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono zadania, które były realizowane w latach 2018-2019 - do najważniejszych z nich można zaliczyć zadania w zakresie:

- ochrony powietrza:
 - remonty i przebudowy dróg,
 - działań związanych z poprawą efektywności energetycznej,
 - realizacji działań termomodernizacyjnych przez mieszkańców,
- klimatu akustycznego:
 - redukcji hałasu, przede wszystkim dzięki działaniom w zakresie poprawy stanu technicznego dróg oraz usprawnienia ruchu drogowego,
- gospodarki odpadami:
 - usuwaniem pojazdów,
 - usuwania wyrobów zawierających azbest,
- zasobów przyrodniczych,
 - nadzoru nad gospodarką leśną,
- nadzwyczajnych zagrożeń środowiska:
 - wsparcia finansowego dla Komendy Powiatowej Straży Pożarnej,
- edukacji ekologicznej:

Podsumowując - większość zadań została zrealizowana lub jest w trakcie realizacji (zadania ciągłe).

10. LITERATURA, ŹRÓDŁA DANYCH.

1. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Wołowskiego na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2024.
2. Sprawozdania z realizacji budżetu Powiatu Wołowskiego za lata 2018-2019.
3. Rejestr form ochrony przyrody publikowany przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska we Wrocławiu.
4. Mapa akustyczna dróg krajowych na terenie województwa dolnośląskiego, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.
5. Analiza klimatu akustycznego dróg wojewódzkich – wykonanie map akustycznych dróg wojewódzkich na terenie województwa dolnośląskiego.
6. Ocena jakości powietrza za lata 2018-2019, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska RWMS-WIOŚ Wrocław.
7. Ocena wód powierzchniowych w województwie dolnośląskim Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska WIOŚ Wrocław.
8. Ocena stanu czystości wód podziemnych województwa dolnośląskiego Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska WIOŚ Wrocław.
9. Badania PEM w latach 2018-2019, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska WIOŚ Wrocław.
10. www.stat.gov.pl, Bank Danych Lokalnych.
11. www.mos.gov.pl
12. Materiały Starostwa Powiatowego w Wołowie.
13. Materiały pozyskane z poszczególnych Gmin Powiatu Wołowskiego.